

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha 2013

Bc. Marcela Janotová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra studií občanské společnosti

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Analýza poskytovaných služeb občanskými
sdruženími v sociální oblasti v ČR**

Vedoucí práce: Doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc.

Praha 2013

Bc. Marcela Janotová

Závazné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.

V Praze dne 24. 6. 2013

Bc. Marcela Janotová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. Ing. Marii Dohnalové, CSc. za vstřícné a podnětné vedení mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Občanská společnost v ČR	4
2.1. Organizace občanské společnosti v ČR	6
2.2. Občanské sdružení	8
2.3. Občanské sdružení jako sociální podnik	10
3. Sociální služby	14
3.1. Legislativní rámec	16
3.2. Druhy sociálních služeb	19
3.3. Poskytovatelé sociálních služeb v ČR.....	24
4. Kvantitativní výzkum	26
4.1. Analýza občanských sdružení působících v sociální oblasti registrovaných v Registru poskytovatelů sociálních služeb	28
4.2. Oblasti působení a poskytované služby občanskými sdruženími v sociální oblasti	33
4.3. Shrnutí výsledků a závěrů kvantitativního výzkumu	76
5. Občanská sdružení v sociální oblasti - specifika	80
6. Závěr	82
7. Použitá literatura a zdroje.....	84
O autorce.....	88
Slovník důležitých jmen a pojmů	89
Rejstřík.....	92
Projekt diplomové práce.....	94

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem občanských sdružení působících v sociální oblasti v ČR, přičemž sociální oblast je vzhledem k metodologii této práce vymezena definicí sociálních služeb uvedené v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Cílem práce je analyzovat služby poskytované občanskými sdruženími v sociální oblasti, zmapovat spektrum poskytovaných služeb, a také popsat a diskutovat pozici občanských sdružení jako sociálních podniků v sociální oblasti. Teoretická část práce se zabývá pojmy souvisejícími s občanskou společností, organizacemi občanské společnosti, sociálními podniky a sociálními službami. Empirická část práce vychází z dat získaných z Registru poskytovatelů sociálních služeb a poskytuje obsáhlý přehled o rozsahu a oblastech působení občanských sdružení jako poskytovatelů sociálních služeb.

Abstract

This thesis focuses on civic associations operating in social sphere in the Czech Republic. Social sphere is in regard to the used methodology in the thesis delimited by the social service definition specified in Act No. 108/2006 Coll. The aim of the thesis is to analyze services provided to civic associations in the social sphere, to map the range of provided services, and to highlight the position of civic associations as social enterprises in the social sphere. The theoretical part deals with terms related to civil society, civil society organizations, social enterprises, and social services. The empirical part is then based on data earned from Register of Social Service Providers and provides comprehensive overview of the size and spheres the civic associations as social services providers operate in.

Klíčová slova

Občanská společnost, občanský sektor, organizace občanské společnosti, občanské sdružení, sociální služby, sociální podnik.

1. Úvod

V posledních 25 letech docházelo po celém světě k obrovskému rozvoji oblasti organizací občanské společnosti. Hovoří se dokonce o „globální sdružovací revoluci“ (Salamon, 2010), přičemž je také zdůrazňován hospodářský význam občanského sektoru, který se významně podílí na zaměstnanosti a investicích (Salamon, Anheier et al., 1999).

Občanská společnost je vymezována mezi rodinou, trhem a státem (Skovajsa, 2010b). Institucionalizovaným vyjádřením života občanské společnosti je občanský sektor (Potůček, 1997).

Organizace občanské společnosti se díky svým vlastnostem, jako je např. jejich flexibilita, propojení s občany, schopnost využít soukromou iniciativu na podporu veřejně prospěšných účelů, podílejí na poskytování zásadních funkcí ve společnosti, mezi které patří také poskytování sociálních služeb (Salamon, 2010). Organizace občanské společnosti často vznikají v oblastech, kde se dobře neuplatňuje stát ani trh (Potůček, 2010). Jedním z teoretických přístupů vysvětlujících vznik organizací občanské společnosti je teoretická perspektiva selhání státu/selhání trhu, kdy ani stát ani trh nejsou schopni uspokojit poptávku po veřejných statcích (Salamon, Anheier, 1998).

Mezi organizacemi občanského sektoru nalezneme také občanská sdružení, která působí v mnoha oblastech lidského života a plní různé role. Jednou z těchto rolí je role servisní. Občanská sdružení tak poskytují služby v oblastech vzdělávání, zdraví, v sociální oblasti a v mnoha dalších (Skovajsa, 2010b). Sociální služby jsou celosvětově přijímány jako jedna z hlavních oblastí působení organizací občanského sektoru¹ (Dohnalová, Malina, Müller, 2003).

A právě občanská sdružení a sociální oblast – to jsou dva ústřední termíny této diplomové práce, která si vzala za úkol zanalyzovat spojení těchto dvou oblastí. Obě tyto oblasti prošly po roce 1989 v České republice prudkým vývojem, kdy rychle stoupal počet organizací občanské společnosti (Pospíšilová, 2010) a zároveň se rozvíjela oblast sociálních služeb, ačkoliv léta čekala na vhodnou legislativní úpravu.

¹ Hlavní oblasti působení organizací občanského sektoru jsou: sociální služby, zdravotnictví, vzdělávání a výzkum, kultura, rekreace (Dohnalová, Malina, Müller, 2003).

Cílem diplomové práce je:

- analyzovat služby poskytované občanskými sdruženími v sociální oblasti,
- zmapovat spektrum poskytovaných služeb,
- popsat a diskutovat pozici občanských sdružení jako sociálních podniků v sociální oblasti.

Sociální oblast byla pro účely této diplomové práce vymezena definicí sociálních služeb uvedenou v zákoně č. 108/2006 Sb, o sociálních službách, který vymezuje sociální služby jako „činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení (Zákon 108/2006, § 3). Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ukládá poskytovatelům sociálních služeb povinnost registrace, a právě Registr poskytovatelů sociálních služeb (dostupný online z: <<http://iregistr.mpsv.cz>>) se tak stal výchozím zdrojem pro získání dat o občanských sdruženích poskytujících sociální služby.

Výzkumné otázky, které jsou v diplomové práci řešeny, jsou:

- Jak velkou část poskytovatelů sociálních služeb tvoří občanská sdružení?
- Jaké typy služeb poskytují občanská sdružení v sociální oblasti?
- Převládá určitý typ služeb poskytovaných občanskými sdruženími v sociální oblasti?

Diplomová práce začíná teoretickou částí, která se věnuje nejprve občanské společnosti v ČR. V rámci této části se diplomová práce věnuje nejprve organizacím občanské společnosti v ČR, dále přímo občanským sdružením a v poslední části upozorňuje na vymezení občanského sdružení jako sociálního podniku. Tématem občanského sdružení jako sociálního podniku tato diplomová práce upozorňuje na skutečnost, že oblast občanských sdružení působících v sociální oblasti je často zmiňována nejen jako oblast organizací občanského sektoru, ale také jako oblast sociálního podnikání. Zahraniční definice zařazují sdružení fungující v sociální oblasti mezi sociální podniky (Borzaga, Galera, 2012; EMES, 2006). Tato práce chce na tuto skutečnost upozornit a potvrdit tuto teorii v prostředí České republiky. Ukazuje se tak v praxi, že se občanský sektor se sociální ekonomikou částečně překrývá, ačkoliv nejsou tyto prostory totožné

(Dohnalová a kol., 2012). U organizací občanského sektoru, stejně jako u sociálních podniků, je vedle advokační funkce zmiňována funkce servisní, kdy se poskytování služeb zaměřuje především na znevýhodněné skupiny občanů, jako např. na seniory (EMES, 2006). Právě oblast sociálních služeb je zmiňována jako oblast, kde je možné předpokládat významný rozvoj sociálních podniků (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

Teoretická část pokračuje tématem sociálních služeb, které se věnuje legislativnímu rámci, druhům sociálních služeb a poskytovatelům sociálních služeb v ČR. Po těchto dvou teoretických částech následuje praktická část diplomové práce, kterou je kvantitativní výzkum vycházející z údajů Registru poskytovatelů sociálních služeb. V závěru se diplomová práce vrací k teoretické části, kdy upozorňuje na specifikum v oblasti financování občanských sdružení v sociální oblasti.

K zodpovězení výzkumných otázek a splnění cílů práce byla využita metoda kvantitativní sekundární analýzy dat z výše uvedeného zdroje.

2. Občanská společnost v ČR

Občanská společnost je prostorem svobodného jednání a sebeorganizace jednotlivců mezi rodinou, trhem a státem (Skovajsa, 2010b). Anheier popisuje moderní občanskou společnost jako oblast institucí, organizací a individuů, která je umístěna mezi rodinou, trhem a státem, ve které se lidé dobrovolně sdružují za účelem prosazování společných zájmů. Organizačním vyjádřením občanské společnosti je pak neziskový (občanský) sektor (Anheier, 2005). Občanská společnost je v dnešní době brána jako nástroj svobody a záruka demokracie (Müller, 2003).

Terminologie oblasti občanské společnosti je různorodá a nejasná. Organizovaná občanská společnost je různými autory označována jako občanský sektor, neziskový sektor, třetí sektor, nestátní neziskový sektor atd. (blíže k terminologii a výhodám či nevýhodám používání jednotlivých označení viz. Skovajsa, 2010b).

Nejasnost terminologie je spojená s tím, že hranice tohoto sektoru nejsou striktně oddělené od hranic sektoru ziskového, naopak jednotlivé organizace mohou migrovat z jednoho sektoru do druhého nebo mohou obsahovat určité části z obou sektorů (Anheier, 2005).

Pojetí občanské společnosti se různí, Skovajsa uvádí tři pojetí občanské společnosti:

- **úzké, základní pojetí** – občanská společnost pouze jako oblast mimo rodinu, trh a stát,
- **střední, nestátní pojetí** – občanská společnost vedle oblasti mimo rodinu, stát a trh zahrnuje také trh,
- **široké, všezahrnující pojetí** – občanská společnost jako oblast mimo rodinu, trh a stát, zahrnující také volný trh a demokratický stát (Skovajsa, 2010a).

Při ohlédnutí za historií občanské společnosti na našem území můžeme konstatovat, že organizace občanské společnosti nacházíme na našem území hluboko v historii, od 19. století je možné hovořit o převládnutí nenáboženských občanských aktivit nad sdružováním v rámci náboženského motivu (Skovajsa, 2010b). Müller uvádí období do roku 1918, resp. do roku 1938 jako klíčové období pro formování a budoucí rozvoj

české občanské společnosti. Následovala období potlačování občanského života, a to nejprve období Protektorátu Čechy a Morava a posléze nástup komunistické strany k moci (Müller, 2003).

Období komunistického režimu udržovalo v občanech stereotyp chápání státu jako něčeho nepřátelského, a vedlo k „blahořečení“ soukromí a ke „znehodnocení“ veřejné sféry (Müller, 2003). Komunistický režim působil na občanskou společnost devastujícím způsobem, oslabil ji a způsobil nízkou míru mezilidské důvěry. Občané zde měli zkušenost s nedobrovolnou politickou a občanskou participací, jen menšina se snažila aktivně vyjadřovat protest proti systému vládnutí. Vynucená politická participace mohla vést k nechuti k dobrovolné participaci v novém režimu, někteří autoři se však domnívají, že naopak mohla také vést k větší participaci v demokratickém systému vládnutí (Vlachová, Lebeda, 2006). Po roce 1989 se počet organizací občanské společnosti podobně jako v dalších postkomunistických zemích prudce zvyšoval, zároveň však docházelo k úpadku občanské angažovanosti (Pospíšilová, 2010).

Müller upozorňuje na to, že v České republice vzhledem k historickému vývoji stále přetrvává stav nedostatku důvěry a naopak příliš nedůvěry, což jsou faktory bránící rozvoji občanské společnosti, které brání efektivnímu uplatnění řady ekonomických, politických a právních institucí. Zároveň však dodává, že organizační struktury, které připomínají plnohodnotnou občanskou společnost, zde existují (Müller, 2003).

Podle Putnama nelze pohlížet na institucionální reformu jako na zaručený prostředek změny ve společnosti, protože občanská společnost má hluboké historické kořeny, které ovlivňují její současnou podobu. To, jak funguje občanská společnost v dané oblasti, jak angažovaní a participující jsou místní občané, je tak ovlivněno historickým vývojem oblasti (Putnam, 1993).

Ačkoliv občanskou společnost musí občané vytvořit sami, je zároveň v procesu překonání krize důvěry důležitá role státu. K tomu, aby byla překonána krize důvěry, je zapotřebí vyloučit nejistotu ohledně zvrátitelnosti demokratického vývoje, nesmí docházet k projevům svévole politických autorit, jistoty občanů a jejich lidská práva musí být garantovány, vláda nesmí zatajovat informace, mít otevřený vztah k veřejnosti, zřetelně musí být oddělena ekonomická a politická sféra. Stát musí podpořit pluralismus ve veřejné správě (Müller, 2003). Potůček uvádí tři základní funkční polohy vztahu mezi státem a občanských sektorem v ČR po roce 1989, a to občanský sektor jako náhražka

nefungujícího státu, občanský sektor jako doplněk fungování státu a občanský sektor jako nástroj pro zájmové skupiny (Potůček, 1997). Müller zároveň upozorňuje na to, že je v procesu překonání krize důvěry klíčovou role instituce rodiny, která by měla poskytnout dětem podmínky pro rozvinutí jejich důvěry a otevřenosti (Müller, 2003).

2.1. Organizace občanské společnosti v ČR

Oblast organizací občanské společnosti sdílí výše uvedenou terminologickou nejasnost s občanskou společností. Organizace občanské společnosti tak bývají nazývány např. neziskovými organizacemi, nestátními neziskovými organizacemi, nevládními organizacemi apod. (blíže k terminologii organizací občanské společnosti viz. Skovajsa, 2010b).

Oblast organizací občanské společnosti je bohatá jak v oblasti organizačních forem těchto organizací, tak v oblasti jejich aktivit (Anheier, 2005). Rozmanitost funkcí organizací občanské společnosti je široká. Anheier např. uvádí: role poskytovatele služeb, role inovátorů, role ochránců hodnot, advokační role (Anheier, 2005).

Kritéria, podle kterých jsou organizace občanské společnosti děleny, jsou různá, např.:

- **z hlediska členství** – členské a nečlenské organizace,
- **z hlediska typu činnosti** – servisní, zájmové a advokační organizace,
- **z hlediska prospěšnosti** – vzájemně prospěšné a veřejně prospěšné organizace (Skovajsa, 2010b).

Pro možnost mezinárodního srovnání neziskových organizací byla vytvořena Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO, která dělí neziskové organizace dle jejich činností na jednotlivé skupiny:

1. kultura a rekreace
2. vzdělávání a výzkum
3. zdraví
4. sociální služby

5. životní prostředí
6. rozvoj a bydlení
7. právo, prosazování zájmů a politika
8. zprostředkování dobročinnosti a podpora dobrovolnictví
9. mezinárodní činnost
10. náboženství
11. obchodní a profesní sdružení, odbory
12. ostatní

Těchto 12 hlavních skupin je rozděleno na jednotlivé podskupiny (Salamon, Anheier, 1996).

Pro vymezení organizací občanské společnosti se používá strukturálně-operacionální definice Salamona a Anheiera, která určuje 5 znaků, které je třeba, aby subjekt patřící mezi organizace občanské společnosti splňoval, a to:

- **organizovanost,**
- **soukromý charakter a nezávislost na státu,**
- **zásadu nerozdělování zisku,**
- **samosprávnost a**
- **dobrovolnost** (Skovajsa, 2010b).

Tato definice umožňuje definovat organizace občanské organizace v každé zemi navzdory různým národním specifikům (Skovajsa, 2010b).

Při aplikaci strukturálně-operacionální definice jsou jako organizace občanské společnosti v ČR identifikovány:

- **občanská sdružení²,**
 - **obecně prospěšné společnosti³,**
 - **nadace a nadační fondy⁴,**
 - **evidované právnické osoby církví a náboženských společností⁵.**
- (Deverová, 2010b).

² Upravena zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

³ Upraveny zákonem č. 248/1995Sb., o obecně prospěšných společnostech.

⁴ Upraveny zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech.

Deverová upozorňuje na absenci pojmů „organizace občanské společnosti“ nebo „neziskové organizace“ v českém právním řádu. Vedle strukturálně-operacionální definice Salamona a Anheiera tak může být částečným vodítkem jen § 18 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, který vymezuje subjekty, které nejsou založené za účelem podnikání (Deverová, 2010b).

2.2. Občanské sdružení

Občanská sdružení jsou nedílnou součástí organizované občanské společnosti v České republice. To, že občanská sdružení patří k organizacím občanské společnosti, je možné doložit aplikováním strukturálně-operacionální definice Salamona a Anheiera.

Vedle pojmu občanské sdružení je používán také termín spolek. Základními principy spolkového práva jsou:

- odluka spolků od státu,
- princip dobrovolnosti a osobního členství,
- princip absence majetkové participace členů,
- princip spolkové samosprávy (Deverová, 2010b).

Spolek může fungovat jako:

- vzájemně prospěšný,
- veřejně prospěšný (Telec, 1998).

Oblast působení občanských sdružení je tak široká, jak je široké pole zájmu občanů. Z právního pohledu jsou občanská sdružení korporací (Deverová, 2010b).

Právo na sdružování je upraveno v Listině základních práv a svobod a je jedním ze základních politických práv. Ke sdružování není třeba vytvořit právnickou osobu, může být tedy neformální⁶. V případě potřeby formalizovat svou činnost fungují občanská sdružení na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů (Deverová, 2010b). Tento

⁵ Upraveny zákonem č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností.

⁶ Vzhledem k tomu, že velké množství sdružení působí právě na neformální bázi, těžko se odhaduje reálné množství členství ve sdruženích (Anheier, 2005).

zákon již v úvodním ustanovení hovoří o tom, že „občané mají právo svobodně se sdružovat“ (Zákon 83/1990, § 1).

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů je reakcí na jeden ze základních požadavků demokratických procesů ve společnosti, a to na požadavek úpravy oblasti svobodného sdružování občanů v souladu s mezinárodními předpisy. Ačkoliv bylo Československo vázáno již od roku 1976 Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, právní úprava tomuto neodpovídala (Deverová, 2011).

Zákon č. 83/1990, o sdružování občanů upravuje především způsob registrace, vzniku a zániku občanského sdružení. Obecnost tohoto zákona vyvolává v praxi častou nedůvěru vůči právní formě občanského sdružení.

Tato nedůvěra je dána především tím, že občanské sdružení nemusí vydávat výroční zprávy, nechávat si dělat audit svého hospodaření, nemusí se v podstatě nikomu zodpovídat ze svých aktivit atd. (Matoušek a kol., 2007). Také Rada vlády pro nestátní neziskové organizace uvádí v rámci SWOT analýzy současného stavu neziskového sektoru v ČR jako jednu ze slabých stránek nedostatečnou transparentnost neziskového sektoru, přičemž poukazuje na „zákon o sdružování občanů a s ním spojené využívání děr v legislativě vedoucími pracovníky v občanských sdruženích, ... , netransparentnost o.s. pro státní správu“, atd. (Rada vlády, 2008). Vajdová hovoří např. o přílišné obecnosti zákona, nedostatečném zajištění ochrany práv třetích osob či neúplné úpravě zániku sdružení (Vajdová, 2004).

I přes výše uvedené nedostatky vycházející ze zákona č. 83/1990, o sdružování občanů tvoří občanská sdružení většinu nestátních neziskových organizací v ČR. Dle Rady vlády pro nestátní neziskové organizace bylo k 1. lednu 2010 v ČR registrováno 98 693 nestátních neziskových organizací, přičemž 92,55% (91 339⁷) tvořila právě občanská sdružení. Vedle tohoto 4,27% tvořily církevní právnické osoby (z toho jen 5% účelových zařízení), 1,63% obecně prospěšné společnosti, 1,08% nadace a 0,47% nadační fondy (Rada vlády, 2012).

⁷ K tomuto číslu je však potřeba přistupovat s ohledem na to, že údaje v databázi Ministerstva vnitra mohou být neaktuální. Občanská sdružení mají sice povinnost oznámit ministerstvu svůj zánik, značná část toto ovšem nesplní. Dle odhadů až 2/3 občanských sdružení již nefungují a jen tuto skutečnost neohlásily (Vajdová, 2004).

2.3. Občanské sdružení jako sociální podnik

Novým proudem v rámci sociální ekonomiky, která se do značné míry překrývá s oblastí občanského sektoru, jsou sociální podniky. Sociální podniky můžeme nalézt na průniku mezi občanským a družstevním sektorem (Dohnalová a kol., 2012).

Masetti popisuje sociální podniky jako subjekty, které prostřednictvím tržní sféry řeší sociální a environmentální problémy, zároveň upozorňuje na to, že existuje mnoho definic a přístupů k problematice sociálních podniků (Masetti, 2012).

Sociální podniky, tedy podnikatelské projekty, které jsou zacíleny na sociální cíle, se rozvíjejí po celé Evropě (Nyssens, 2006), ačkoliv podmínky pro tyto podniky jsou v různých zemích odlišné a často chybí vhodná legislativa. I přes existující překážky jsou sociální podniky stále více považovány za subjekty, které úspěšně propojují vytváření ekonomických a sociálních hodnot. Zároveň je možné sociální podniky považovat za výsledek rostoucího pocitu sociální odpovědnosti určité skupiny občanů. Sociální podniky se často rozvíjejí jako reakce na potřeby, které nejsou reflektovány ziskovými podniky nebo nejsou efektivně řešeny veřejnými politikami (Borzaga, Galera, 2012). Sociální podniky v EU často fungují jako sdružení či družstva, v některých zemích však existují specifické právní formy, jako např. sociální družstva v Itálii (EMES, 2006). Obecně se dá říci, že v zemích, kde mají sdružení legislativně značnou míru volnosti v prodeji zboží či poskytování služeb, fungují sociální podniky často právě v této právní formě. Oproti tomu v zemích, kde jsou sdružení v této oblasti více legislativně omezena, fungují sociální podniky častěji jako družstva. Někdy sociální podniky také přijímají tradiční obchodní právní formy (Defourny, Nyssens, 2008).

Sociální podniky fungují v mnoha odvětvích, mezi které patří např. pracovní integrace, oblast životního prostředí a další veřejně prospěšné aktivity (Nyssens, 2006). Jako historické kořeny sociálních podniků jsou uváděna sdružení spolu s dalšími formami organizací (např. svépomocnými organizacemi, charitami při církvích, družstvy apod.) (Borzaga, Galera, 2012).

Monzón a Chaves rozlišují tržní a netržní subsektory sociální ekonomiky, přičemž do tržního subsektoru zahrnují především družstva a vzájemné společnosti, zatímco do netržního subsektoru zařazují sdružení a nadace (Monzón, Chaves, 2007).

Koncept sociální ekonomiky a sociálních podniků v ČR navazuje na tradice solidarity, vzájemnosti, sdružování a družstevnictví. I přes tuto tradici není koncept sociální ekonomiky a sociálních podniků dosud v ČR formálně ani legislativně vymezen. Místní sociální podniky (které i přes neexistenci legislativního vymezení tzv. „zdola“ vznikají) jsou proto definovány na základě zahraničních definic a přístupů (Dohnalová a kol., 2012).

Nejobsáhlejší a obecně uznávanou definici sociálního podniku vytvořila výzkumná síť EMES⁸. Tato definice „ideálního sociálního podniku“ pomáhá vymezit sociální podniky vůči neziskovým organizacím. Sociální podniky jsou dle EMES charakterizovány ekonomickými a sociálními dimenzemi (Borzaga, Galera, 2012).

Do ekonomické dimenze jsou zahrnuty následující body:

1. trvalé aktivity zaměřené na výrobu zboží a/nebo poskytování služeb,
2. vysoký stupeň autonomie,
3. přijetí ekonomických rizik,
4. alespoň minimální podíl placené práce.

Sociální dimenze této charakteristiky zahrnuje:

1. hlavní cíl sociálního podniku – prospět společnosti nebo určité skupině lidí,
2. vznik ze skupinové iniciativy,
3. právo rozhodovat není závislé na vloženém kapitálu,
4. participativní charakter,
5. omezené přerozdělování zisku (Defourny, 2004; Dohnalová a kol., 2012; EMES, 2006).

EMES se ve své studii o roli sociálních podniků v zemích střední a východní Evropy věnuje také sociálním podnikům v České republice. Na základě níže uvedené „jemnější“ definice uvádí jako sociální podniky v České republice:

- **obecně prospěšné společnosti** (fungující zejména v sociální oblasti a oblastech zdraví a kultury),

⁸ EMES je síť vědeckých institucí, která vznikla v roce 1996 a zabývá se studiem sociální ekonomiky v Evropě (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

- **občanská sdružení** (fungující zejména v sociální oblasti, oblastech kultury, zdraví, vzdělávání atd.) (EMES, 2006).

K uvedeným právním formám je dle právně/institucionálního přístupu⁹ v České republice ještě jako sociální podniky možné připojit:

- „některá družstva,
- **obchodní společnosti založené za jiným účelem, než je podnikání,**
- **osoby samostatně výdělečně činné ze znevýhodněných sociálních skupin,**
- **organizace, které sociální ekonomiku různým způsobem podporují“** (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

Na základě uvedené studie EMES přizpůsobil výše uvedenou definici sociálního podnikání pro zkoumané země. „Jemnější“ definice sociálního podniku redukuje charakteristiky z původních devíti na šest. Do ekonomické dimenze je tak zahrnuto:

1. trvalé aktivity zaměřené na výrobu zboží a/nebo poskytování služeb,
2. vysoký stupeň autonomie,
3. trend k placené práci.

Sociální dimenze zahrnuje:

1. hlavní cíl sociálního podniku – prospět společnosti nebo určité skupině lidí,
2. právo rozhodovat není závislé na vloženém kapitálu,
3. nerozdělování zisku nebo omezené rozdělování zisku (Dohnalová a kol., 2012; EMES, 2006).

Ekonomickou i sociální dimenzi této definice sociálního podniku lze kompletně aplikovat na občanská sdružení poskytující sociální služby. V rámci ekonomické dimenze tato občanská sdružení mají trvalé aktivity v poskytování služeb, mají vysoký stupeň autonomie i trend k placené práci, který je dán charakterem samotných sociálních služeb i kvalifikačními požadavky zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. První bod sociální dimenze, tedy cíl prospět společnosti nebo určité skupině lidí je dán samotnou

⁹ Právně/institucionální přístup určuje subjekty sociální ekonomiky pomocí právní formy. Oproti tomu normativní přístup identifikuje subjekty sociální ekonomiky na základě jejich charakteristických rysů (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

podstatou sociálních služeb. Další dva body sociální dimenze, tedy nezávislost práva rozhodovat na vloženém kapitálu a nerozdělování zisku vychází z podstaty občanských sdružení. Občanská sdružení poskytující sociální služby tak odpovídají „jemnější“ definici sociálních podniků dle EMES.

Dalšími důležitými charakteristikami sociálního podniku jsou:

- vícezdrojové financování,
- více zúčastněných aktérů,
- více různých cílů sociálního podniku (Dohnalová a kol., 2012).

Také tyto charakteristiky sociálního podniku lze aplikovat na občanská sdružení poskytující sociální služby. Vícezdrojové financování je charakteristickým rysem financování sociálních služeb (Molek, 2011). Charakteristiku více zúčastněných aktérů lze vztáhnout jak k členům občanského sdružení, tak k uživatelům sociálních služeb. Poslední výše uvedenou charakteristiku, tedy více různých cílů sociálního podniku, je možné spojit se standardy kvality sociálních služeb, které ukládají poskytovateli sociálních služeb povinnost zveřejnit své cíle (Vyhláška 505/2006).

TESSEA¹⁰ zveřejnila v roce 2010 Principy sociálního podniku, kde definuje sociální podnik jako subjekt sociálního podnikání, který naplňuje veřejně prospěšný cíl a funguje na základě tzv. trojího prospěchu, a to ekonomického, sociálního a environmentálního (TESSEA, 2010).

Občanské sdružení sice nemůže být založeno za účelem podnikání, může však podnikat v rámci tzv. vedlejší činnosti a vytvářet tak zdroje pro naplnění svého účelu. Takové podnikání není legislativně nijak omezeno (Deverová, 2011).

Jak již bylo výše uvedeno, sdružení jsou odborníky přijímána jako jeden z historických kořenů sociálního podnikání, a také jako jedna z forem sociálních podniků v České republice. Jako jedno z nejvýraznějších odvětví působnosti sociálních podniků jsou uváděny sociální služby (Dohnalová, Průša a kol., 2011). Je tak možné konstatovat, že občanská sdružení poskytující sociální služby, o kterých pojednává ve své praktické části tato diplomová práce, mohou být považována za sociální podniky.

¹⁰ TESSEA je tematická síť zabývající se sociální ekonomikou a sociálním podnikáním.

3. Sociální služby

Sociální služby jsou významným segmentem sociální ochrany obyvatelstva (Průša, 2007b).

Pro vysvětlení pojmu sociální služby neexistuje jediná, obecně přijímaná definice. Naopak existuje více pohledů na to, co „sociální služba“ vlastně je. V zásadě lze hovořit o užší a širší definici sociálních služeb.

Užší definici nalezneme v § 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Sociální službou se rozumí „činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění¹¹ nebo prevence sociálního vyloučení¹² (Zákon 108/2006, § 3).

Z této definice sociální služby vychází také vzhledem k metodice výzkumu tato diplomová práce.

Existuje však také širší pojetí sociálních služeb, které pojímá jako sociální služby ty služby, které jsou poskytovány lidem společensky znevýhodněným, přičemž jejich cílem je zlepšení kvality života těchto lidí, jejich začlenění do společnosti, případně ochrana společnosti před riziky, kterými jsou tito lidé nositeli (Matoušek a kol., 2007).¹³

V zemích EU se na rozdíl od ČR pojem sociální služby většinou používán v jeho širším pojetí a zahrnuje tak také zdravotnictví, bydlení, zaměstnanost a sociální ochranu (Molek, 2009).

Matoušek poukazuje na částečné překrývání pojmu sociální služby s pojmem veřejné služby, což jsou služby poskytované v zájmu veřejnosti a jsou financovány z veřejných rozpočtů. Zároveň však upozorňuje na to, že sociální služby mohou být poskytovány také jako služby komerční (Matoušek a kol., 2007).

¹¹ „Proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný“ (Zákon 108/2006, § 3).

¹² Sociálním vyloučením se rozumí „vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace“ (Zákon 108/2006, § 3).

¹³ V rámci tohoto širšího pojetí by mezi sociální služby byly zahrnuty i služby nespádající pod MPSV, tedy např. kojenecké ústavy, léčebny dlouhodobě nemocných apod. (Matoušek a kol., 2007).

Také Molek upozorňuje na to, že sociální služby mohou být stejně tak veřejným statkem, jako tržním produktem. Zároveň však uvádí, že podíl neziskových organizací na poli sociálních služeb je a zřejmě i bude dominantní (Molek, 2009).

Potřeba sociálních služeb je ovlivněna základními faktory, kterými jsou:

- demografický vývoj,
- sociálně-ekonomické faktory,
- společensko-politické determinanty a
- mezinárodní aspekty (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

Vedle těchto základních faktorů je však třeba přihlížet také například ke změnám zdravotního stavu obyvatelstva, ke změnám v organizaci struktury péče o staré a zdravotně postižené občany (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

Jeden z těchto faktorů – demografický vývoj – je v současné době velmi skloňovanou otázkou, protože všechny vyspělé země postihuje cca od poloviny 20. století demografické stárnutí, tedy se zvyšuje podíl seniorů ve společnosti, což se promítá mimo jiné do potřeby sociálních služeb (Nešporová, Svobodová, Vidovičová, 2008).

Při pohledu na projekci vývoje obyvatelstva ČR se ukazuje, že počet osob starších 65 let (nejčastější příjemci sociálních služeb) do roku 2025 vzroste o více než 50% a počet osob starších 80 let (nejčastější příjemci pobytových sociálních služeb) vzroste o více než 60%, což napovídá budoucí vzrůstající význam sociálních služeb (Průša, 2007a).

Demografické stárnutí patří mezi nejzávažnější otázky současnosti. Mertl upozorňuje na fenomény související se stárnutím populace, jako jsou např.: růst diagnóz specifických pro starší populaci, potřeba realizování specifické (geriatrické) péče o seniory, zvyšující se podíl velmi starých lidí, stále užší propojování zdravotní a sociální péče atd. Lze tak očekávat rozvoj zdravotních služeb pro seniory. Zdravotní služby však musí být doplněny službami sociálními (Mertl, 2007).

Molek upozorňuje na znaky, které odlišují sociální služby od ostatních služeb, a to:

- způsob financování,

- závislost na politických rozhodnutích,
- vazba na legislativu,
- provázanost se sítěmi v místní komunitě,
- intimní povaha služeb,
- významná role rodiny a dalších neformálních společenství,
- etická a hodnotová dimenze (Molek, 2009).

V blízké budoucnosti lze očekávat posilování tržních přístupů v rámci poskytování a financování sociálních služeb. Toto posilování tržních přístupů je spojeno se stárnutím populace, s následky globálních ekonomických problémů, a se změnou přístupu k sociálním službám jako ke službám poskytovaným ve veřejném zájmu (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

3.1. Legislativní rámec

Sociální služby v ČR získaly adekvátní legislativní zakotvení až po mnoha letech příprav s právní úpravou v roce 2007. Do roku 2007 se sociální služby po celé období po revoluci v roce 1989 řídily zastaralým systémem sociální péče (Matoušek a kol., 2007).

Při ohlédnutí na vývoj legislativního rámce sociální péče na našem území lze konstatovat, že má kořeny v právní úpravě chudinské péče z období Rakouska-Uherska. Sociální péče byla dlouhodobě pojímána jako péče poskytovaná obcemi, které měly povinnost pečovat o chudé a zabezpečovat dobročinné ústavy. V období první republiky existovalo také tzv. soukromé chudinství, které provozovaly dobročinné spolky a humanitární organizace, případně individuální dárci. V roce 1956 došlo k reformě sociálního zabezpečení (zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení), kdy byla převedena většina sociální péče na stát a jeho orgány (vedle státu mohly fungovat ještě také dobrovolné organizace, církve a náboženské společnosti, podniky a družstva jako zřizovatelé a provozovatelé ústavů sociální péče). V roce 1964 byl schválen nový zákon (zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení), který předpokládal již roli státu jako poskytovatele veškeré péče. K další právní úpravě této oblasti došlo v letech 1975 (zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení) a 1988 (zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním

zabezpečení), který byl zákonem platným i po revoluci v roce 1989 (Koldinská, Marková, 2001).

Tato právní úprava, platná i v devadesátých letech 20. století upřednostňovala celodenní ústavní péči (Matoušek a kol., 2007). Jistý posun však nastal již novelizací zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, v roce 1990, která umožnila také obcím a nestátním neziskovým organizacím poskytovat sociální služby (Víšek, Průša, 2012).

Již krátce po revoluci, v roce 1990, zde existoval Scénář sociální reformy, který řešil postup reformy v oblasti sociální ochrany a předpokládal reformu celého systému sociální péče (Matoušek a kol., 2007) a jeho nahrazení systémem sociální pomoci (Koldinská, 2001).

Hlavními cíli Scénáře sociální reformy byly: pluralizace, privatizace, demokratizace a univerzalizace. Sociální reforma tak měla vést ke změně dosavadního přístupu k občanovi jako k pasivnímu příjemci, k přiznání jeho vlastní odpovědnosti, k účasti více subjektů, k zavedení sociální samosprávy a k odstranění rozdílů mezi skupinami občanů (Koldinská, Marková, 2001).

Důležitým krokem ve vývoji legislativy byla Bílá kniha v sociálních službách (Průša, 2007b). Bílá kniha v sociálních službách je konzultační, doporučující dokument, ve kterém jsou uvedeny základní principy sociálních služeb, kterými jsou: nezávislost a autonomie, začlenění a integrace, respektování potřeb, partnerství, kvalita, rovnost, národní standardy, rozhodování v místě. Dále je zde uveden akční program¹⁴ fungování systému sociálních služeb (MPSV, 2003).

Vývoj snah o právní úpravu oblasti sociálních služeb však trval dlouhá léta a byl završen až v roce 2006 přijetím zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a dalších souvisejících předpisů¹⁵ (Matoušek a kol., 2007).

Dlouholetá neexistence vhodné právní úpravy však nezabránila vzniku mnoha organizací zabývajících se poskytováním sociálních služeb.

¹⁴ Body akčního programu jsou: vytváření vhodného politického prostředí, pohánění potřebami, komunitní plánování, hodnocení potřeb, záruka kvality, financování osob a komunit, ne financování zařízení, podpora inovací (MPSV, 2003).

¹⁵ Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

Naopak dramaticky stoupal počet nestátních neziskových organizací působících v této oblasti. Vzhledem k neexistenci vhodnější právní úpravy vznikaly tyto organizace většinou jako občanská sdružení dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů (Matoušek a kol., 2007) a v první polovině 90.let 20.století tak poskytovaly v rámci nestátních organizací sociální služby především občanská sdružení¹⁶.

Mnohé tyto organizace působí v rámci právní formy občanského sdružení i dnes. Občanská sdružení jsou po příspěvkových organizacích druhou nejčastější právní formou poskytovatelů sociálních služeb (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

Vůči těmto poskytovatelům sociálních služeb zde však existovala určitá nedůvěra, která pramenila z toho, že neexistovala právní úprava, která by řešila požadavky na poskytovatele sociálních služeb či podmínky pro poskytování sociálních služeb (Matoušek a kol., 2007). Tyto požadavky a podmínky byly upraveny až zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

V zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jsou upraveny podmínky poskytování sociálních služeb, byl zde zaveden tzv. příspěvek na péči¹⁷, upraveny podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, dále byl zaveden institut inspekce kvality v sociálních službách, a také byly zavedeny kvalifikační předpoklady pro výkon profesí v sociálních službách. Jsou zde také vyjmenovány druhy, formy a zařízení sociálních služeb. Dále jsou zde vyjmenovány základní činnosti povinně poskytované při poskytování sociálních služeb a je zde zaveden smluvní princip poskytování sociálních služeb (Zákon 108/2006).

Legislativně je upravena také maximální výše úhrady za poskytování jednotlivých sociálních služeb, a to vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Základní nástroje, které zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách přináší, jsou: garance bezplatného sociálního poradenství pro každého, široká nabídka sociálních služeb, příspěvek na péči, bezpečné a profesionální sociální služby, které jsou přizpůsobené

¹⁶ Vedle občanských sdružení zde postupně s vývojem legislativy poskytovaly sociální služby také zařízení církví a obecně prospěšné společnosti.

¹⁷ Příspěvek na péči je poskytován osobám, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné osoby při zvládnání základních životních potřeb (Zákon 108/2006, § 7). Mertl uvádí příspěvek na péči jako první významný krok v existenci efektivní poptávky a tudíž také jako významný faktor podpory nestátních neziskových organizací (Mertl, 2007).

individuálním potřebám, vytvoření prostoru pro účast lidí na rozhodování o oblasti sociálních služeb v jejich regionu (MPSV, 2010).

3.2. Druhy sociálních služeb

Škála druhů sociálních služeb je dnes široká. Šíře této škály se výrazně projeví v kontrastu s druhy sociálních služeb upravených právní úpravou sociální péče v období před platností zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Sociální služby byly v té době orientovány především na ústavní péči. Jako sociální služby byly v právní úpravě uvedeny:

1. Poradenské služby
2. Ústavní sociální péče
3. Pečovatelská služba
4. Stravování
5. Kulturní a rekreační péče¹⁸ (Matoušek a kol., 2007).

V dnešní legislativní úpravě najdeme sociálních služeb mnohem více. Zákon č. 108/2006 Sb., § 32 dělí sociální služby na 3 základní druhy:

1. Sociální poradenství

- a. **Základní sociální poradenství** – „poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace“¹⁹ (Zákon 108/2006, § 37).
- b. **Odborné sociální poradenství** – „je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného poradenství je i půjčování kompenzačních pomůcek“ (Zákon 108/2006, § 37).

¹⁸ Tyto služby byly poskytovány jen vymezeným skupinám osob: rodiny s dětmi, občané těžce zdravotně postižení, staří občané, občané, kteří potřebují zvláštní pomoc, občané společensky nepřizpůsobení. Naprosto tak chyběla individualizace služeb (Matoušek a kol., 2007).

¹⁹ Základní sociální poradenství je vždy spojeno s poskytováním sociálních služeb. Každý poskytovatel sociálních služeb tak musí základní sociální poradenství zajišťovat (Zákon 108/2006, § 37).

- 2. Služby sociální péče** – „napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich zdravotní stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení“ (Zákon 108/2006, § 38). Mezi služby sociální péče je zahrnuta široká škála sociálních služeb:
- a. Osobní asistence** – „terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 39).
 - b. Pečovatelská služba** – „terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 40).
 - c. Tísňová péče** – „terénní služba, kterou se poskytuje nepřetržitá distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami vystavenými stálému vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života v případě náhlého zhoršení jejich zdravotního stavu nebo schopností“ (Zákon 108/2006, § 41).
 - d. Průvodcovské a předčitatelské služby** – „terénní nebo ambulantní služby poskytované osobám, jejichž schopnosti jsou sníženy z důvodu věku nebo zdravotního postižení v oblasti orientace nebo komunikace, a napomáhá jim osobně si vyřídit vlastní záležitosti“ (Zákon 108/2006, § 42).
 - e. Podpora samostatného bydlení** – „terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 43).
 - f. Odlehčovací služby** – „terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí“ (Zákon 108/2006, § 44).
 - g. Centra denních služeb** – „v centrech denních služeb se poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 45).

- h. Denní stacionáře** – „v denních stacionářích se poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 46).
- i. Týdenní stacionáře** – „v týdenních stacionářích se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 47).
- j. Domovy pro osoby se zdravotním postižením** – „v domovech pro osoby se zdravotním postižením se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 48).
- k. Domovy pro seniory** – „v domovech pro seniory se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 49).
- l. Domovy se zvláštním režimem** – „v domovech se zvláštním režimem se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, které mají sníženou soběstačnost z důvodu těchto onemocnění, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 50).
- m. Chráněné bydlení** – „pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 51).
- n. Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče** – „ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče se poskytují pobytové sociální služby osobám, které již nevyžadují lůžkovou péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné fyzické osoby a nemohou být proto propuštěny ze zdravotnického zařízení lůžkové péče do doby, než jim je zabezpečena pomoc osobou blízkou nebo jinou fyzickou

osobou nebo zajištěno poskytování terénních nebo ambulantních sociálních služeb anebo pobytových sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb“ (Zákon 108/2006, § 52).

3. Služby sociální prevence – „napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 53). Mezi služby sociální prevence jsou zahrnuty:

- a. Raná péče** – „terénní služba, popřípadě doplněná ambulantní formou služby, služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu“ (Zákon 108/2006, § 54).
- b. Telefonická krizová pomoc** – „terénní služba poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života nebo v jiné obtížné životní situaci, kterou přechodně nemohou vyřešit vlastními silami“ (Zákon 108/2006, § 55).
- c. Tlumočnické služby** – „terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým postižením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím bez pomoci jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 56).
- d. Azylové domy** – „poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení“ (Zákon 108/2006, § 57).
- e. Domy na půl cesty** – „poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízeních pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby“ (Zákon 108/2006, § 58).
- f. Kontaktní centra** – „nizkoprahová zařízení poskytující ambulantní, popřípadě terénní služby osobám ohroženým závislostí na návykových látkách“ (Zákon 108/2006, § 59).
- g. Krizová pomoc** – „terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo

života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami“ (Zákon 108/2006, § 60).

- h. Intervenční centra** – „na základě vykázaní ze společného obydlí podle zvláštního právního předpisu je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní intervenčnímu centru“ (Zákon 108/2006, § 60a).
- i. Nízkoprahová denní centra** – „poskytují ambulantní, případně terénní služby pro osoby bez přístřeší“ (Zákon 108/2006, § 61).
- j. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – „poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy“ (Zákon 108/2006, § 62).
- k. Noclehárny** – „poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování“ (Zákon 108/2006, § 63).
- l. Služby následné péče** – „ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly lůžkovou péči ve zdravotnickém zařízení, absolvovaly ambulantní léčbu nebo se jí podrobují, nebo osobám, které abstínují“ (Zákon 108/2006, § 64).
- m. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – „terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadu dlouhodobě krizové situace, kterou nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje“ (Zákon 108/2006, § 65).
- n. Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – „ambulantní, popřípadě terénní služby poskytované osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením“ (Zákon 108/2006, § 66).
- o. Sociálně terapeutické dílny** – „ambulantní služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu umísitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce“ (Zákon 108/2006, § 67).
- p. Terapeutické komunity** – „poskytují pobytové služby i na přechodnou dobu pro osoby závislé na návykových látkách nebo osoby s chronickým duševním

onemocněním, které mají zájem o začlenění do běžného života“ (Zákon 108/2006, § 68).

q. Terénní programy – „terénní služby poskytované osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy“ (Zákon 108/2006, § 69).

r. Sociální rehabilitace – „soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí“ (Zákon 108/2006, § 70).

Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách určuje výčet základních činností poskytovaných v rámci každé sociální služby, formu poskytování a zpoplatnění případně poskytování sociální služby bez úhrady.

Sociální služby mohou být poskytovány pobytovou formou (služby spojené s ubytováním v zařízení sociálních služeb), ambulantní formou (služby, za kterými osoba dochází) a terénní formou (služby poskytované osobě v jejím přirozeném sociálním prostředí) (Zákon 108/2006, § 33).

3.3. Poskytovatelé sociálních služeb v ČR

Okruh poskytovatelů sociálních služeb se na našem území měnil společně se změnou politických režimů.

Za první republiky byly sociální služby v rukou obcí a dobročinných spolků. Oproti tomu komunistický režim postupně předal sociální služby do rukou státu²⁰ (Matoušek a kol., 2007).

Dnes je okruh poskytovatelů sociálních služeb vymezen zákonem č.108/2006 Sb., o sociálních službách, podle kterého mohou být poskytovatelem sociálních služeb územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické

²⁰ Do 60.let 20.století ještě mohly částečně poskytovat sociální služby církev (Matoušek a kol., 2007).

osoby, ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu, a to při splnění podmínek daných tímto zákonem (Zákon 108/2006, § 6).

Obce a kraje mohou poskytovat sociální služby pomocí vlastních organizačních složek bez právní subjektivity nebo prostřednictvím příspěvkových organizací s právní subjektivitou (Matoušek a kol., 2007).

Molek upozorňuje na fakt, že sociální služby mohou být veřejným statkem i tržním produktem, a tak poskytovatelem sociálních služeb jsou v zásadě dva typy organizací:

- Organizace neziskového sektoru
- Organizace ziskové (Molek, 2011).

V rámci nestátních neziskových organizací poskytují sociální služby občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby. Tyto organizace však mohou být zřizovány k různým účelům, a proto nemají ve své obecné úpravě specifika, která by se týkala sociálních služeb (Matoušek a kol., 2007).

Podmínkou poskytování sociálních služeb je získání oprávnění k poskytování sociálních služeb, které vzniká rozhodnutím o registraci subjektu.²¹ Registrujícím orgánem je příslušný krajský úřad. Registr poskytovatelů sociálních služeb je veden v listinné a elektronické podobě, přičemž správcem listinné podoby registru je Krajský úřad a správcem elektronické podoby registru je Ministerstvo (Zákon 108/2006, § 85).

Pokud poskytovatel sociálních služeb přestane splňovat podmínky registrace, může být registrace také zrušena (Matoušek a kol., 2007).

²¹ Registrace není vyžadována při poskytování sociálních služeb osobou blízkou, asistentem sociální péče, který tuto činnost nevykonává jako podnikatel (Zákon 108/2006, § 83) a u fyzické či právnické osoby se sídlem v jiném členském státě EU poskytující sociální služby na území ČR dočasně a ojediněle (Zákon 108/2006, § 84).

4. Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je praktickou částí diplomové práce Analýza poskytovaných služeb občanskými sdruženími v sociální oblasti v ČR. Tato práce si klade za cíl na základě dat získaných v rámci kvantitativního výzkumu analyzovat služby poskytované občanskými sdruženími v sociální oblasti, zmapovat spektrum poskytovaných služeb, a dále popsat a diskutovat pozici občanských sdružení jako sociálních podniků v sociální oblasti. V úvodu diplomové práce byly položeny výzkumné otázky, k jejichž zodpovězení má vést právě tato praktická část práce.

Výzkumné otázky:

- **Jak velkou část poskytovatelů sociálních služeb tvoří občanská sdružení?**
- **Jaké typy služeb poskytují občanská sdružení v sociální oblasti?**
- **Převládá určitý typ služeb poskytovaných občanskými sdruženími v sociální oblasti?**

Kritéria výběru výzkumného vzorku byla následující:

- **Právní forma organizace: občanské sdružení**
- **Poskytování sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**

Výzkumná metoda:

- **Kvantitativní sekundární analýza dat získaných z Registru poskytovatelů sociálních služeb.**

Do výzkumného vzorku tak byla zahrnuta všechna občanská sdružení²² poskytující sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a tudíž registrovaná v Registru poskytovatelů sociálních služeb (dostupný online z: <<http://iregistr.mpsv.cz>>). Právě Registr poskytovatelů sociálních služeb se tak stal stěžejním zdrojem dat této práce. Vzhledem ke konstrukci registru, kde není možné vyfiltrovat jednotlivé poskytovatele sociálních služeb dle jejich právní formy, byla data získána následujícím způsobem:

²² Do statistik jsou započítány také Organizační jednotky sdružení.

- U každého jednotlivého druhu sociální služby dle klasifikace zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách byl vyfiltrován seznam všech poskytovaných služeb.
- Tyto seznamy všech poskytovaných sociálních služeb byly vyfiltrovány ke stejnému datu, a to k 27.4.2013 a staženy do offline režimu.
- Z každého jednotlivého seznamu konkrétní sociální služby byly vyselektovány sociální služby poskytované občanskými sdruženími.
- Tento výběr sociálních služeb poskytovaných občanskými sdruženími byl možný díky uvedení právní formy poskytovatele na detailu poskytovatele, který je přístupný vždy po otevření jednotlivé sociální služby ze seznamu všech služeb.
- Do výzkumného vzorku tak byly zahrnutí poskytovatelé sociálních služeb, kteří měli v Registru poskytovatelů sociálních služeb uvedenou právní formu „Sdružení“, „Organizační jednotka sdružení“ a „Zájmové sdružení“.
- Vzhledem k terminologické nejasnosti, kdy většina občanských sdružení byla označena jako „Sdružení“ a pouze malá část jako „Zájmové sdružení“, byla právní forma poskytovatelů označených jako „Zájmové sdružení“ ještě ověřena v Seznamu občanských sdružení, který vede Ministerstvo vnitra ČR a je dostupný online z <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-obcanskych-sdruzeni/Default.aspx>.
- V ojedinělých případech nebyli tito poskytovatelé v Seznamu občanských sdružení nalezeni – poté bylo přistoupeno ke zkoumání právní formy poskytovatele na jeho webových stránkách, např. z uvedených Stanov občanského sdružení. K těmto případům docházelo z důvodu často komplikovaných názvů občanských sdružení, kdy součástí názvu jsou často uvozovky, vykřičníky apod., na základě čehož v těchto ojedinělých případech došlo v Registru poskytovatelů sociálních služeb k chybám v názvech (např. chybějící mezera, pomlčka apod.).
- Z takto získaných dat byly vytvořeny přehledy pro jednotlivé sociální služby, kdy byl sledován nejen počet těchto jednotlivých služeb poskytovaných občanskými sdruženími, ale také další služby těchto poskytovatelů, což umožnilo sledování současně poskytovaných sociálních služeb, tedy jejich návaznosti.

- Každá sociální služba má přidělený „Identifikátor služby“, díky čemuž bylo možné identifikovat každou jednotlivou službu a zabránit jejich duplikování ve výsledcích výzkumu.
- Tato data byla dále sumarizována tak, aby mohly být sledovány také souhrnnější informace, jako podíl občanských sdružení na poskytování sociálních služeb dle rozdělení na službách sociální prevence, sociální péče a sociálního poradenství, či poměr služeb poskytovaných za úhradu či bez úhrady občanskými sdruženími (dále v této kapitole jen OS).

Celkově tak výzkum vychází z 5522 sociálních služeb registrovaných k 27.4.2013.

4.1. Analýza občanských sdružení působících v sociální oblasti registrovaných v Registru poskytovatelů sociálních služeb

Tabulka č. 1 podává celkový přehled o počtu registrovaných sociálních služeb, o počtu těchto služeb registrovaných OS a procentuelním podílu služeb registrovaných OS na celkovém počtu těchto služeb.

Celkový počet registrovaných sociálních služeb ke dni 27. 4. 2013 byl 5522, služeb registrovaných OS bylo 1827, tedy 33%.

Těchto 1827 služeb poskytovalo celkem 627 OS, jedno OS tak průměrně poskytovalo 2,9 sociální služby.

Procentuelní podíl OS na poskytování jednotlivých služeb se různí. U všech druhů služeb, které ke dni sběru dat byly registrované, však OS jako poskytovatelé figurují.

Tabulka č. 1 – Celkový přehled registrovaných sociálních služeb

Druh sociální služby	Celkem ²³	OS	
		Celkem ²⁴	%
Azylové domy	217	65	30
Centra denních služeb	88	27	31
Chráněné bydlení	163	40	25
Denní stacionáře	275	59	21
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	215	4	2
Domovy pro seniory	497	23	5
Domovy se zvláštním režimem	231	18	8
Domy na půl cesty	41	17	41
Intervenční centra	18	4	22
Kontaktní centra	61	42	69
Krizová pomoc	46	23	50
Nízkoprahová denní centra	56	22	39
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	248	126	51
Noclehárny	69	24	35
Odborné sociální poradenství	613	368	60
Odlehčovací služby	276	60	22
Osobní asistence	217	83	38
Pečovatelská služba	752	35	5
Podpora samostatného bydlení	44	14	32
Průvodcovské a předčitatelské služby	23	2	9
Raná péče	45	23	51
Služby následné péče	46	31	67
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	254	147	58
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	228	144	63
Sociálně terapeutické dílny	126	61	48
Sociální rehabilitace	283	157	55
Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních	0	0	0
Telefonická krizová pomoc	36	23	64
Terapeutické komunity	18	12	67
Terénní programy	216	127	59
Tísňová péče	17	4	24
Tlumočnické služby	35	33	94
Týdenní stacionáře	68	9	13
Celkem	5522	1827	33

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

²³ Celkový počet registrovaných služeb ke dni 27.4.2013

²⁴ Celkový počet registrovaných služeb OS ke dni 27.4.2013

Z Tabulky č. 1 vyplývá, že u 13 sociálních služeb zabezpečují OS více než 50% registrovaných služeb:

- **Tlumočnické služby** – 94%
- **Kontaktní centra** – 69%
- **Služby následné péče** – 67%
- **Terapeutické komunity** – 67%
- **Telefonická krizová pomoc** – 64%
- **Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – 63%
- **Odborné sociální poradenství** – 60%
- **Terénní programy** – 59%
- **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 58%
- **Sociální rehabilitace** – 55%
- **Raná péče** – 51%
- **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – 51%
- **Krizová pomoc** – 50%

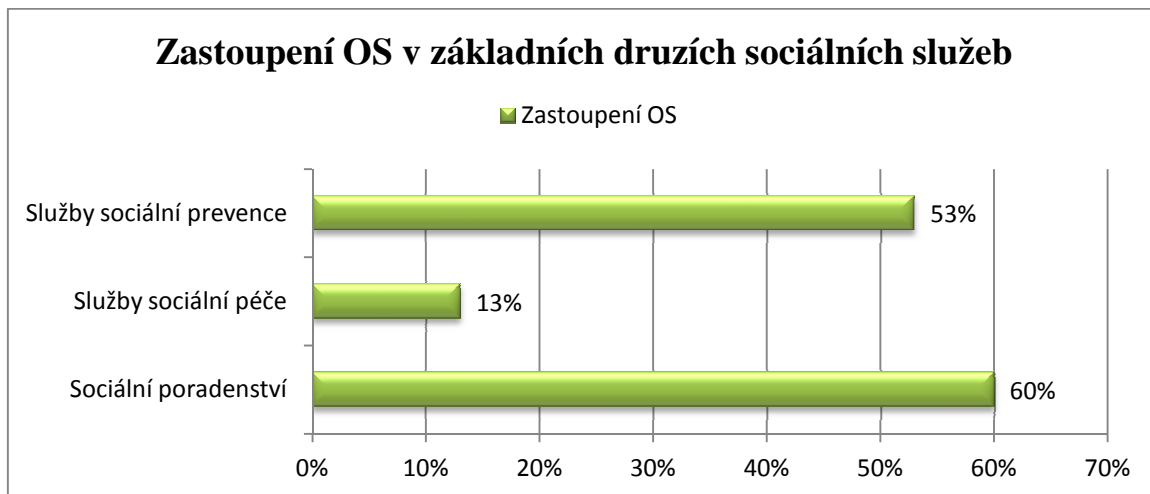
Na druhou stranu, těchto 5 sociálních služeb zabezpečují OS v méně než 10% případů:

- **Průvodcovské a předčitatelské služby** – 9%
- **Domovy se zvláštním režimem** – 8%
- **Pečovatelská služba** – 5%
- **Domovy pro seniory** – 5%
- **Domovy pro osoby se zdravotním postižením** – 2%

Výjimku mezi zkoumanými sociálními službami tvoří sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních, které ke dni sběru dat nebyly registrovány ani v jednom případě. Vzhledem k charakteru služby však lze předpokládat, že by nepatřila mezi služby provozované OS.

Graf č. 1 zobrazuje zastoupení OS v poskytovaných službách v rámci základního rozdělení služeb na sociální poradenství²⁵, služby sociální péče a služby sociální prevence.

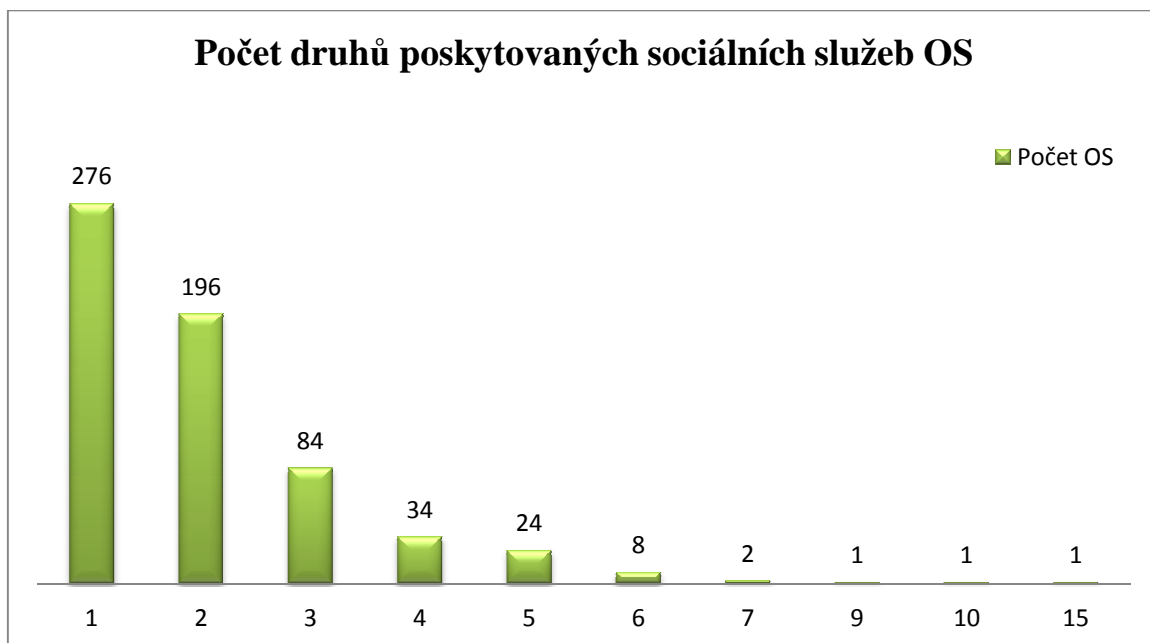
Graf č. 1 – Zastoupení OS v základních druzích sociálních služeb

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 1 vyplývá, že nejvyšší poměr OS je 60% v sociálním poradenství. 53% služeb zajišťují OS ve službách sociální prevence. Nejnižší zastoupení OS je ve službách sociální péče, kde mají OS jen 13%.

Graf č. 2 – Počet druhů poskytovaných sociálních služeb OS

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

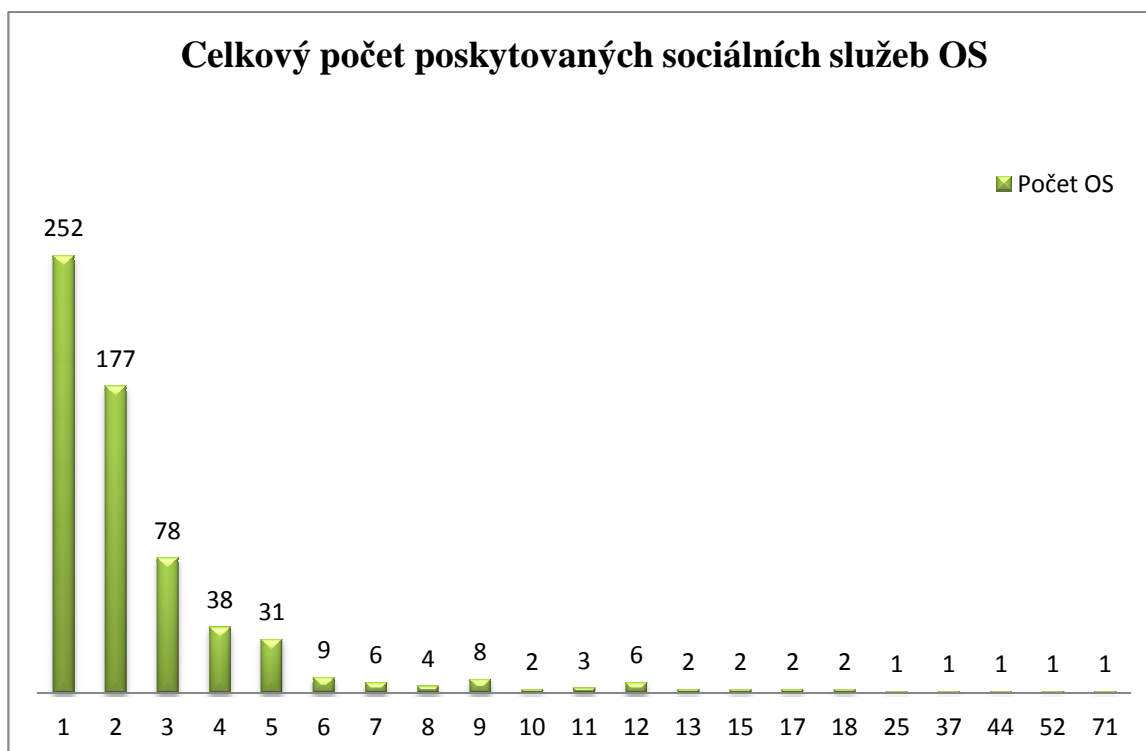
²⁵ V rámci sociálního poradenství je myšleno odborné sociální poradenství. Základní sociální poradenství je povinnou součástí každé sociální služby.

276 OS (44%) mělo registrováno pouze jeden druh sociální služby, 351 OS (56%) mělo registrováno 2 a více druhů sociálních služeb. Podrobnější rozdělení OS dle počtu druhů registrovaných služeb nabízí Graf č. 2.

Z Grafu č. 2 vyplývá, že existují také OS poskytující více než 5 druhů sociálních služeb. Rekordní počet je 15 druhů registrovaných sociálních služeb, které nabízí jedno OS.

Dalším zajímavým údajem je celkový počet sociálních služeb poskytovaný jednotlivými OS, kdy 1 OS může mít samozřejmě i 1 druh sociální služby registrovaný víckrát (např. pokud sociální službu poskytuje na různých místech apod.). 252 OS (40%) poskytovalo celkově 1 sociální službu, 375 OS (60%) poskytovalo 2 a více sociálních služeb – blíže viz. Graf č. 3.

Graf č. 3 – Celkový počet poskytovaných sociálních služeb OS

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 3 vyplývá, že existují také velká OS poskytující více než 30 sociálních služeb, jsou to však v rámci všech OS poskytujících sociální služby výjimky.

Jednotlivým sociálním službám se detailněji věnuje následující podkapitola.

4.2. Oblasti působení a poskytované služby občanskými sdruženími v sociální oblasti

Jak již bylo výše uvedeno, OS poskytují všechny druhy sociálních služeb, které byly ke dni sběru dat registrovány. Poskytují tak jak služby poskytované bez úhrady (Zákon 108/2006, § 72), tak sociální služby poskytované za úhradu (Zákon 108/2006, § 73)²⁶.

Zastoupení OS poskytujících jen služby za úhradu, jen služby bez úhrady, anebo kombinaci těchto služeb zobrazuje Graf č. 4.

Graf č. 4 – OS a úhrada za sociální služby

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 4 vyplývá, že 56% OS poskytuje pouze sociální služby bez úhrady, 44 % OS poskytuje služby za úhradu či kombinaci služeb bez úhrady a s úhradou. Tyto výsledky naznačují, že úhrada klienta za služby spíše není kritériem rozhodování OS o poskytování dané sociální služby.

Nyní se kapitola bude dále věnovat konkrétním sociálním službám, a také vzájemným vztahům mezi jednotlivými sociálními službami.

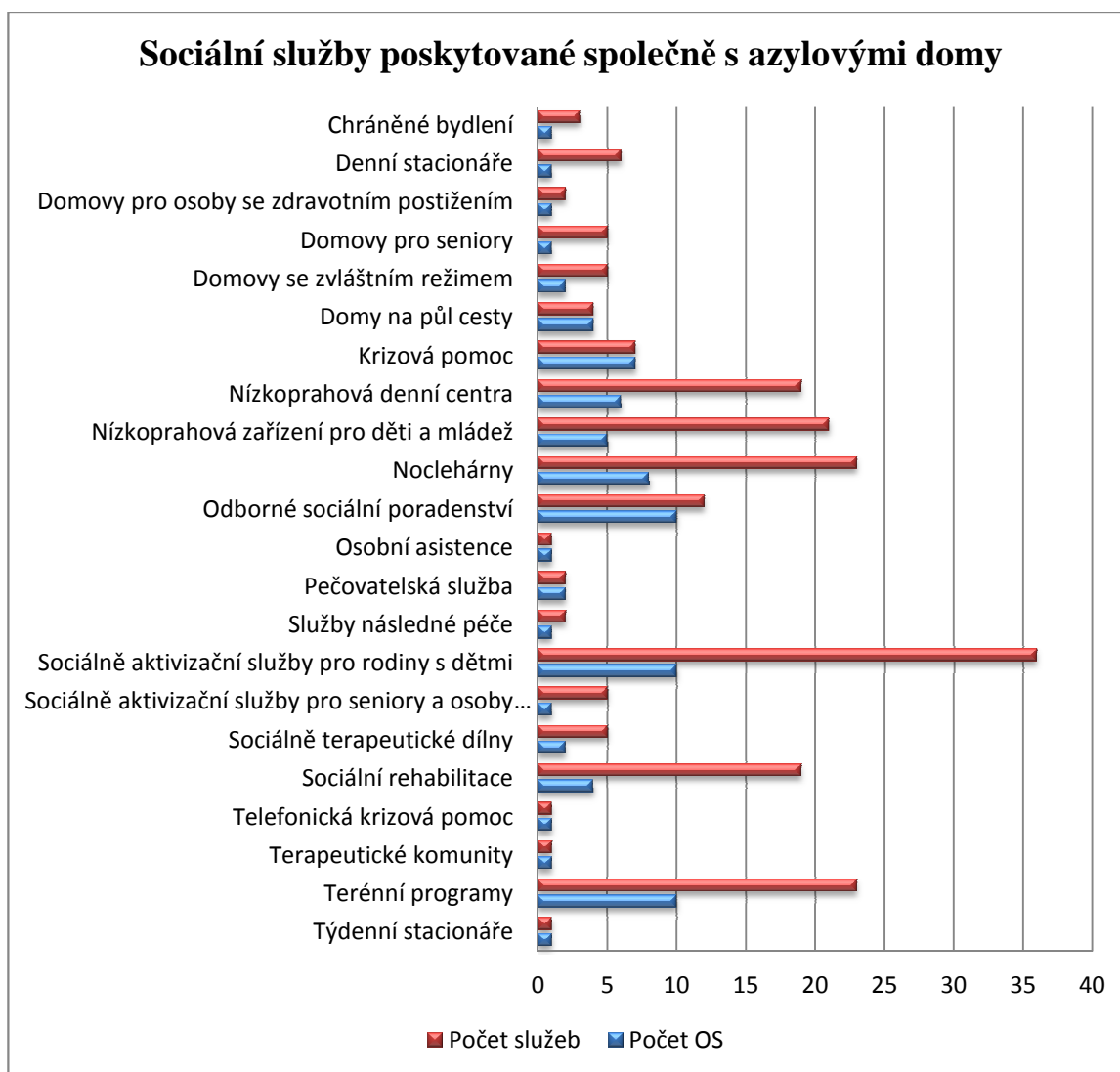
²⁶ Úhrada za sociální služby či poskytování sociálních služeb bez úhrady se týká základních činností poskytovaných v rámci dané služby a vyjmenovaných vyhláškou 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Pokud poskytovatel poskytuje také fakultativní činnosti, může úhradu stanovit v plné výši nákladů na tyto služby (Zákon 108/2006, §77).

Azylové domy

Celkový počet registrovaných azylových domů byl 217, z toho 65x byly azylové domy registrovány OS (30%). Těchto 65 azylových domů poskytovalo celkem 36 poskytovatelů z řad OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,8 této služby.

10 OS (28%) s registrovanými azylovými domy poskytovalo pouze tuto službu, 26 OS (72%) poskytovalo azylové domy v kombinaci s další službou či službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými azylovými domy 3,2 různé sociální služby. Celkově bylo s azylovými domy poskytováno OS dalších 22 druhů služeb (viz. Graf č. 5).

Graf č. 5 – Sociální služby poskytované společně s azylovými domy

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 5 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami společně s azylovými domy byly tyto služby:

1. **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** (36 registrovaných služeb),
2. **noclehárny** (23 registrovaných služeb),
3. **terénní programy** (23 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS, která službu poskytují, byly nejčastěji zároveň poskytovanými službami:

1. **odborné sociální poradenství** – 10 OS (28%),
2. **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 10 OS (28%) a
3. **terénní programy** – 10 OS (28%).

Centra denních služeb

Celkový počet registrovaných center denních služeb byl 88, z toho 27 služeb (31%) bylo registrováno OS. Těchto 27 center denních služeb poskytovalo celkem 26 OS. Jen jedno OS mělo tuto službu registrovanou 2x, zbytek OS měl tuto službu registrovanou 1x.

8 OS (31%) poskytovalo pouze službu centra denních služeb, 18 OS (69%) mělo registrováno více druhů sociálních služeb. Celkově bylo společně se službou centra denních služeb poskytováno OS 15 dalších druhů sociálních služeb. Průměrně poskytovala OS s registrovanou službou centra denních služeb 2,7 různých sociálních služeb.

Z Grafu č. 6 vyplývá, že službami, které byly nejčastěji registrovány OS společně s centry denních služeb, byly:

1. **odborné sociální poradenství** (9 registrovaných služeb),
2. **odlehčovací služby** (8 registrovaných služeb) a
3. **sociální rehabilitace** (5 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS poskytujících služby jsou nejčastěji poskytované služby stejné, tedy:

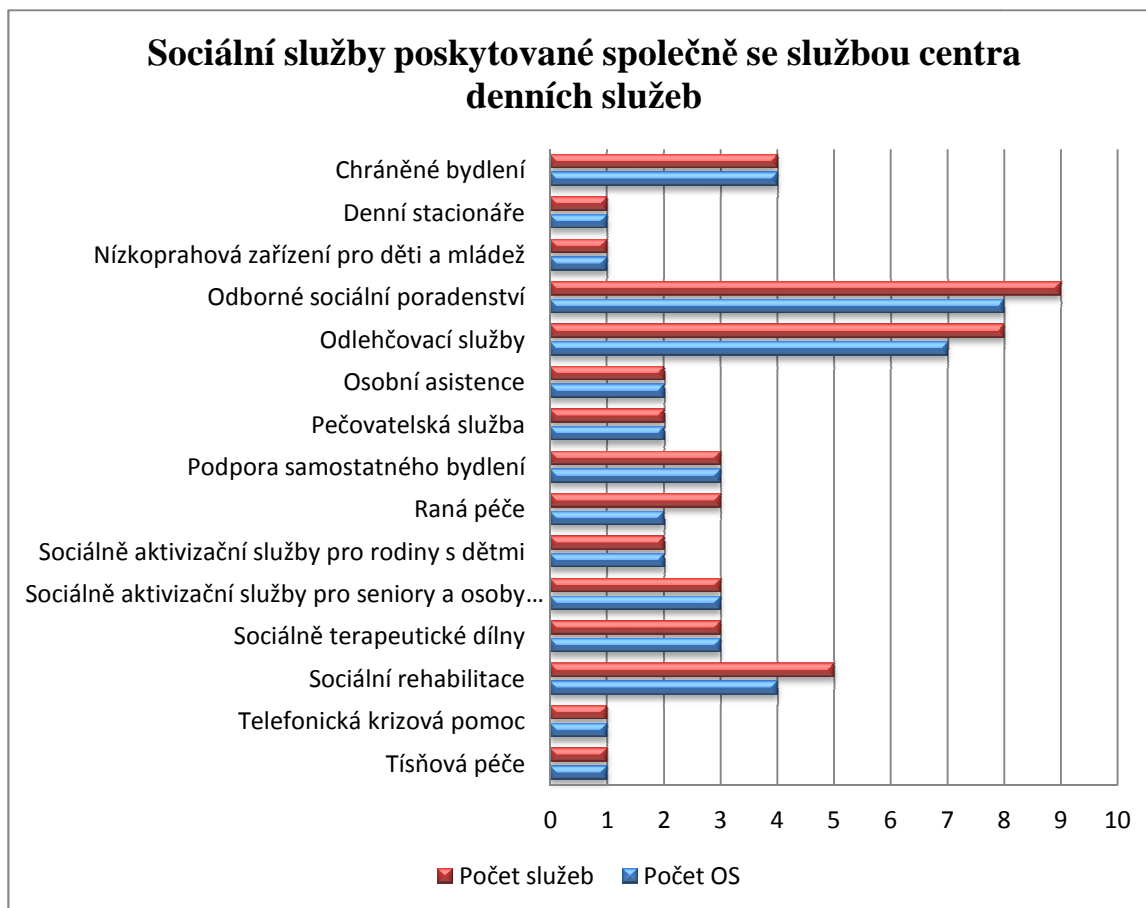
1. **odborné sociální poradenství** – 8 OS (31%),

2. odlehčovací služby – 7 OS (27%),

3. sociální rehabilitace – 4 OS (15%).

Stejný počet OS jako sociální rehabilitaci poskytoval také chráněné bydlení (4 OS).

Graf č. 6 – Sociální služby poskytované společně se službou centra denních služeb

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Chráněné bydlení

Celkově bylo registrováno 163 chráněných bydlení, z toho 40 (25%) bylo registrováno OS. Těchto 40 chráněných bydlení poskytovalo celkem 33 poskytovatelů. Jeden poskytovatel z řad OS tak poskytoval průměrně 1,2 služby chráněné bydlení.

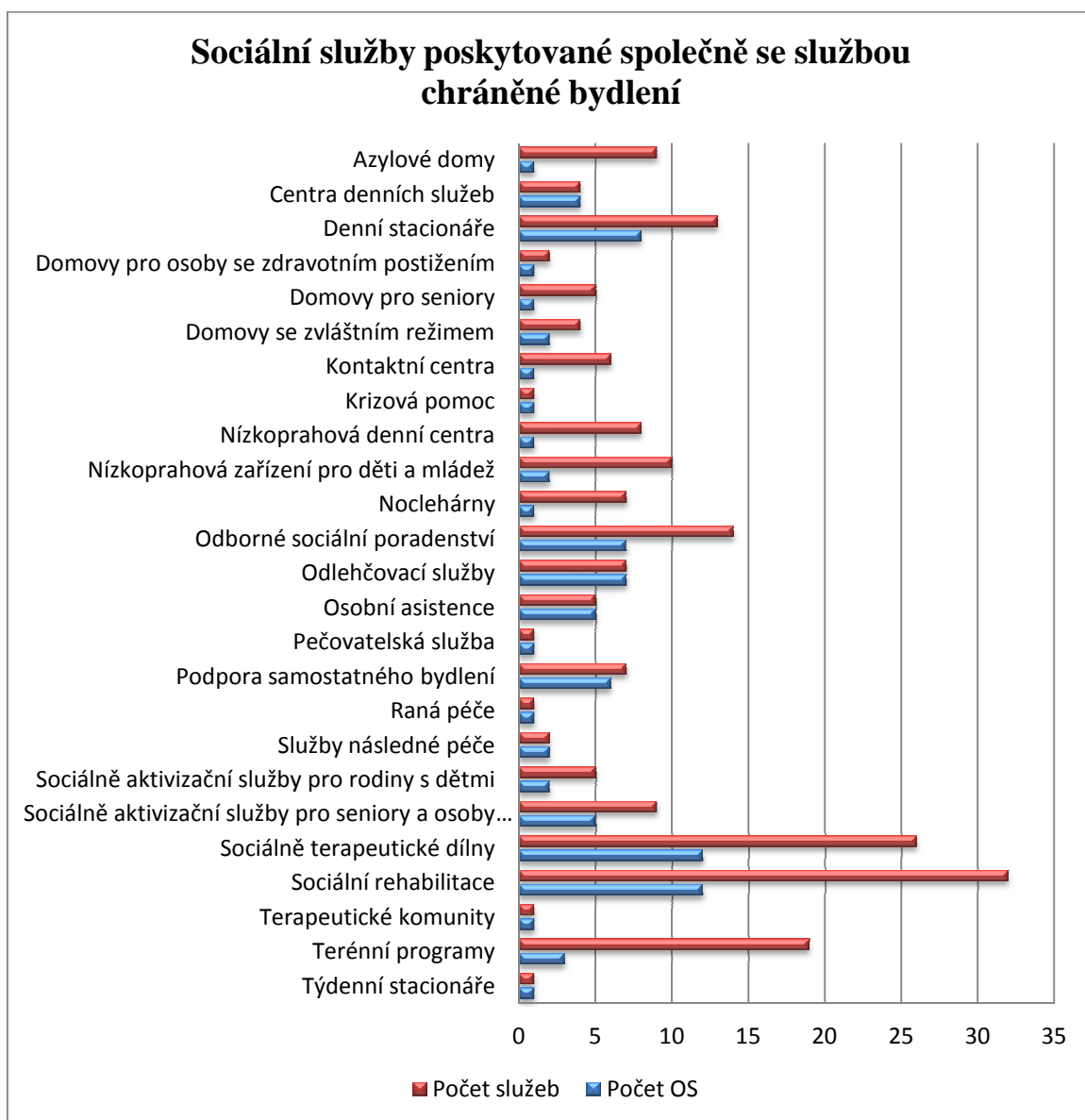
7 OS (21%) poskytovalo pouze chráněné bydlení, 26 OS (79%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími službami. Celkem bylo společně se službou chráněné bydlení poskytováno OS dalších 25 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 7). Průměrně měla OS

poskytující službu chráněné bydlení registrováno celkem 3,7 různých druhů sociálních služeb.

Z Grafu č. 7 vyplývá, že službami nejčastěji poskytovanými společně s chráněným bydlením byly:

1. **sociální rehabilitace** (32 registrovaných služeb),
2. **sociálně terapeutické dílny** (26 registrovaných služeb) a
3. **terénní programy** (19 registrovaných služeb).

Graf č. 7 – Sociální služby poskytované společně se službou chráněné bydlení

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z pohledu počtu OS poskytujících službu byly nejčastěji zároveň poskytovanými službami:

1. **sociálně terapeutické dílny** – 12 OS (36%),
2. **sociální rehabilitace** – 12 OS (36%) a
3. **denní stacionáře** – 8 OS (24%).

Denní stacionáře

Celkový počet registrovaných služeb denní stacionáře byl 275. 59x byly denní stacionáře registrovány OS (21%). Těchto 59 denních stacionářů poskytovalo celkem 51 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,2 této služby. Je však potřeba zmínit, že pouze dvě OS měla tuto službu registrovanu víckrát, ostatní poskytovatelé z řad OS měli službu denní stacionáře registrovanu jen 1x.

15 OS (29%) s registrovanými denními stacionáři poskytovalo pouze tuto službu, 36 OS (71%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými denními stacionáři 2,6 různé sociální služby. Společně s denními stacionáři bylo poskytováno dalších 22 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 8).

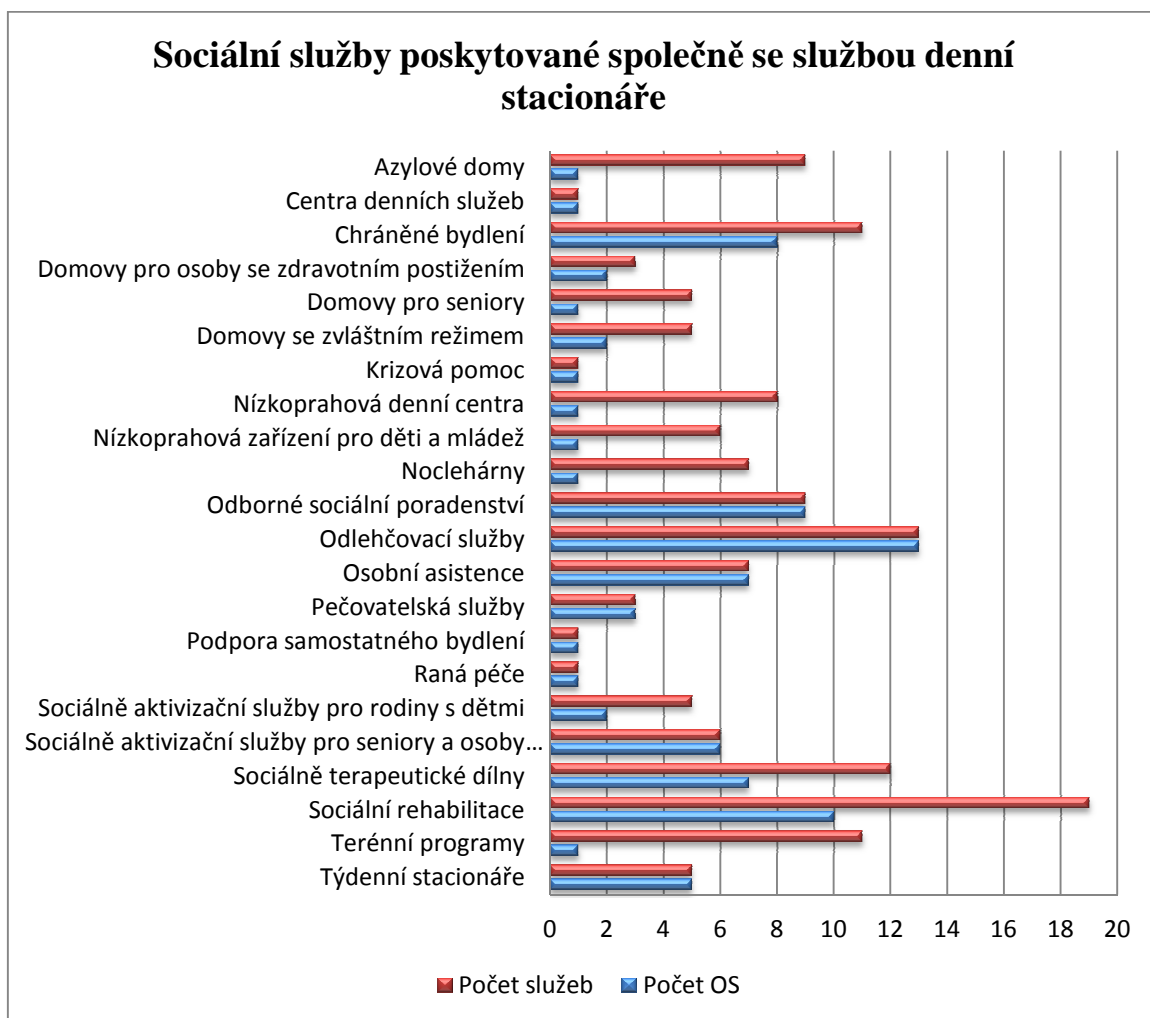
Z Grafu č. 8 vyplývá, že nejčastěji registrovanými sociálními službami společně s denními stacionáři byly:

1. **sociální rehabilitace** (19 registrovaných služeb),
2. **odlehčovací služby** (13 registrovaných služeb),
3. **sociálně terapeutické dílny** (12 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální služby byly nejčastěji poskytovanými službami společně s denními stacionáři:

1. **odlehčovací služby** – 13 OS (25%),
2. **sociální rehabilitace** – 10 OS (20%),
3. **odborné sociální poradenství** – 9 OS – (18%).

Graf č. 8 – Sociální služby poskytované společně se službou denní stacionáře

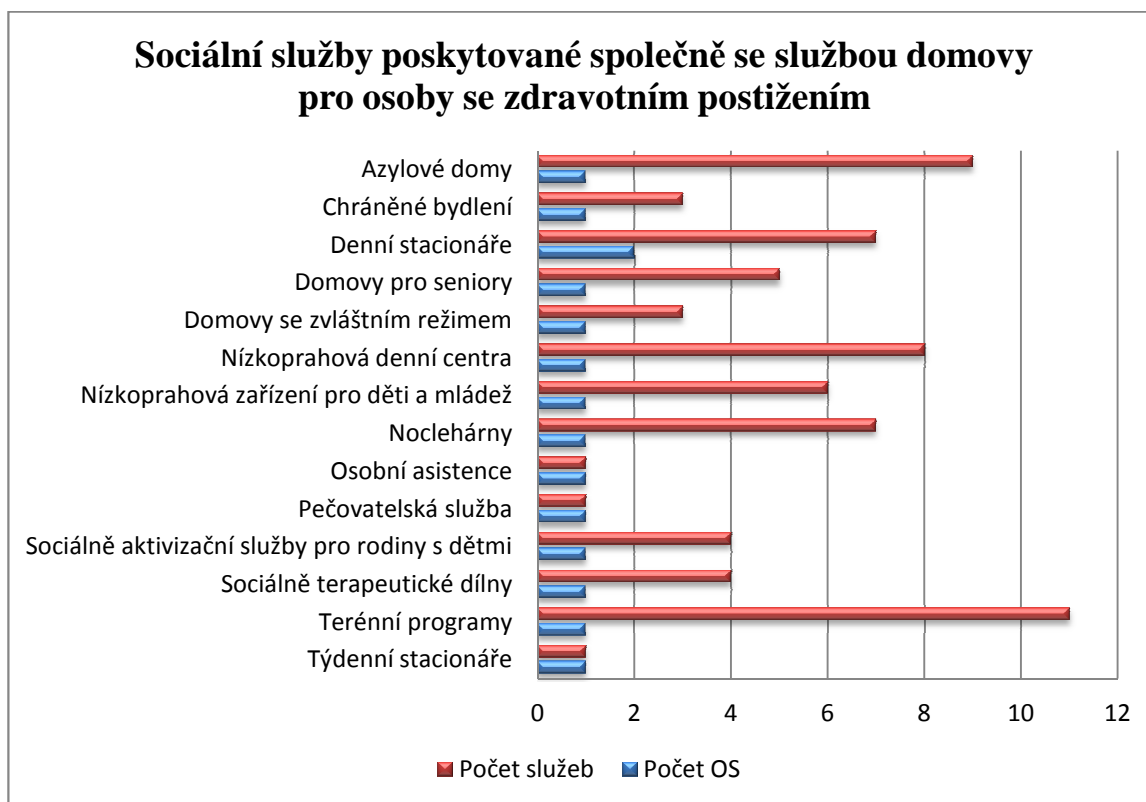
Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

Celkově bylo registrováno 215 domovů pro osoby se zdravotním postižením. 4x byla tato služba registrována OS (2%). Jedná se o sociální službu s nejnižším zastoupením OS. Tyto 4 domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytovali 3 zástupci z řad OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,3 této služby.

1 OS (33%) s registrovanou službou domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytovalo pouze tuto službu, 2 OS (67%) poskytovala více služeb. Průměrně poskytovala OS s registrovanou službou domovy pro osoby se zdravotním postižením celkově 6 různých sociálních služeb. Celkově bylo s domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytováno dalších 14 sociálních služeb (viz. Graf č. 9).

Graf č. 9 – Sociální služby poskytované společně se službou domovy pro osoby se zdravotním postižením

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 9 vyplývá, že nejčastěji registrovanými sociálními službami společně s domovy pro osoby se zdravotním postižením byly:

1. **terénní programy** (11 registrovaných služeb),
2. **azylové domy** (9 registrovaných služeb),
3. **nízkoprahová denní centra** (8 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS poskytujících služby je stav v podstatě u všech těchto služeb vyrovnaný. Pouze denní stacionáře poskytovala 2 OS, zbytek služeb registrovaných společně s domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytovalo vždy jedno OS.

Domovy pro seniory

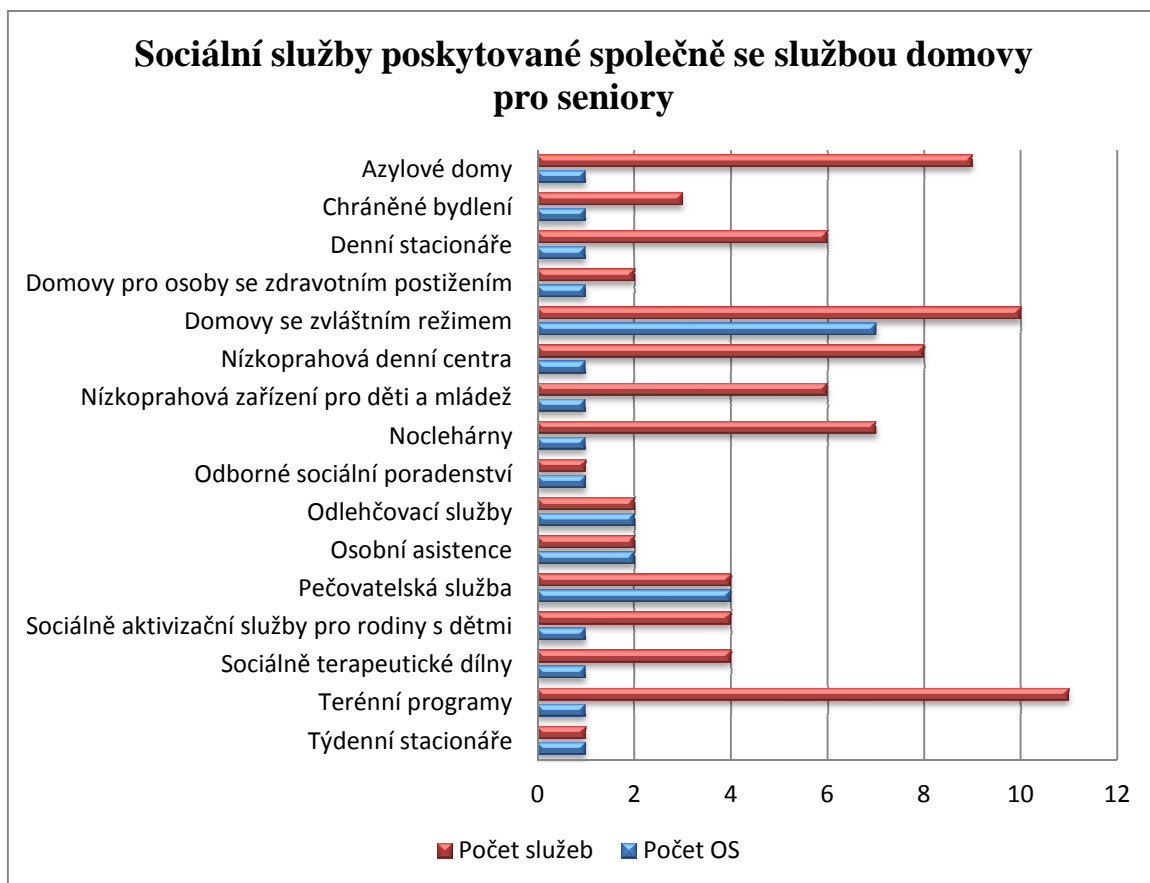
Celkový počet registrovaných domovů pro seniory byl 497, z toho 23x byla služba domovy pro seniory registrována OS (5%). Těchto 23 domovů pro seniory poskytovalo celkem 14 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,6 této služby.

4 OS (29%) poskytovala pouze domovy pro seniory, 10 OS (71%) poskytovalo více sociálních služeb. Průměrně poskytovala OS s registrovanou službou domovy pro seniory 2,9 druhů sociální služby. Celkově bylo s domovy pro seniory poskytováno dalších 16 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 10).

Z Grafu č. 10 vyplývá, že nejčastěji registrovanými sociálními službami společně s domovy pro seniory byly:

1. **terénní programy** (11 registrovaných služeb),
2. **domovy se zvláštním režimem** (10 registrovaných služeb),
3. **azylové domy** (9 registrovaných služeb).

Graf č. 10 – Sociální služby poskytované společně se službou domovy pro seniory

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální služby byly nejčastěji poskytovanými službami společně s domovy pro seniory:

1. **domovy se zvláštním režimem** – 7 OS (50%),

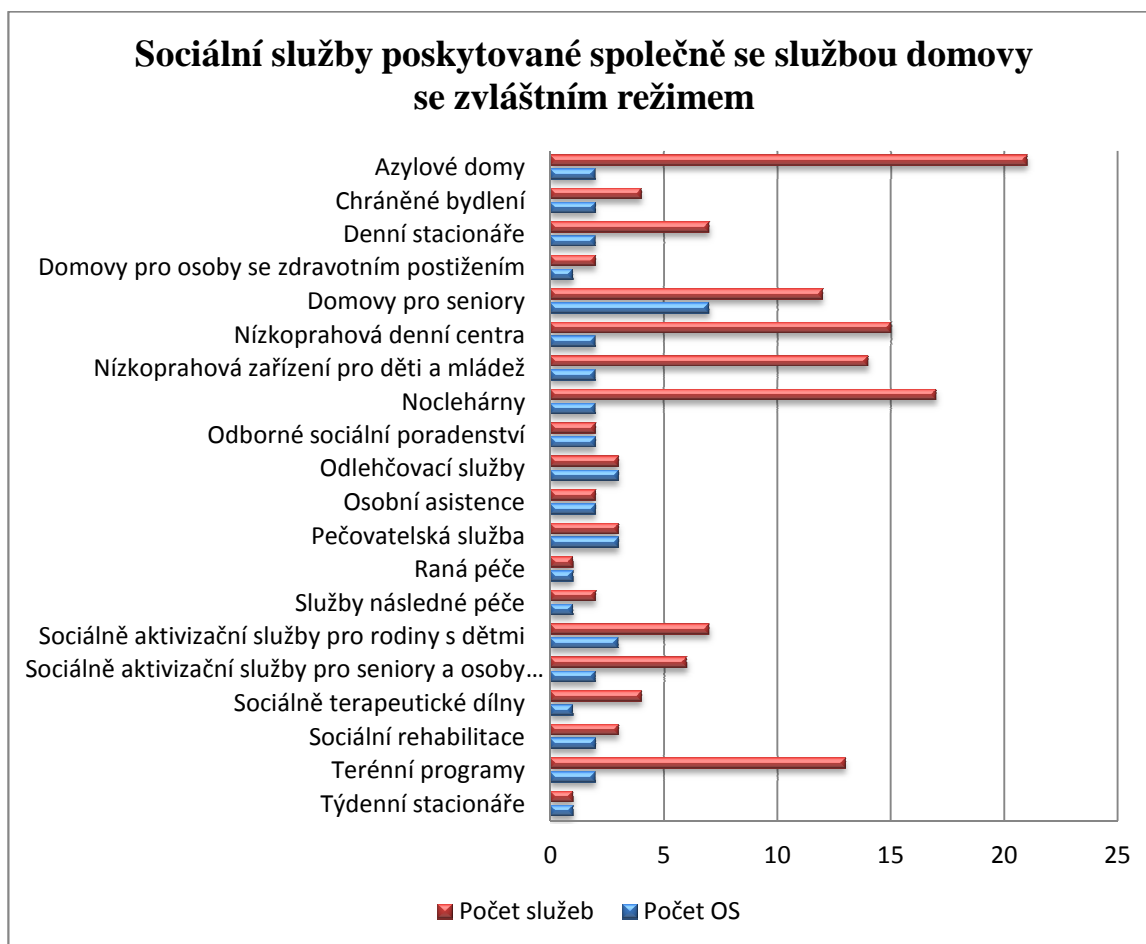
2. **pečovatelská služba** – 4 OS (29%),

3. **odlehčovací služby** – 2 OS (14%) a osobní asistence – 2 OS (14%).

Domovy se zvláštním režimem

Celkový počet registrovaných domovů se zvláštním režimem byl 231, z toho byla tato služba registrována OS 18x (8%). Těchto 18 domovů se zvláštním režimem poskytovalo celkem 13 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,4 služby domovy se zvláštním režimem.

Graf č. 11 – Sociální služby poskytované společně se službou domovy se zvláštním režimem

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

2 OS (15%) poskytovala pouze službu domovy se zvláštním režimem, 11 OS (85%) poskytovalo více sociálních služeb. Průměrně poskytovala OS s registrovanými domovy

se zvláštním režimem 4,3 různých sociálních služeb. Celkově bylo s domovy se zvláštním režimem poskytováno 20 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 11).

Z Grafu č. 11 vyplývá, že nejčastěji registrovanými sociálními službami společně s domovy se zvláštním režimem byly:

1. **azylové domy** (21 registrovaných služeb),
2. **noclehárny** (17 registrovaných služeb),
3. **nízkoprahová denní centra** (15 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální služby byly nejčastěji poskytovanými službami společně s domovy se zvláštním režimem:

1. **domovy pro seniory** – 7 OS (54%),
2. **odlehčovací služby, pečovatelská služba a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – vždy 3 OS (23%).

Domy na půl cesty

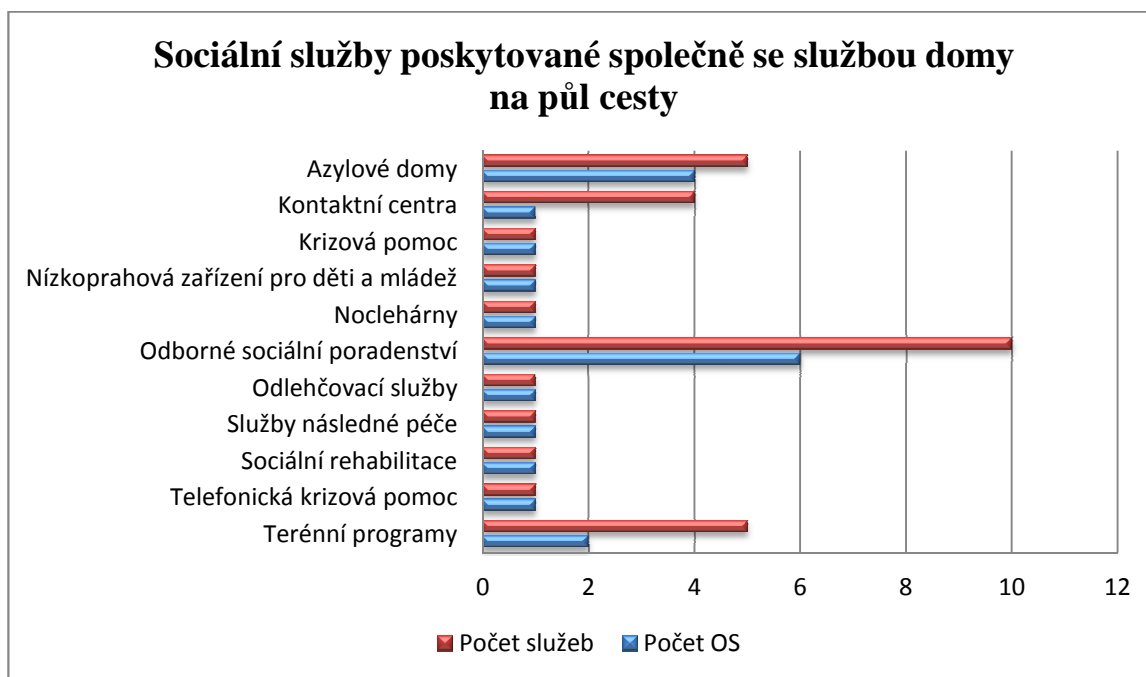
Celkový počet registrovaných domů na půl cesty byl 41, z toho byla tato služba registrována OS 17x (41%). Těchto 17 domů na půl cesty poskytovalo celkem 15 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,1 služby domy na půl cesty.

6 OS (40%) poskytovalo pouze službu domy na půl cesty, 9 OS (60%) poskytovalo více sociálních služeb. Průměrně poskytovala OS s registrovanými domy na půl cesty 2,3 různých sociálních služeb. Celkově bylo s domy na půl cesty poskytováno 11 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 12).

Z Grafu č. 12 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami společně s domy na půl cesty byly:

1. **odborné sociální poradenství** (10 registrovaných služeb),
2. **azylové domy a terénní programy** (vždy 5 registrovaných služeb),
3. **kontaktní centra** (4 registrované služby).

Graf č. 12 – Sociální služby poskytované společně se službou domy na půl cesty

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z pohledu počtu OS poskytujících službu byly nejčastěji poskytovanými službami společně s domy na půl cesty:

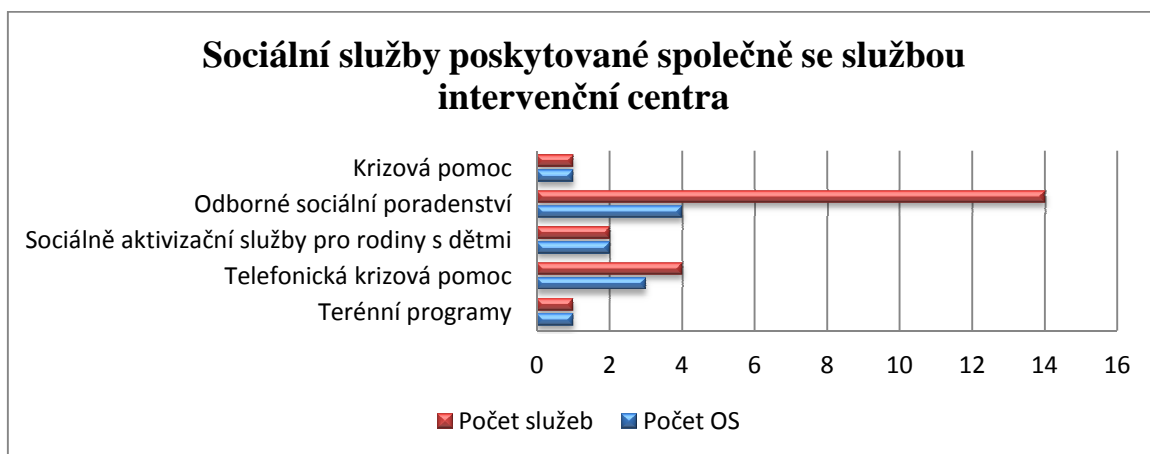
1. **odborné sociální poradenství** – 6 OS (40%),
2. **azylové domy** – 4 OS (27%),
3. **terénní programy** – 2 OS (13%).

Intervenční centra

Celkový počet registrovaných intervenčních center byl 18. 4x byla služba intervenční centra registrována OS (22%). Tato 4 intervenční centra poskytovala 4 OS, na jedno OS tak připadalo 1 intervenční centrum.

Všechna OS poskytovala službu intervenční centra v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala tato OS 3,8 různých druhů sociálních služeb. Celkově bylo s intervenčními centry OS poskytováno dalších 5 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 13).

Graf č. 13 – Sociální služby poskytované společně se službou intervenční centra

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 13 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami společně s intervenčními centry byly:

- 1. odborné sociální poradenství** (14 registrovaných služeb),
- 2. telefonická krizová pomoc** (4 registrované služby),
- 3. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** (2 registrované služby).

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu jsou nejčastější sociální služby stejné:

- 1. odborné sociální poradenství** – 4 OS (100%),
- 2. telefonická krizová pomoc** – 3 OS (75%),
- 3. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 2 OS (50%).

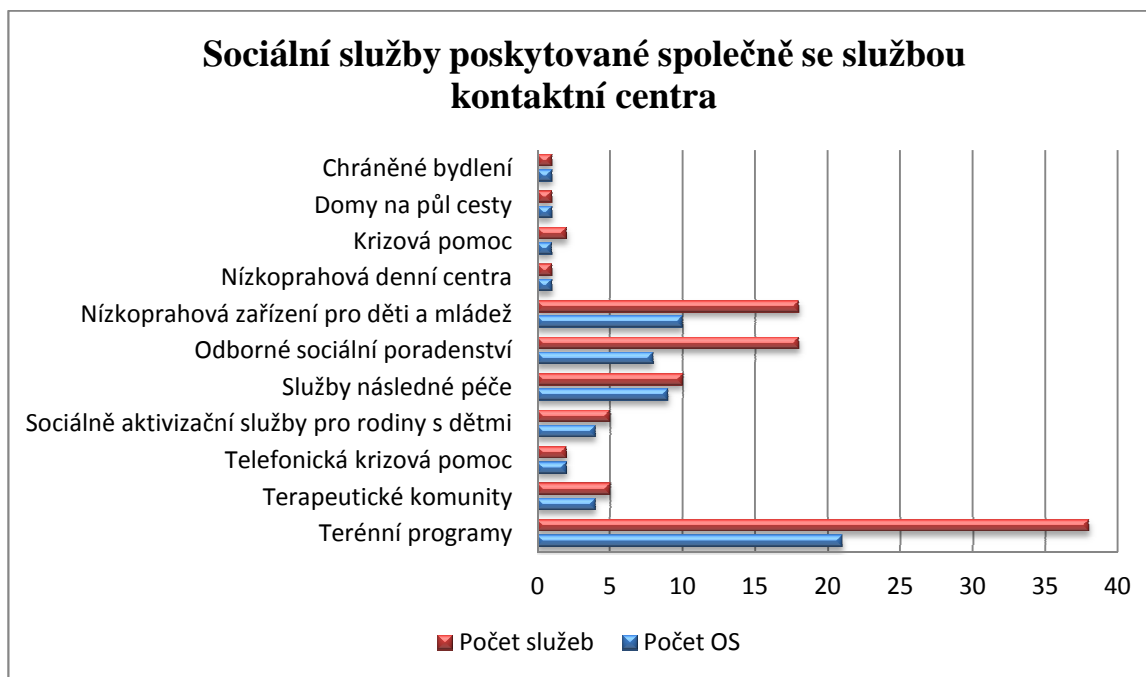
Kontaktní centra

Celkový počet registrovaných kontaktních center byl 61, z toho 42x byla kontaktní centra registrována OS (69%). Těchto 42 kontaktních center poskytovalo celkem 24 OS, na jedno OS tak připadalo průměrně 1,8 této služby.

1 OS (4%) poskytovalo pouze kontaktní centra, 23 OS (96%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS

s registrovanou službou kontaktní centra celkem 3,6 různých druhů sociálních služeb. Celkově bylo s kontaktními centry poskytováno 11 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 14).

Graf č. 14 – Sociální služby poskytované společně se službou kontaktní centra

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 14 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami společně s kontaktními centry byly:

1. **terénní programy** (38 registrovaných služeb),
2. **odborné sociální poradenství a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** (vždy 18 registrovaných služeb),
3. **služby následné péče** (10 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS poskytujících službu byly službami nejčastěji poskytovanými společně s kontaktními centry:

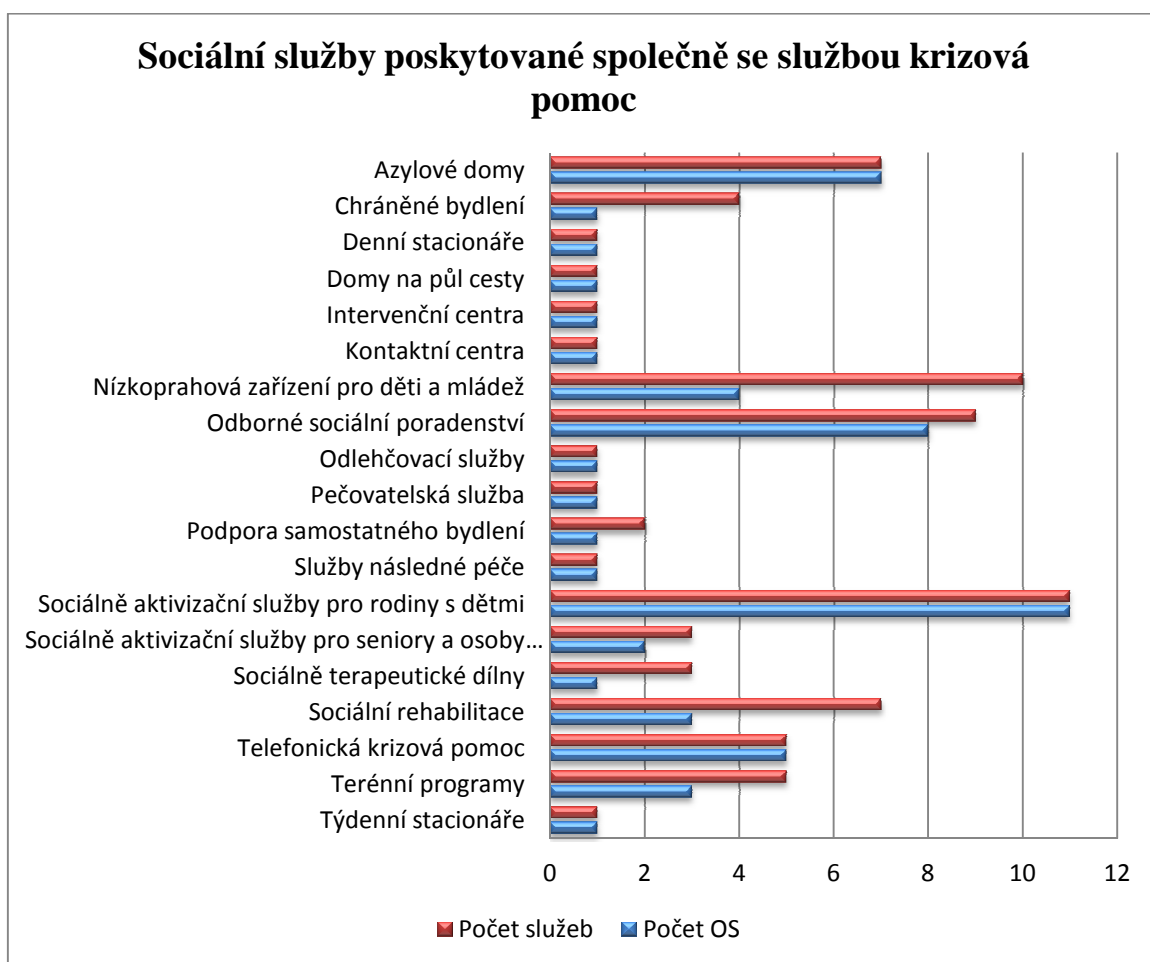
1. **terénní programy** – 21 OS (88%),
2. **nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – 10 OS (42%),
3. **služby následné péče** – 9 OS (38%).

Krizová pomoc

Celkový počet registrované krizové pomoci byl 46 služeb. Z toho byla krizová pomoc 23x registrována OS (50%). Těchto 23 registrovaných krizových pomocí poskytovalo 22 OS. Jen jedno OS mělo tuto službu registrovanou 2x, zbytek ji poskytoval vždy 1x.

2 OS (9%) měla registrovanou pouze tuto službu, 20 OS (91%) poskytovalo krizovou pomoc v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou krizovou pomocí 3,5 různé sociální služby. Celkově bylo s krizovou pomocí registrováno 19 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 15).

Graf č. 15 – Sociální služby poskytované společně se službou krizová pomoc

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://registr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 15 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami společně s krizovou pomocí byly:

- 1. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** (11 registrovaných služeb),

- 2. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** (10 registrovaných služeb),
- 3. odborné sociální poradenství** (9 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS, která službu poskytují, byly nejčastěji zároveň poskytovanými službami:

- 1. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 11 OS (50%),
- 2. odborné sociální poradenství** – 8 OS (36%),
- 3. azylové domy** – 7 OS (32%).

Nízkoprahová denní centra

Celkový počet registrovaných nízkoprahových denních center byl 56, z toho byla tato služba 22x registrována OS (39%). Těchto 22 nízkoprahových denních center poskytovalo 9 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 2,4 této služby.

2 OS (22%) poskytovala pouze nízkoprahová denní centra, 7 OS (78%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými nízkoprahovými denními centry 5,6 druhů sociálních služeb. Celkově bylo s nízkoprahovými denními centry poskytováno dalších 18 druhů služeb (viz. Graf č. 16).

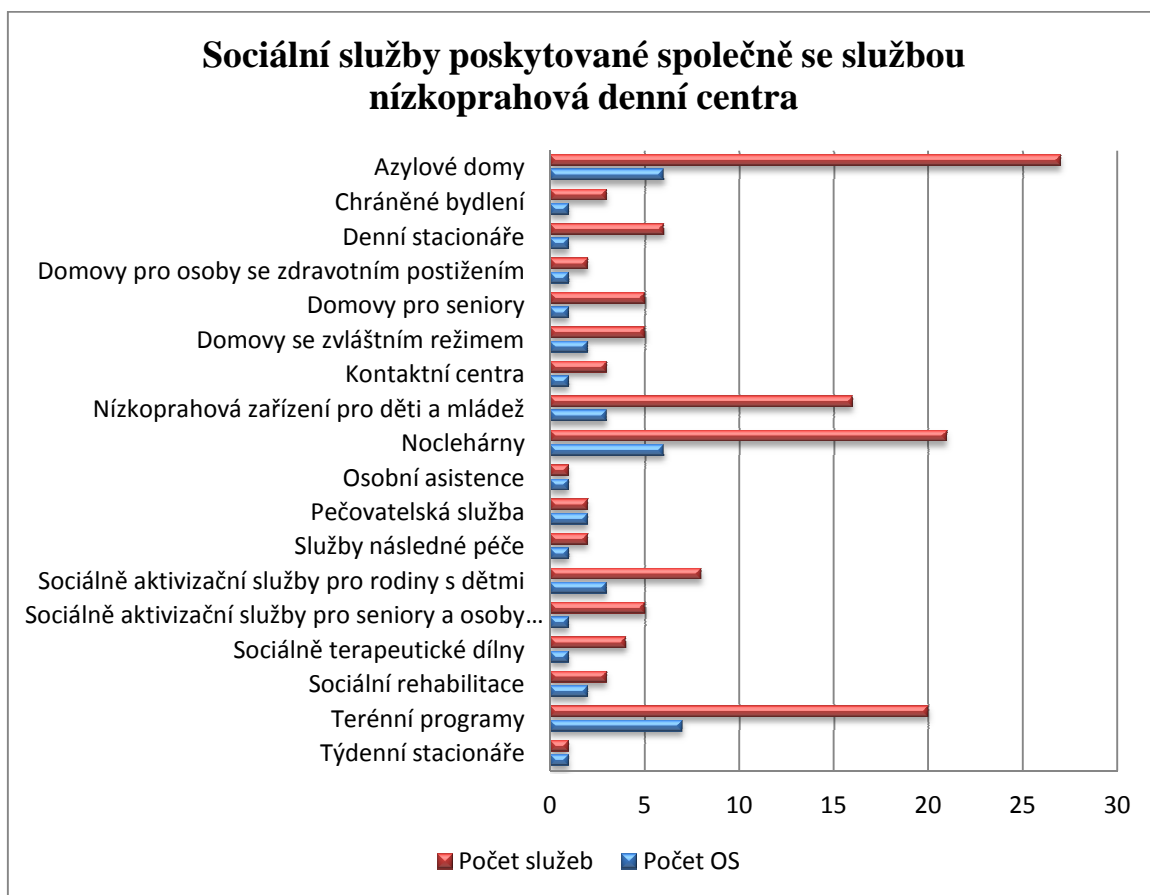
Z Grafu č. 16 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami společně s nízkoprahovými denními centry byly:

- 1. azylové domy** (27 registrovaných služeb),
- 2. noclehárny** (21 registrovaných služeb),
- 3. terénní programy** (20 registrovaných služeb).

Z pohledu počtu OS, která službu poskytují, byly nejčastěji poskytovanými službami společně s nízkoprahovými denními centry:

- 1. terénní programy** – 7 OS (78%),
- 2. noclehárny a azylové domy** – vždy 6 OS (67%).

Graf č. 16 – Sociální služby poskytované společně se službou nízkoprahová denní centra

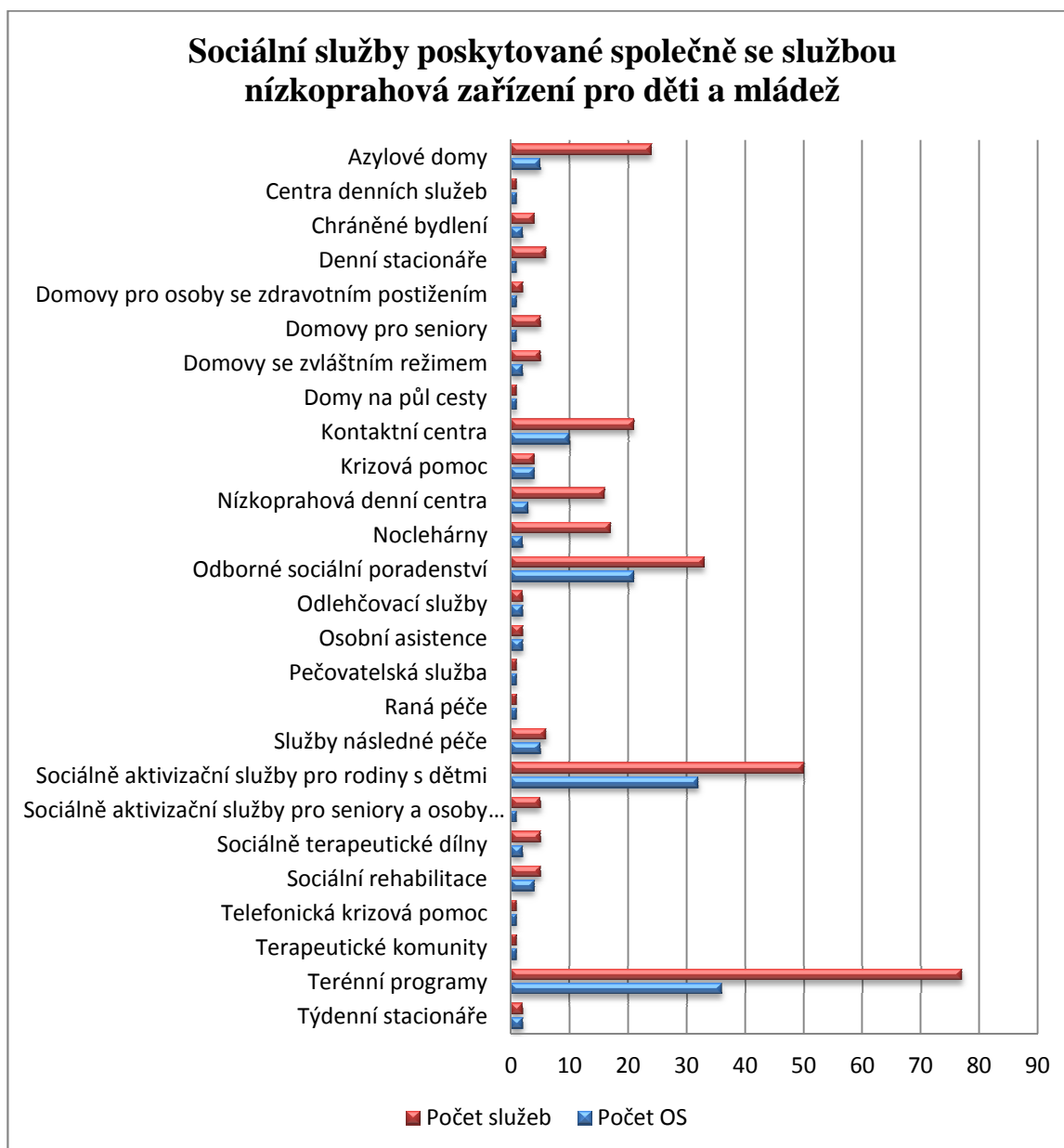
Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Celkový počet registrovaných nízkoprahových zařízení pro děti a mládež byl 248. Z toho byla nízkoprahová zařízení pro děti a mládež 126x poskytována OS (51%). Těchto 126 služeb poskytovalo celkem 84 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,5 této služby.

22 OS (26%) poskytovalo pouze nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, 62 OS (74%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež 2,7 různé sociální služby. Celkově bylo s nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež poskytováno dalších 26 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 17).

Graf č. 17 – Sociální služby poskytované společně se službou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 17 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež byly:

1. **terénní programy** – 77 registrovaných služeb,
2. **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 50 registrovaných služeb,
3. **odborné sociální poradenství** – 33 registrovaných služeb.

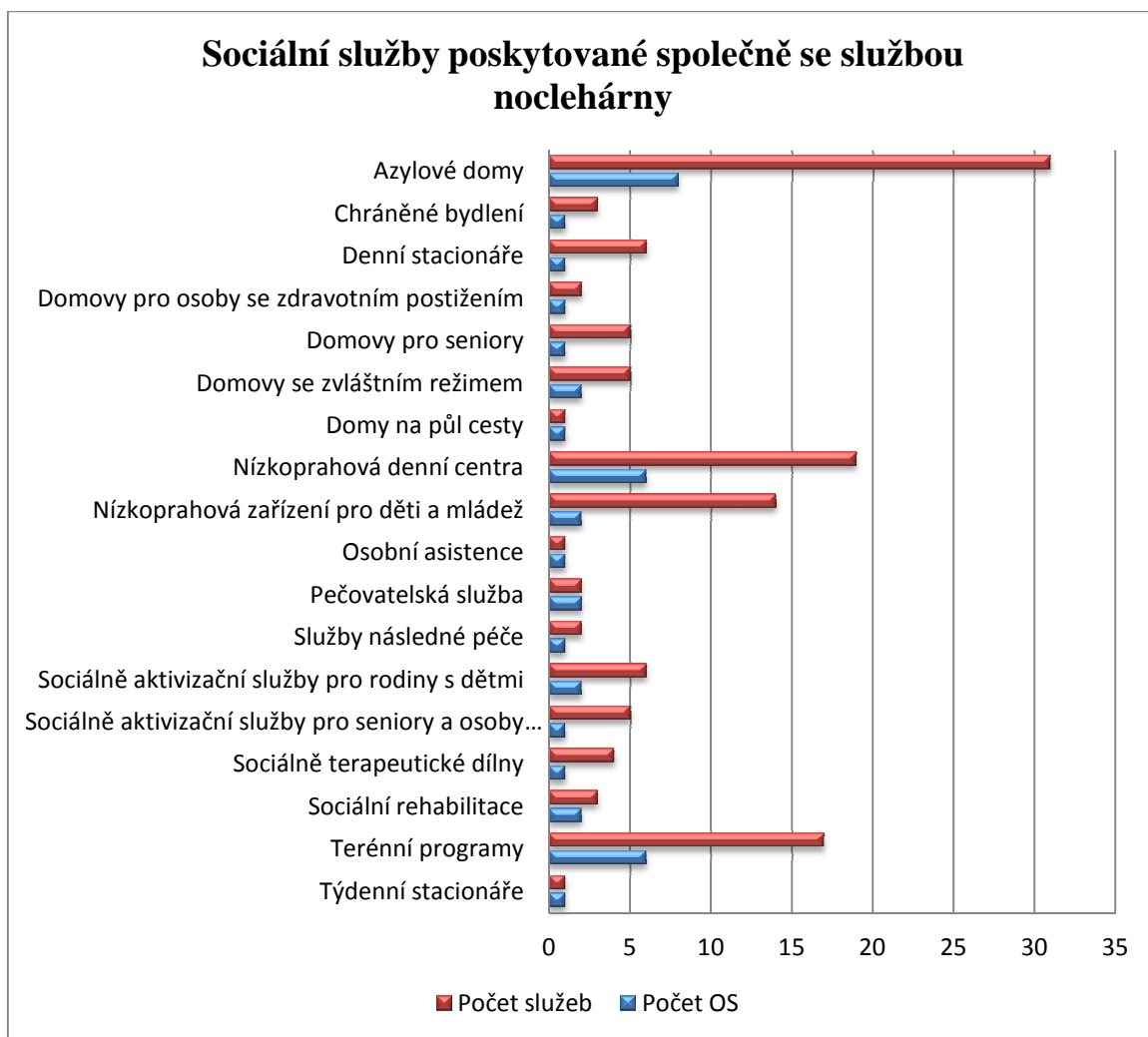
Z pohledu počtu OS, která službu poskytují, bylo pořadí nejčastěji poskytovaných služeb s nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež stejné, a to:

1. **terénní programy** – 36 OS (43%),
2. **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 32 OS (38%),
3. **odborné sociální poradenství** – 21 OS (25%).

Noclehárny

Celkový počet registrovaných nocleháren byl 69, z toho byly 24x (35%) noclehárny registrovány OS. Těchto 24 služeb poskytovalo celkem 9 OS. Na jednoho poskytovatele z řad OS tak připadalo průměrně 2,7 této služby.

Graf č. 18 – Sociální služby poskytované společně se službou noclehárny

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

1 OS (11%) poskytovalo pouze noclehárny, 8 OS (89%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými noclehárnami 5,4 různých sociálních služeb. Celkově bylo s noclehárnami poskytováno dalších 18 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 18).

Z Grafu č. 18 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s noclehárnami byly:

1. **azylové domy** – 31 registrovaných služeb,
2. **nízkoprahová denní centra** – 19 registrovaných služeb,
3. **terénní programy** – 17 registrovaných služeb.

Z pohledu počtu OS, která službu poskytují, byly nejčastější služby poskytované s noclehárnami stejné, a to:

1. **azylové domy** – 8 OS (89%),
2. **nízkoprahová denní centra a terénní programy** – vždy 6 OS (67%).

Odborné sociální poradenství

Celkový počet registrovaných odborných sociálních poradenství byl 613. Z toho bylo odborné sociální poradenství 368x registrováno OS (60%). Těchto 368 služeb poskytovalo celkem 237 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,6 této služby.

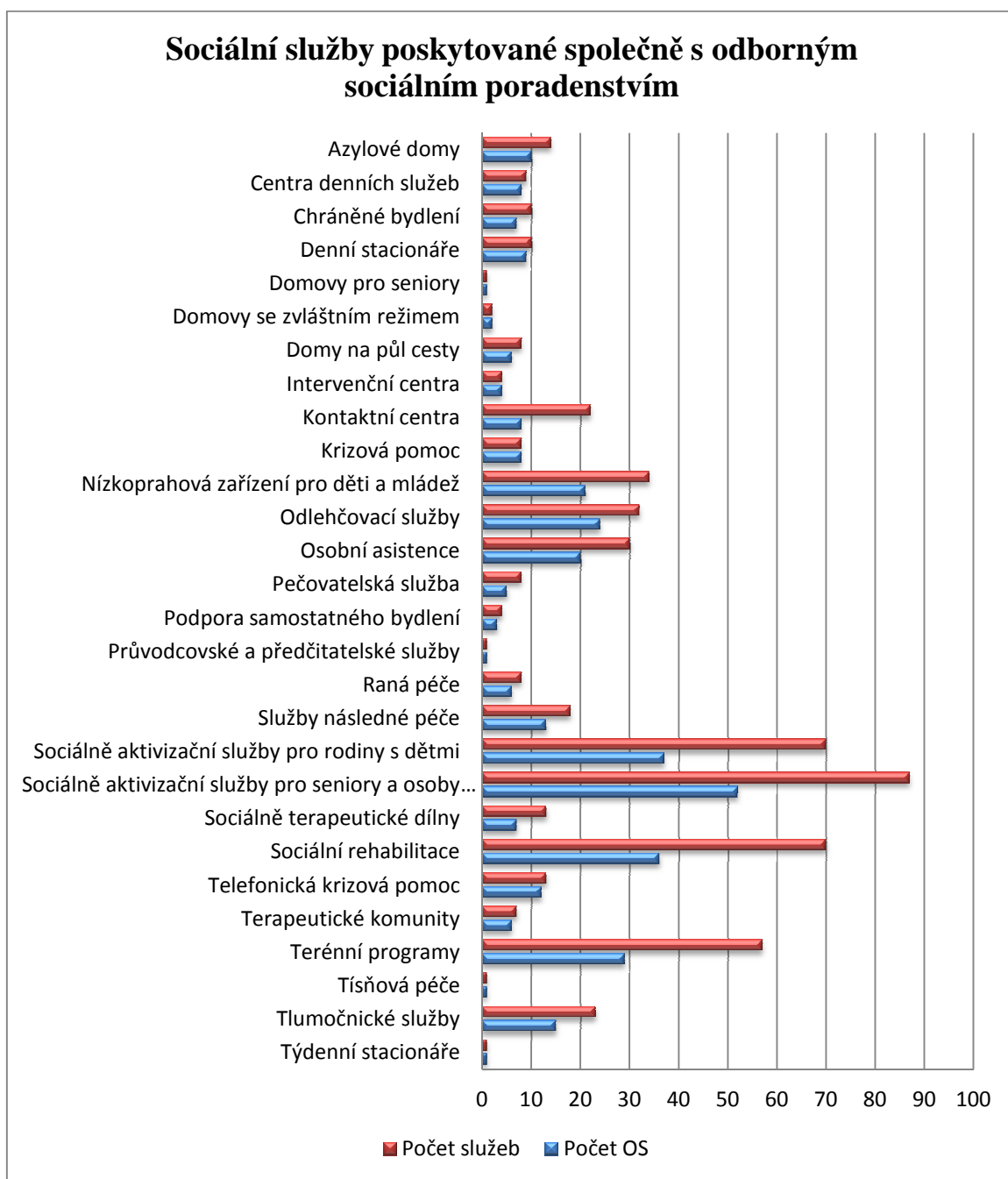
67 OS (28%) s registrovaným odborným sociálním poradenstvím poskytovalo samostatně jen tuto službu, 170 OS (72%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími službami. Průměrně poskytovala OS s registrovaným odborným sociálním poradenstvím 2,5 různých sociálních služeb. Celkově bylo s odborným sociálním poradenstvím poskytováno dalších 28 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 19).

Z Grafu č. 19 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s odborným sociálním poradenstvím byly:

1. **sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – 87 registrovaných služeb

2. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a sociální rehabilitace – vždy 70 registrovaných služeb.

Graf č. 19 – Sociální služby poskytované společně s odborným sociálním poradenstvím

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z pohledu počtu OS poskytujících služby byly nejčastěji poskytovanými službami společně s odborným sociálním poradenstvím:

1. sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – 52 OS (22%),

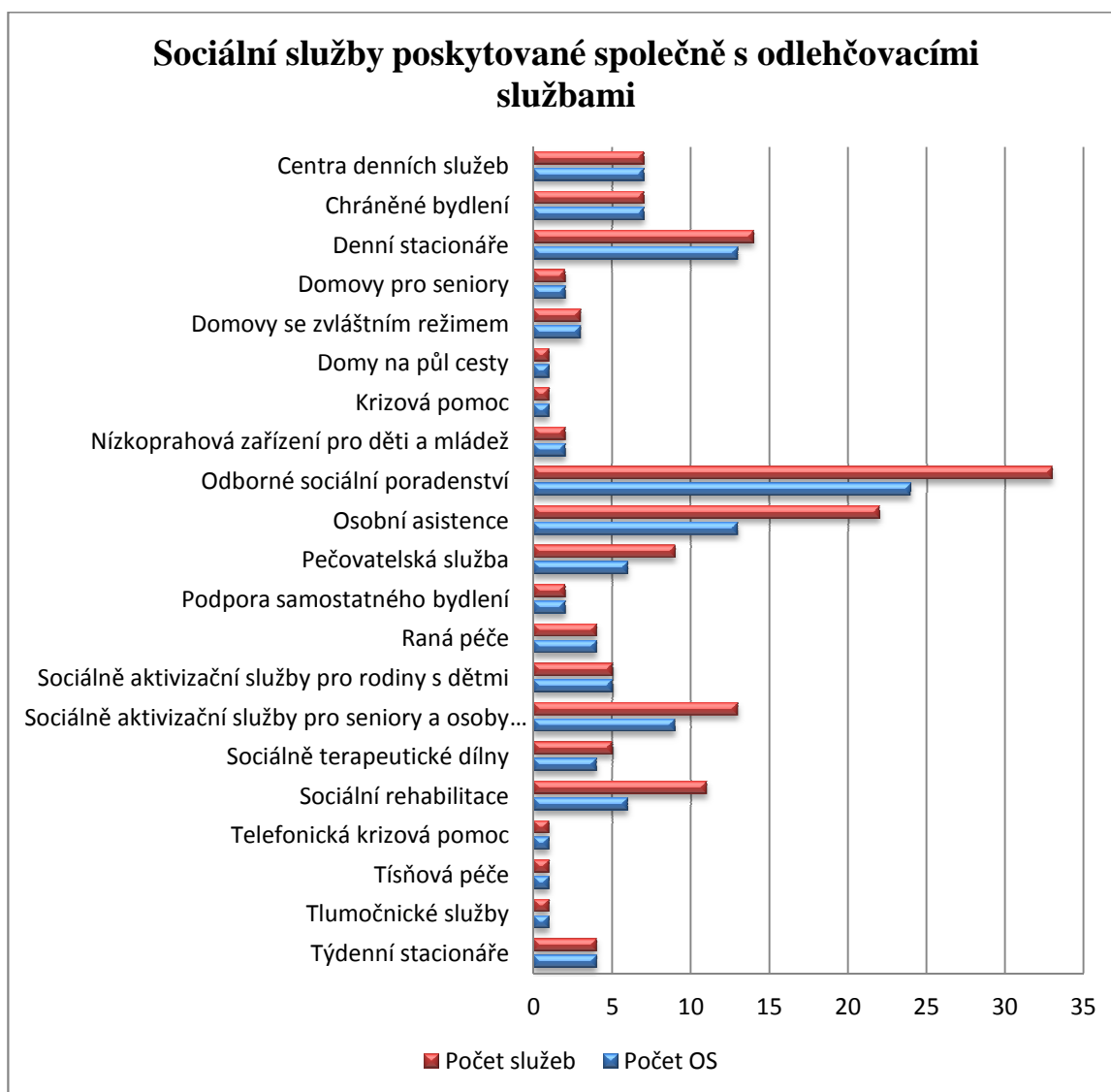
2. **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 37 OS (16%),

3. **sociální rehabilitace** – 36 OS (15%).

Odlehčovací služby

Celkový počet registrovaných odlehčovacích služeb byl 276, z toho byly odlehčovací služby 60x registrovány OS (22%). Těchto 60 odlehčovacích služeb poskytovalo 52 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,2 této služby.

Graf č. 20 – Sociální služby poskytované společně s odlehčovacími službami

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

3 OS (6%) poskytovala pouze odlehčovací služby, 49 OS (94%) poskytovalo odlehčovací služby v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými odlehčovacími službami 3,2 druhů sociálních služeb. Celkově bylo s odlehčovacími službami poskytováno dalších 21 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 20).

Z Grafu č. 20 vyplývá, že nejčastěji registrovanými sociálními službami společně s odlehčovacími službami byly:

- 1. odborné sociální poradenství** – 33 registrovaných služeb,
- 2. osobní asistence** – 22 registrovaných služeb,
- 3. denní stacionáře** – 14 registrovaných služeb.

Z pohledu počtu OS poskytujících služby byly nejčastěji poskytovanými službami společně s odlehčovacími službami:

- 1. odborné sociální poradenství** – 24 OS (46%),
- 2. osobní asistence a denní stacionáře** – vždy 13 OS (25%).

Osobní asistence

Celkový počet registrovaných osobních asistencí byl 217. Z toho byla 83x tato služba registrována OS (38%). Těchto 83 služeb poskytovalo celkem 66 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,3 této služby.

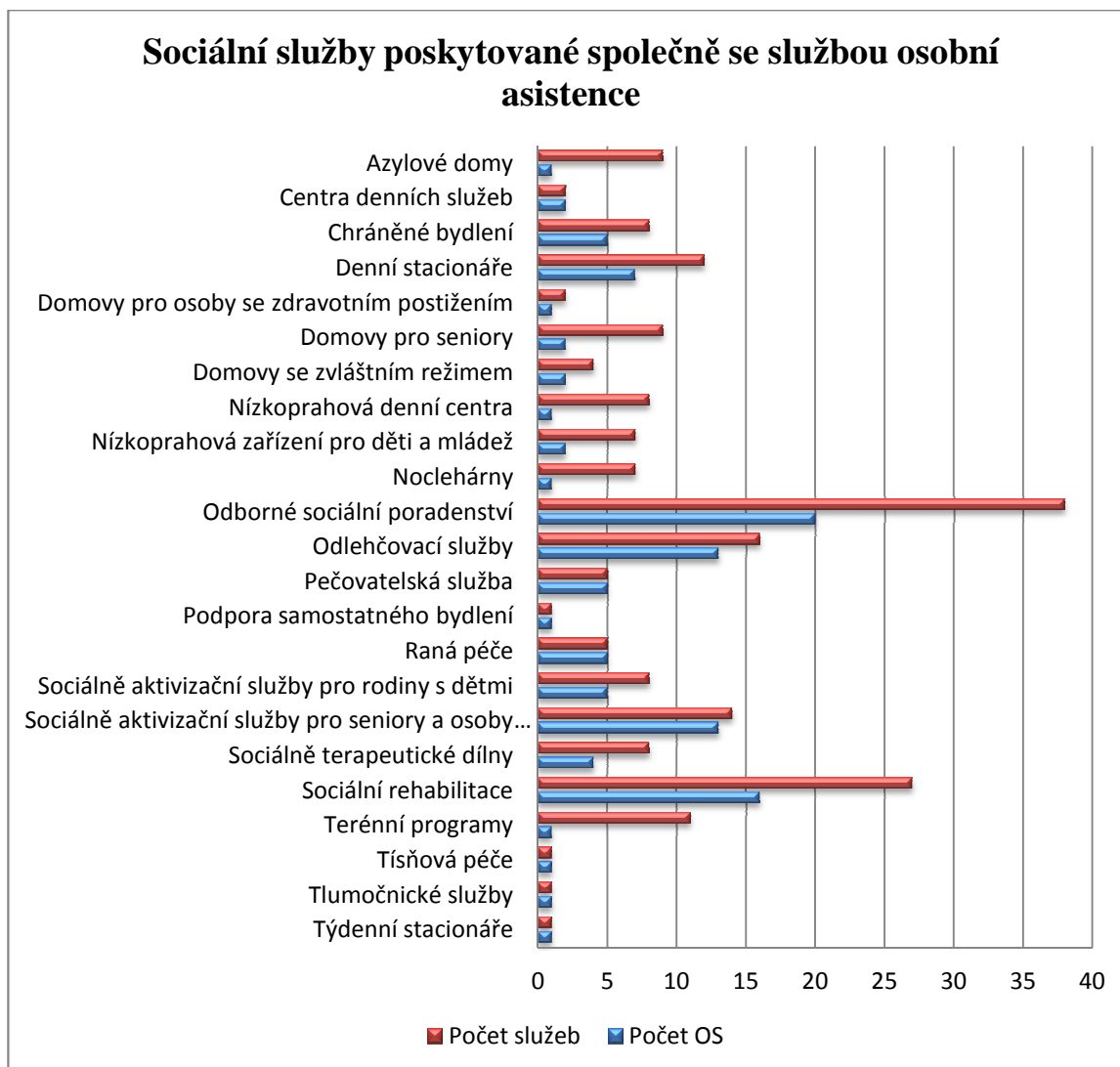
18 OS (27%) poskytovalo pouze osobní asistenci, 48 OS (73%) poskytovalo osobní asistenci v kombinaci s dalšími službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou osobní asistencí 2,7 různé sociální služby. Celkově bylo s osobní asistencí poskytováno 23 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 21).

Z Grafu č. 21 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s osobní asistencí byly:

- 1. odborné sociální poradenství** – 38 registrovaných služeb,
- 2. sociální rehabilitace** – 27 registrovaných služeb,

3. odlehčovací služby – 16 registrovaných služeb.

Graf č. 21 – Sociální služby poskytované společně se službou osobní asistence

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

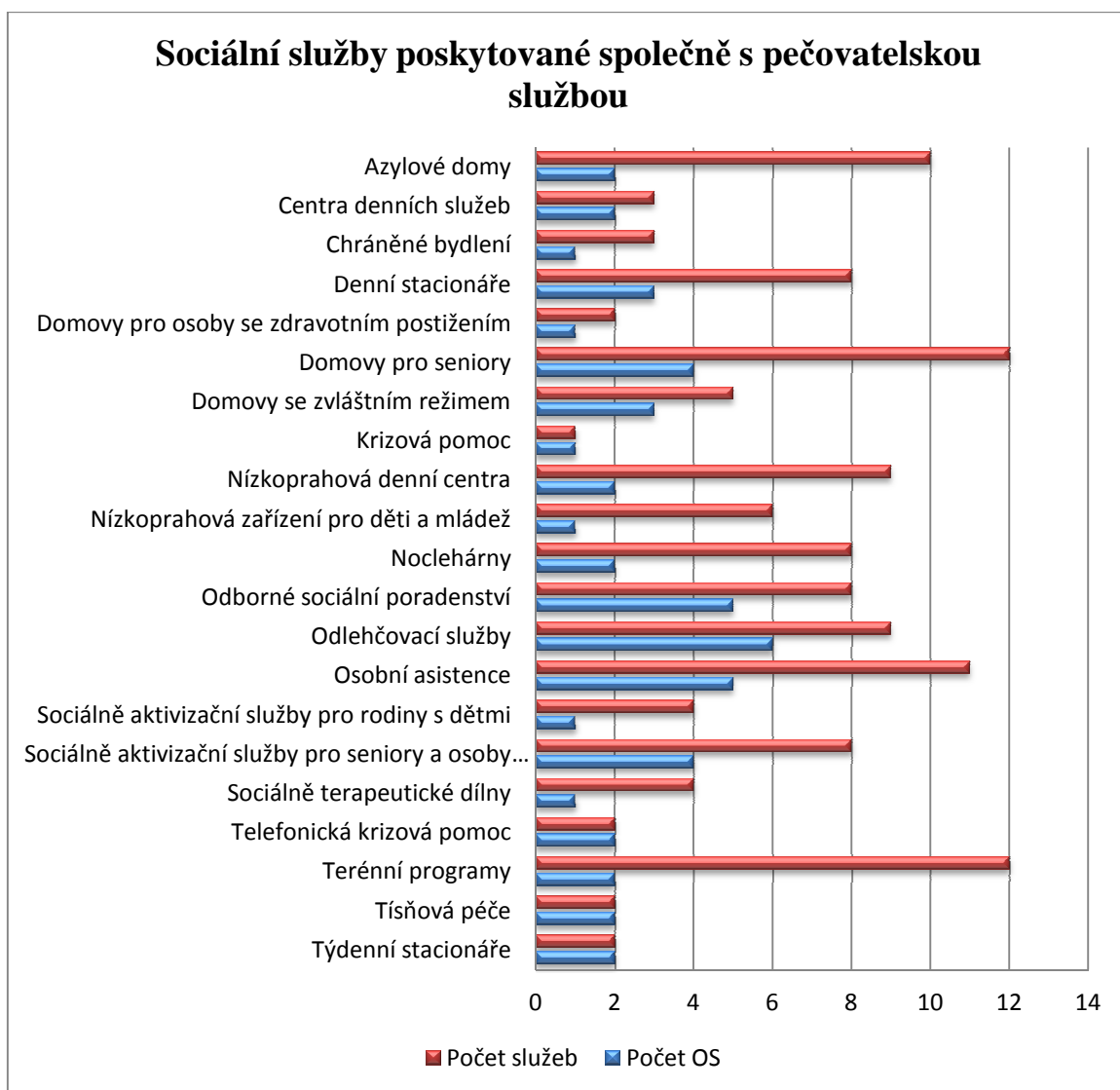
Podle počtu OS, která sociální služby poskytují, byly službami nejčastěji poskytovanými s osobní asistencí:

1. **odborné sociální poradenství** – 20 OS (30%),
2. **sociální rehabilitace** – 16 OS (24%),
3. **odlehčovací služby a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – vždy 13 OS (20%).

Pečovatelská služba

Celkový počet registrovaných pečovatelských služeb byl 752 (nejvyšší počet registrované služby ze všech sociálních služeb). Z toho byla 35x pečovatelská služba registrována OS (5%). Těchto 35 pečovatelských služeb poskytovalo celkem 32 OS. Pouze jedno OS mělo tuto službu registrovanou vícekrát (4x), ostatní OS měla tuto službu registrovanou vždy 1x.

Graf č. 22 – Sociální služby poskytované společně s pečovatelskou službou

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

16 OS (50%) mělo registrovanou pouze pečovatelskou službu, 16 OS (50%) poskytovalo pečovatelskou službu v kombinaci s dalšími službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou pečovatelskou službou 2,6 různé sociální služby. Celkově poskytovala OS s touto službou 21 dalších sociálních služeb (viz. Graf č. 22).

Z Grafu č. 22 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s pečovatelskou službou byly:

1. **domovy pro seniory a terénní programy** – vždy 12 registrovaných služeb,
2. **osobní asistence** – 11 registrovaných služeb.

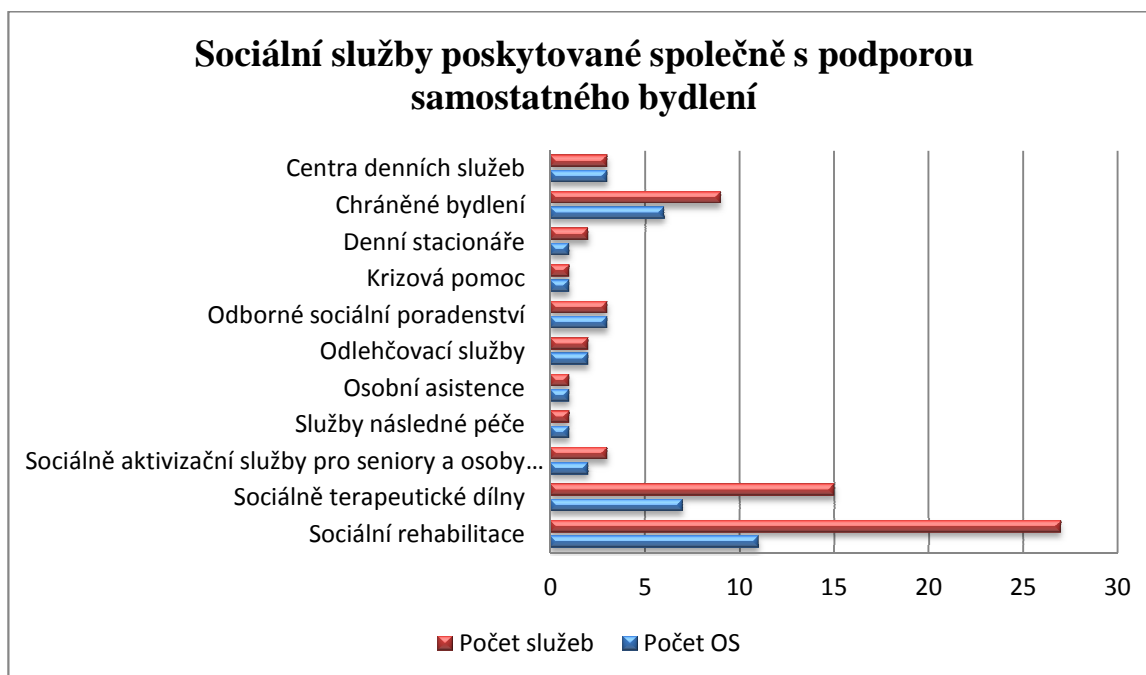
Podle počtu OS, která sociální službu poskytují, byly službami nejčastěji registrovanými s pečovatelskou službou:

1. **odlehčovací služby** – 6 OS (19%),
2. **osobní asistence a odborné sociální poradenství** – vždy 5 OS (16%).

Podpora samostatného bydlení

Celkový počet registrovaných služeb podpora samostatného bydlení byl 44. Z toho byla tato služba registrována OS 14x (32%). Těchto 14 podpor samostatného bydlení poskytovalo celkem 13 OS. Jen jedno OS (8%) mělo tuto službu registrovanou dvakrát, 12 OS (92%) mělo tuto službu registrovanou vždy jednou.

Graf č. 23 – Sociální služby poskytované společně s podporou samostatného bydlení

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Žádné OS neposkytovalo tuto službu samostatně bez dalších služeb, naopak všechna OS s registrovanou podporou samostatného bydlení poskytovala tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou podporou samostatného bydlení 3,9 druhů sociální služby. Celkově poskytovala tato OS společně s podporou samostatného bydlení dalších 11 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 23).

Z Grafu č. 23 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s podporou samostatného bydlení byly:

1. **sociální rehabilitace** – 27 registrovaných služeb,
2. **sociálně terapeutické dílny** – 15 registrovaných služeb,
3. **chráněné bydlení** – 9 registrovaných služeb.

Podle počtu OS, která sociální službu poskytují, byly nejčastěji registrované služby s podporou samostatného bydlení stejné:

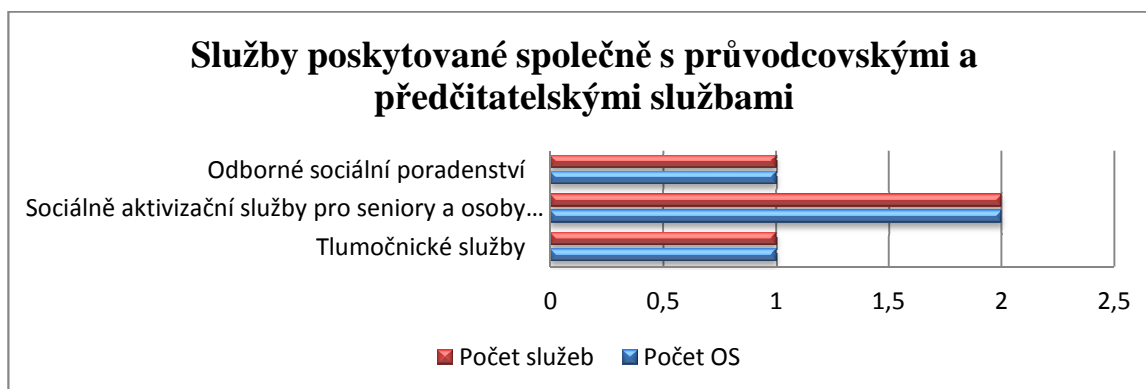
1. **sociální rehabilitace** – 11 OS (85%),
2. **sociálně terapeutické dílny** – 7 OS (54%),
3. **chráněné bydlení** – 6 OS (46%).

Průvodcovské a předčitatelské služby

Celkový počet registrovaných průvodcovských a předčitatelských služeb byl 23. Z toho byla tato služba registrována OS 2x (9%). Tato 2 OS měla průvodcovské a předčitatelské služby registrovány vždy 1x. Průměrně poskytovala tato OS 3 různé sociální služby. Celkově byly s průvodcovskými a předčitatelskými službami poskytovány 3 další sociální služby (viz. Graf č. 24).

Z Grafu č. 24 vyplývá, že z pohledu počtu služeb i z pohledu počtu OS poskytujících služby byly službou nejčastěji poskytovanou společně s průvodcovskými a předčitatelskými službami sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Další dvě sociální služby poskytované spolu s průvodcovskými a předčitatelskými službami (odborné sociální poradenství a tlumočnické služby) poskytovalo vždy jednou 1 OS.

Graf č. 24 – Sociální služby poskytované společně s průvodcovskými a předčitatelskými službami

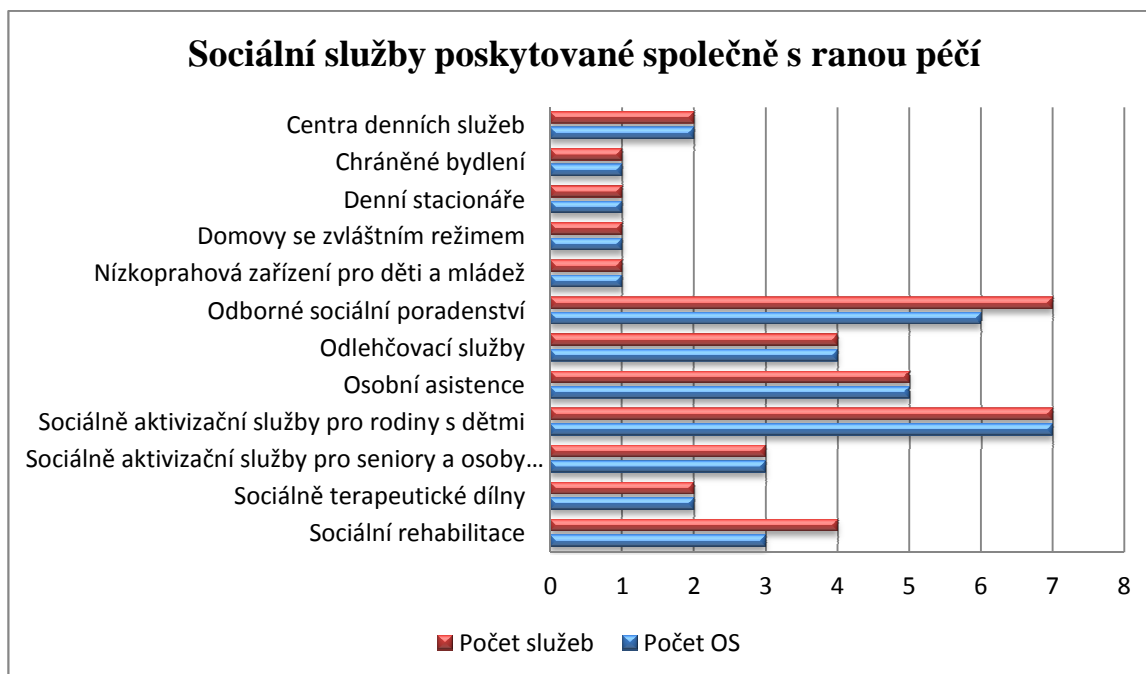

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Raná péče

Celkový počet registrovaných raných péčí byl 45. Z toho 23x (51%) byla raná péče registrována OS. Těchto 23 služeb poskytovalo celkem 21 OS. 2 OS měla službu registrovanou 2x, zbytek poskytoval službu vždy 1x.

Graf č. 25 – Sociální služby poskytované společně s ranou péčí

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

8 OS (38%) poskytovalo pouze ranou péči, 13 OS (62%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou

ranou péčí 2,7 různé sociální služby. Celkově bylo s ranou péčí poskytováno dalších 12 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 25).

Z Grafu č. 25 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami s ranou péčí, a to z pohledu počtu služeb i počtu OS, jsou:

- 1. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 7 registrovaných služeb, 7 OS (33%),
- 2. odborné sociální poradenství** – 7 registrovaných služeb, 6 OS (29%),
- 3. osobní asistence** – 5 registrovaných služeb, 5 OS (24%).

Služby následné péče

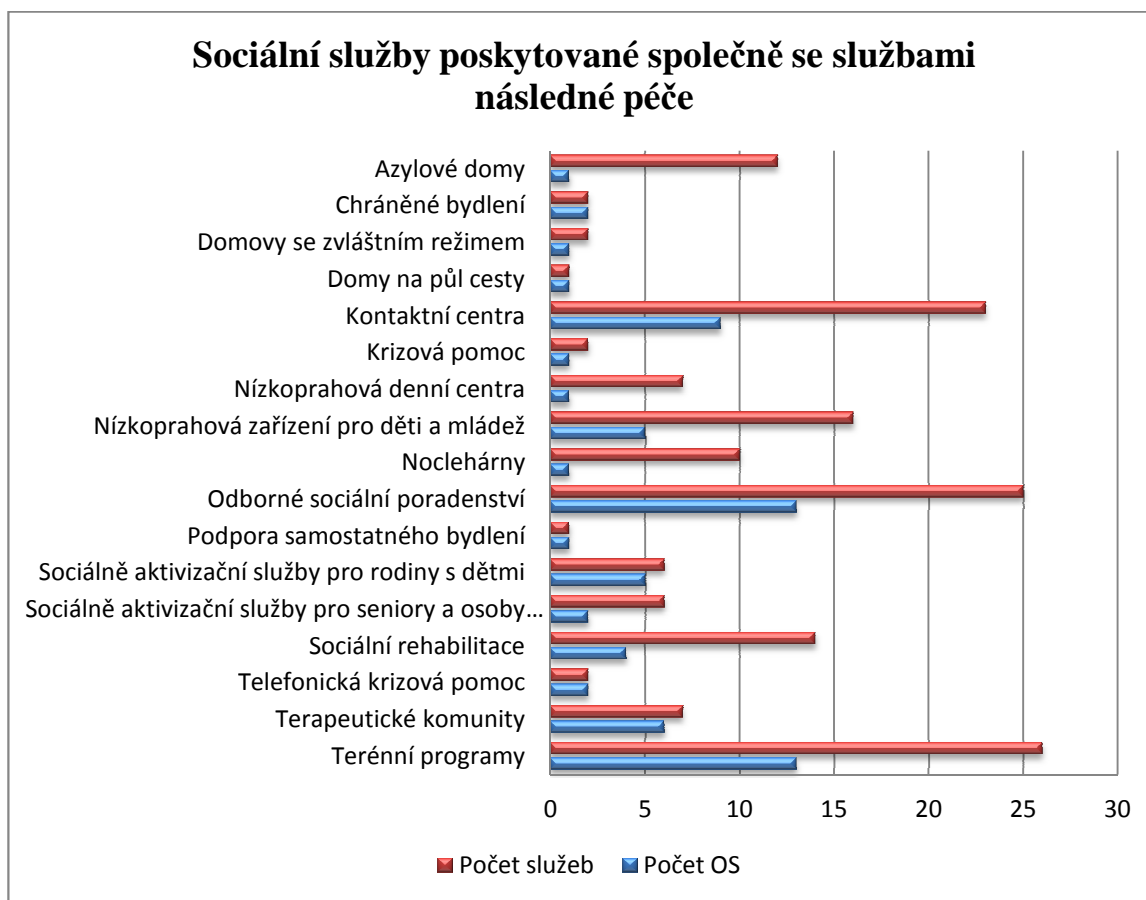
Celkový počet registrovaných služeb následné péče byl 46. Z toho byla tato služba 31x (67%) registrována OS. Těchto 31 služeb následné péče poskytovalo 24 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,3 této služby.

3 OS (12,5%) poskytovalo pouze služby následné péče, 21 OS (87,5%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými službami následné péče 3,8 různých sociálních služeb. Celkově bylo se službami následné péče poskytováno 17 dalších druhů služeb (viz. Graf č. 26).

Z Grafu č. 26 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami se službami následné péče, a to z pohledu počtu služeb i počtu OS, byly:

- 1. terénní programy** – 26 registrovaných služeb, 13 OS (54%),
- 2. odborné sociální poradenství** – 25 registrovaných služeb, 13 OS (54%),
- 3. kontaktní centra** – 23 registrovaných služeb, 9 OS (38%).

Graf č. 26 – Sociální služby poskytované společně se službami následné péče

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

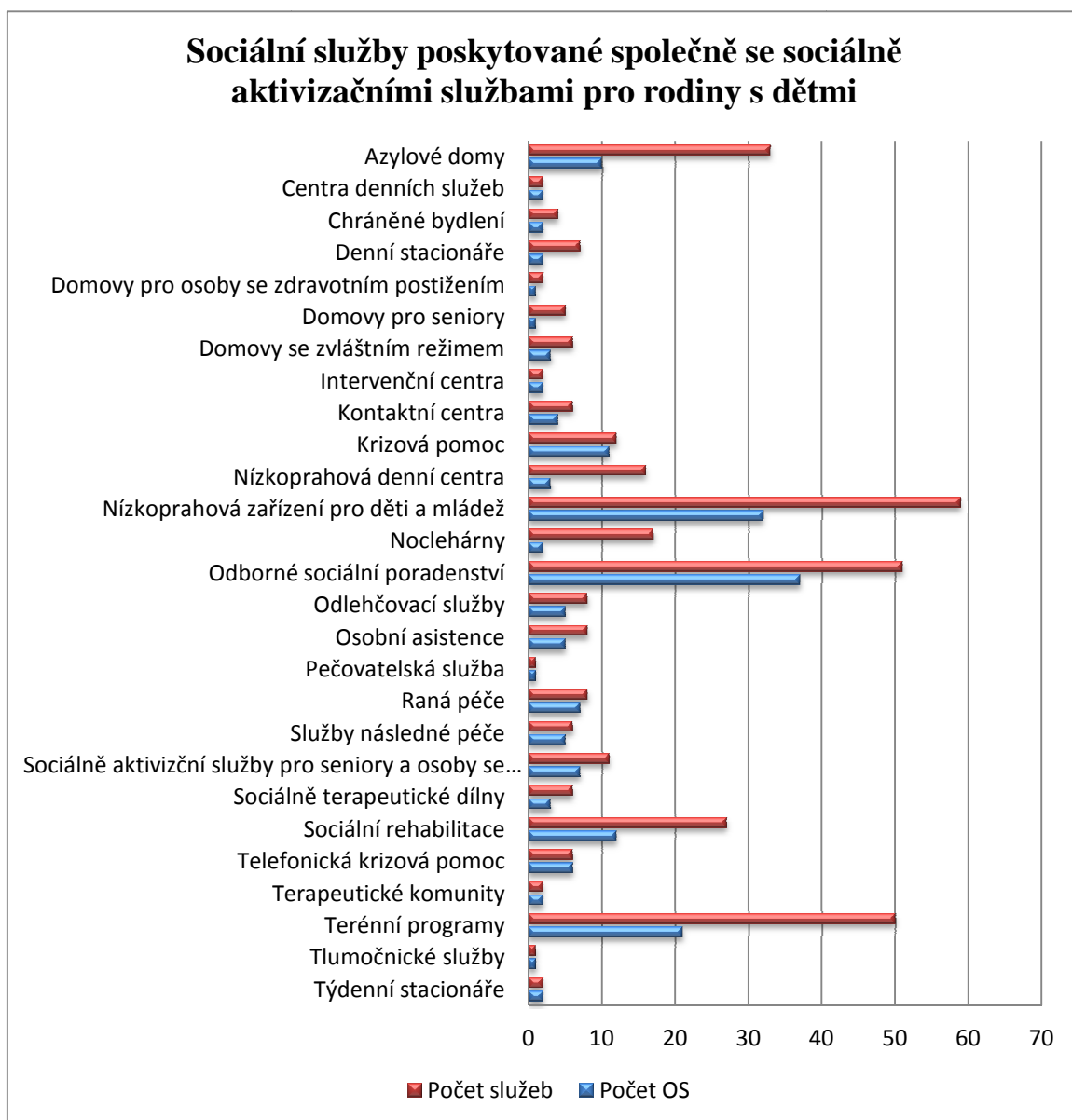
Celkový počet registrovaných sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi byl 254. Z toho byla tato služba 147x (58%) registrována OS. Těchto 147 sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi poskytovalo 97 OS. Na jedno OS tak průměrně připadalo 1,5 této služby.

21 OS (22%) poskytovalo pouze sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, 76 OS (78%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými sociálně aktivizačními službami pro rodiny s dětmi 2,9 různé sociální služby. Celkově bylo se sociálně aktivizačními službami pro rodiny s dětmi poskytováno 27 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 27).

Z Grafu č. 27 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými se sociálně aktivizačními službami pro rodiny s dětmi byly:

1. **nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – 59 registrovaných služeb,
2. **odborné sociální poradenství** – 51 registrovaných služeb,
3. **terénní programy** – 50 registrovaných služeb.

Graf č. 27 – Sociální služby poskytované společně se sociálně aktivizačními službami pro rodiny s dětmi

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z pohledu počtu OS byly služby nejčastěji poskytované se sociálně aktivizačními službami pro rodiny s dětmi stejné, jen v jiném pořadí:

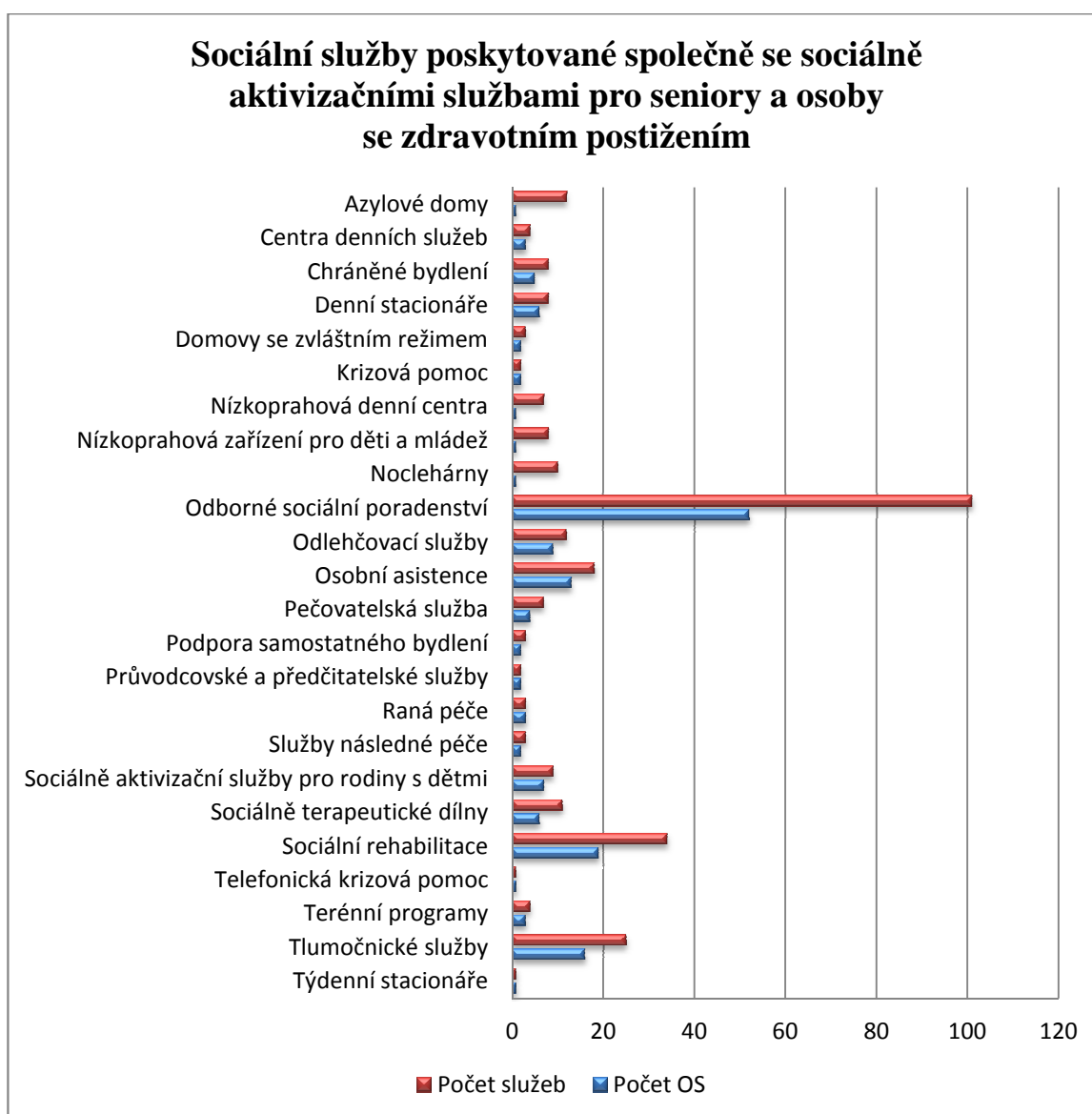
1. **odborné sociální poradenství** – 37 OS (38%),
2. **nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – 32 OS (33%),

3. terénní programy – 21 OS (22%).

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Celkový počet registrovaných sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením byl 228. Z toho 144x (63%) byla tato služba registrována OS. Těchto 144 služeb poskytovalo celkem 99 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,5 této služby.

Graf č. 28 – Sociální služby poskytované společně se sociálně aktivizačními službami pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

17 OS (17%) poskytovalo pouze sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, 82 OS (83%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými sociálně aktivizačními službami pro seniory a osoby se zdravotním postižením 2,6 druhů sociálních služeb. Celkově bylo se sociálně aktivizačními službami pro seniory a osoby se zdravotním postižením poskytováno 24 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 28).

Z Grafu č. 28 vyplývá, že nejčastěji registrovanými službami se sociálně aktivizačními službami pro seniory a osoby se zdravotním postižením, a to z pohledu počtu služeb i počtu OS, byly:

1. **odborné sociální poradenství** – 101 registrovaných služeb, 52 OS (53%),
2. **sociální rehabilitace** – 34 registrovaných služeb, 19 OS (19%),
3. **tlumočnické služby** – 25 registrovaných služeb, 16 OS (16%).

Sociálně terapeutické dílny

Celkový počet registrovaných sociálně terapeutických dílen byl 126. Z toho byla tato služba 61x registrována OS (48%). Těchto 61 sociálně terapeutických dílen poskytovalo 44 OS. Na jedno OS s registrovanými sociálně terapeutickými dílnami tak připadalo průměrně 1,4 této služby.

6 OS (14%) poskytovalo pouze sociálně terapeutické dílny, 38 OS (86%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými sociálně terapeutickými dílnami 3 různé sociální služby. Celkově bylo se sociálně terapeutickými dílnami poskytováno 23 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 29).

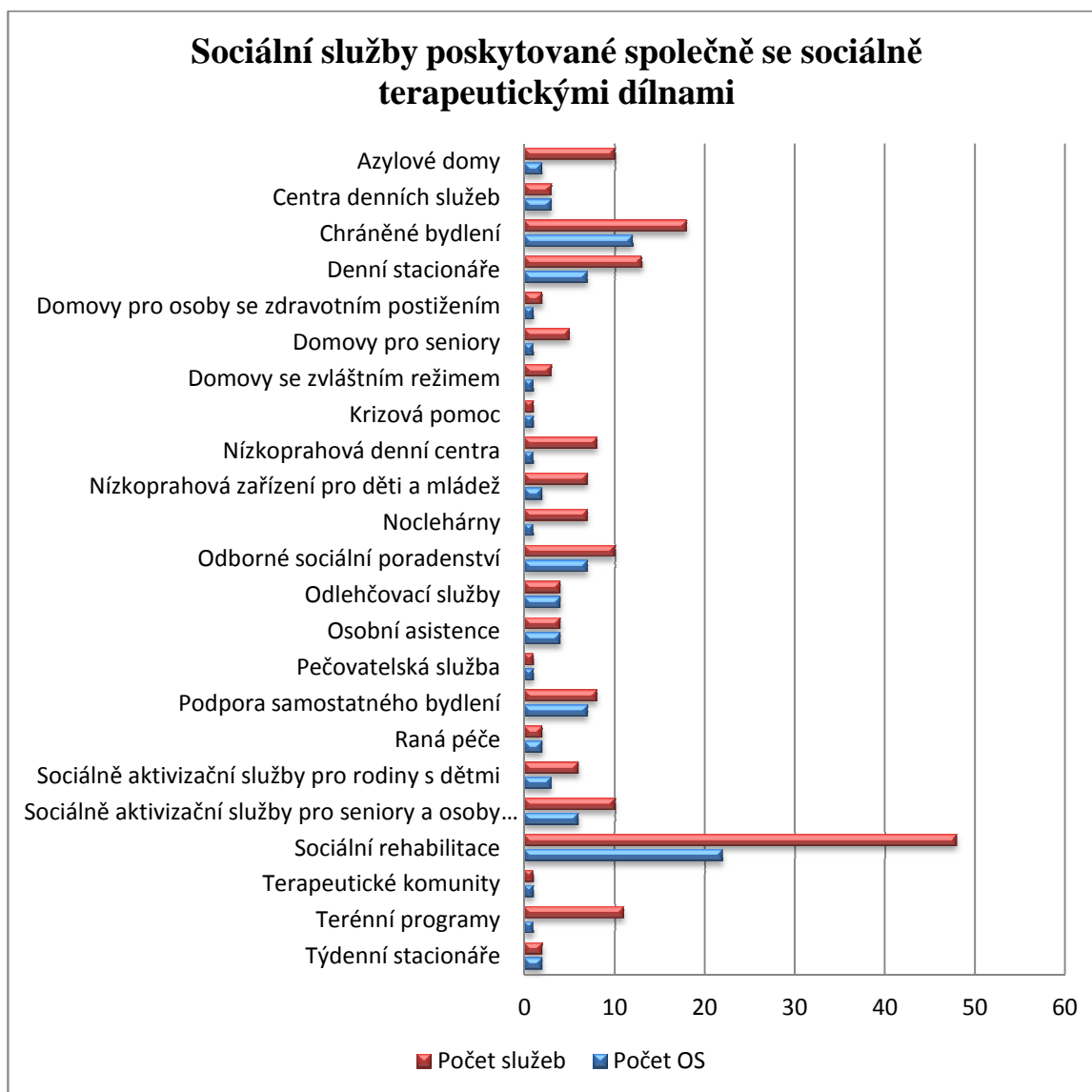
Z Grafu č. 29 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými se sociálně terapeutickými dílnami byly:

1. **sociální rehabilitace** – 48 registrovaných služeb,
2. **chráněné bydlení** – 18 registrovaných služeb,
3. **denní stacionáře** – 13 registrovaných služeb.

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu byly službami nejčastěji poskytovány se sociálně terapeutickými dílnami:

1. **sociální rehabilitace** – 22 OS (50%),
2. **chráněné bydlení** – 12 OS (27%),
3. **denní stacionáře, odborné sociální poradenství a podpora samostatného bydlení** – vždy 7 OS (16%).

Graf č. 29 – Sociální služby poskytované společně se sociálně terapeutickými dílnami

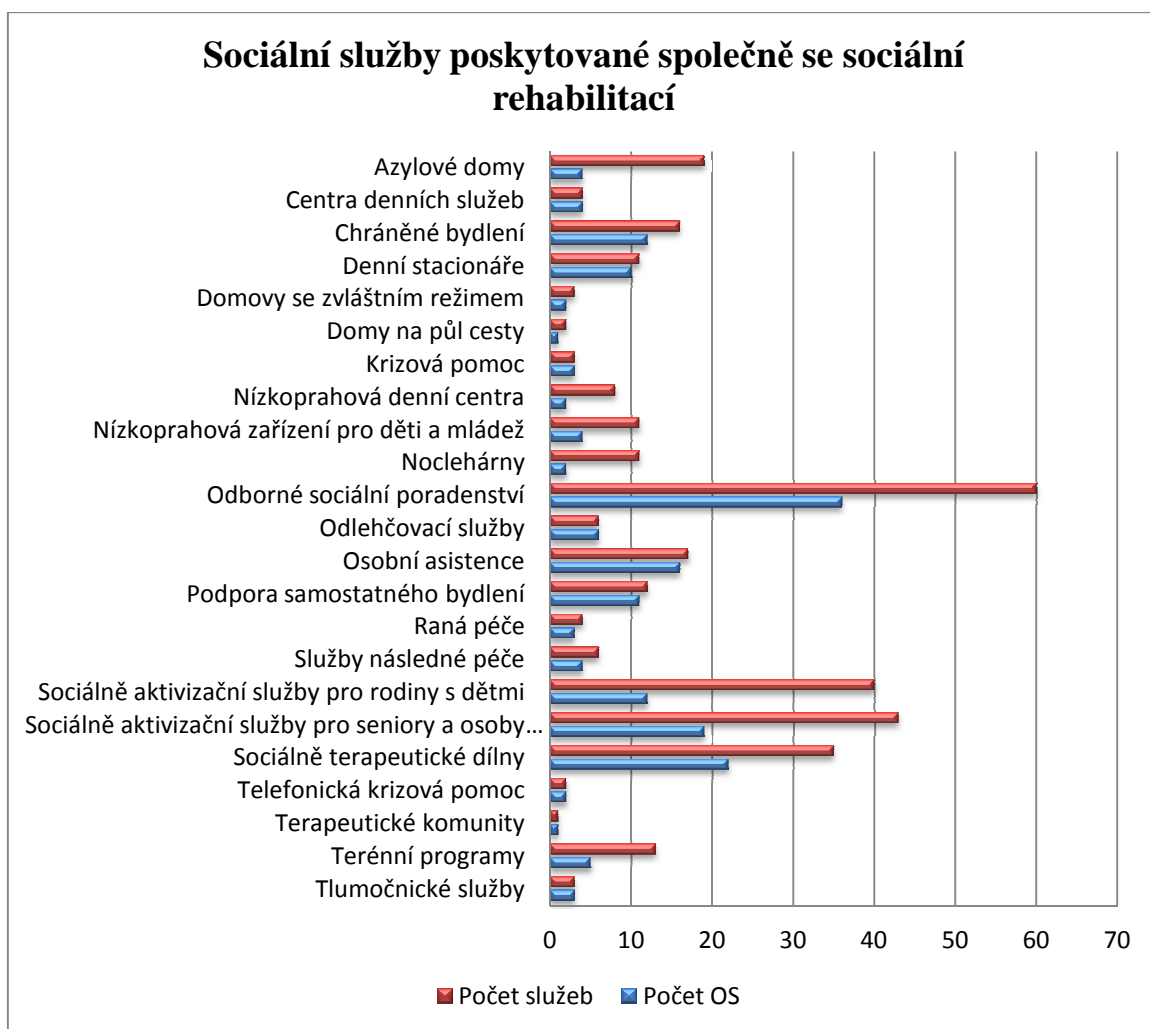
Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Sociální rehabilitace

Celkový počet registrovaných sociálních rehabilitací byl 283. Z toho byla tato služba 157x registrována OS (55%). Těchto 157 sociálních rehabilitací poskytovalo celkem 96 OS. Na jedno OS tak připadalo průměrně 1,6 této služby.

16 OS (17%) poskytovalo pouze sociální rehabilitaci, 80 OS (83%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou sociální rehabilitací 2,9 různé sociální služby. Celkově bylo se sociální rehabilitací poskytováno dalších 23 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 30).

Graf č. 30 – Sociální služby poskytované společně se sociální rehabilitací

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 30 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými se sociální rehabilitací byly:

- 1. odborné sociální poradenství** – 60 registrovaných sužeb,
- 2. sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – 43 registrovaných služeb,
- 3. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 40 registrovaných služeb.

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu byly službami nejčastěji poskytovanými se sociální rehabilitací:

- 1. odborné sociální poradenství** – 36 OS (38%),
- 2. sociálně terapeutické dílny** – 22 OS (23%),
- 3. sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – 19 OS (20%).

Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních

Tato sociální služba nebyla ke dni sběru dat registrována žádným poskytovatelem sociálních služeb.

Telefonická krizová pomoc

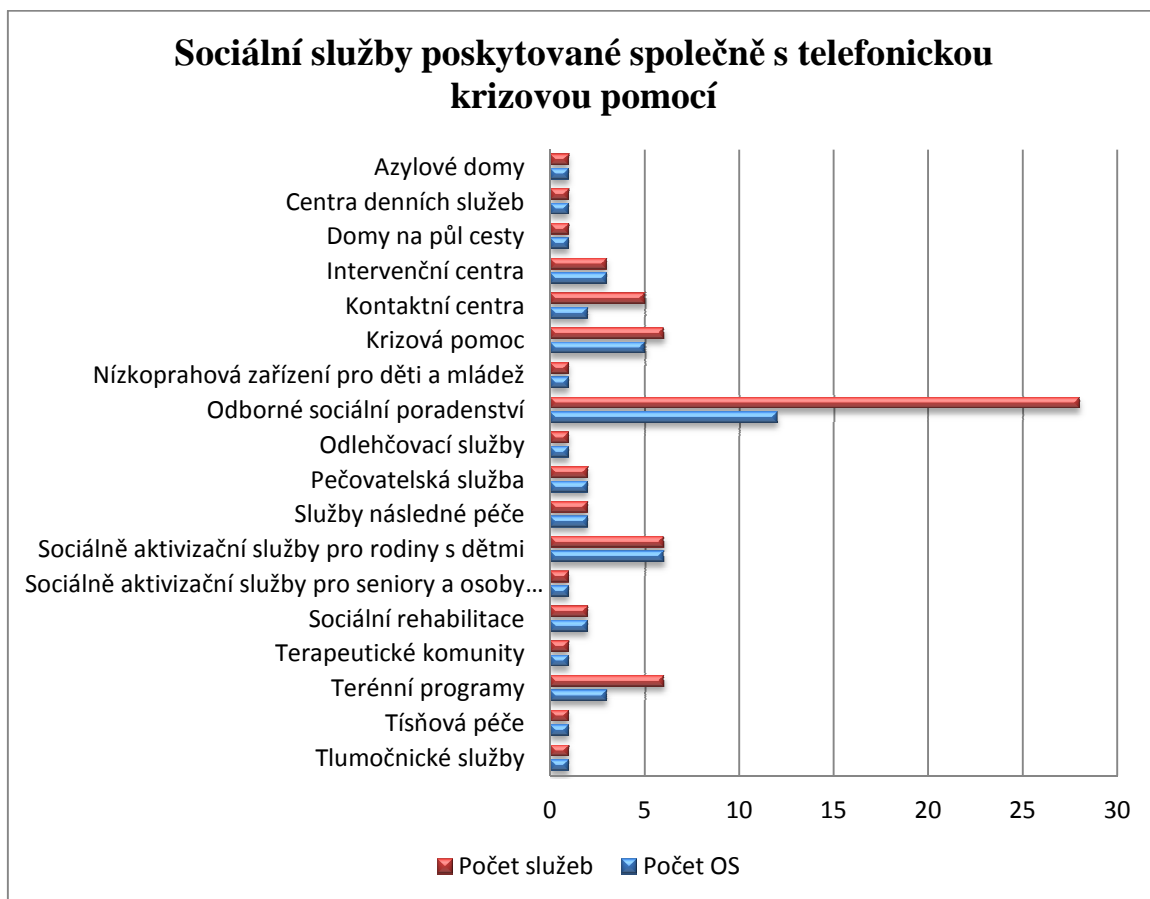
Celkový počet registrovaných telefonických krizových pomoci byl 36. Z toho byla tato služba 23x registrována OS (64%). Těchto 23 telefonických krizových pomoci poskytovalo 21 OS. 2 OS měla tuto službu registrovanou 2x, ostatní OS měla tuto službu registrovanou vždy 1x.

3 OS (14%) poskytovala jen telefonickou krizovou pomoc, 18 OS (86%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou telefonickou krizovou pomoci 3,2 různé sociální služby. Celkově bylo s telefonickou krizovou pomoci registrováno dalších 18 druhů služeb (viz. Graf č. 31).

Z Grafu č. 31 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s telefonickou krizovou pomoci byly:

1. **odborné sociální poradenství** – 28 registrovaných služeb,
2. **krizová pomoc, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a terénní programy** – vždy 6 registrovaných služeb.

Graf č. 31 – Sociální služby poskytované společně s telefonickou krizovou pomocí

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu byly službami nejčastěji poskytovanými s telefonickou krizovou pomocí:

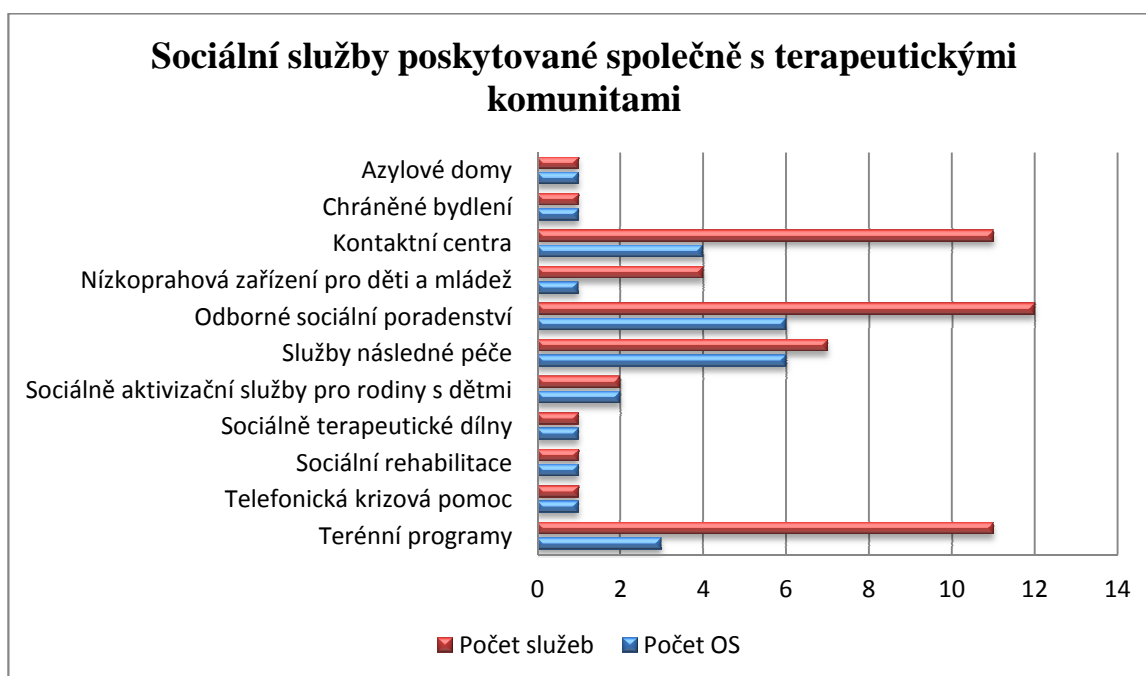
1. **odborné sociální poradenství** – 12 OS (57%),
2. **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – 6 OS (29%),
3. **krizová pomoc** – 5 OS (24%).

Terapeutické komunity

Celkový počet registrovaných terapeutických komunit byl 18. Z toho byla tato služba 12x registrována OS (67%). Těchto 12 terapeutických komunit poskytovalo 11 OS. Pouze jedno OS mělo tuto službu registrovanu 2x, zbytek OS poskytoval tuto službu vždy 1x.

1 OS (9%) poskytovalo pouze terapeutické komunity, 10 OS (91%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými terapeutickými komunitami 3,5 různé sociální služby. Celkově bylo s terapeutickými komunitami poskytováno dalších 11 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 32).

Graf č. 32 – Sociální služby poskytované společně s terapeutickými komunitami

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 32 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s terapeutickými komunitami byly:

- 1. odborné sociální poradenství** – 12 registrovaných služeb,
- 2. kontaktní centra a terénní programy** – vždy 11 registrovaných služeb.

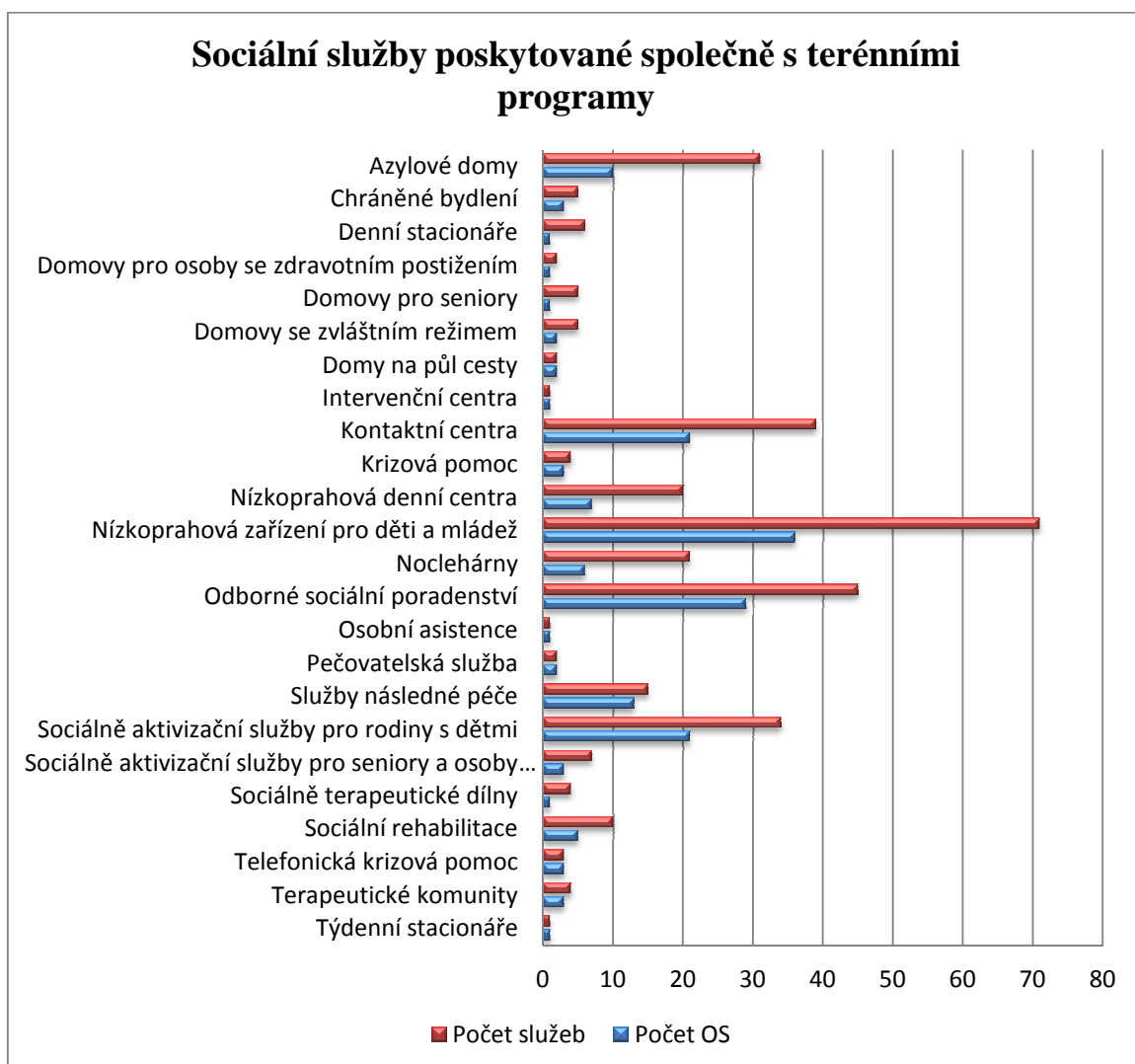
Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu byly službami nejčastěji poskytovány s terapeutickými komunitami:

1. odborné sociální poradenství a služby následné péče – vždy 6 OS (55%),
2. kontaktní centra – 4 OS (36%).

Terénní programy

Celkový počet registrovaných terénních programů byl 216. Z toho byla tato služba registrována OS 127x (59%). Těchto 127 terénních programů poskytovalo 77 OS. Jedno OS tak průměrně poskytovalo 1,6 této služby.

Graf č. 33 – Sociální služby poskytované společně s terénními programy

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

7 OS (9%) poskytovalo pouze terénní programy, 70 OS (91%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými terénními programy 3,3 různé sociální služby. Celkově bylo s terénními programy poskytováno dalších 24 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 33).

Z Grafu č. 33 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s terénními programy byly:

- 1. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – 71 registrovaných služeb,
- 2. odborné sociální poradenství** – 45 registrovaných služeb,
- 3. kontaktní centra** – 39 registrovaných služeb.

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu byly službami nejčastěji poskytovány s terénními programy:

- 1. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – 36 OS (47%),
- 2. odborné sociální poradenství** – 29 OS (38%),
- 3. kontaktní centra a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – vždy 21 OS (27%).

Tísňová péče

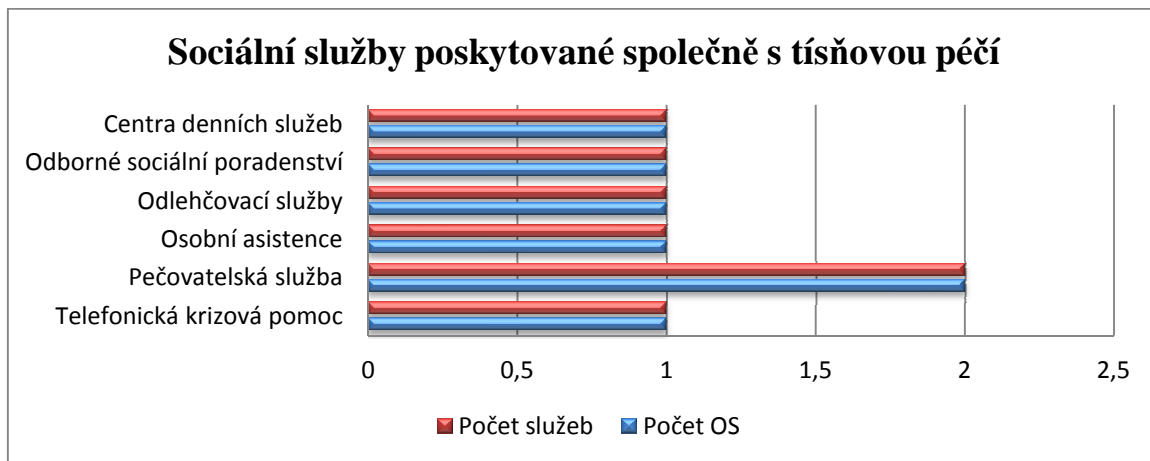
Celkový počet tísnové péče byl 17. Z toho byla 4x tato služba registrována OS (24%). Tyto 4 služby poskytovala 4 OS, na 1 OS tak připadala vždy 1 registrovaná tísnová péče.

1 OS (25%) poskytovalo pouze tísnovou péči, 3 OS (75%) poskytovala tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanou tísnovou péčí 2,8 různé sociální služby. Celkově bylo s tísnovou péčí poskytováno 6 dalších druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 34).

Z Grafu č. 34 vyplývá, že nejčastěji registrovanou sociální službou s tísnovou péčí, a to z pohledu počtu služeb i počtu OS, byla pečovatelská služba – 2 registrované služby, 2 OS (50%). Zbylé služby, tedy centra denních služeb, odborné sociální poradenství,

odlehčovací služby, osobní asistence a telefonická krizová pomoc byly těmito OS registrovány vždy 1x, 1 OS (25%).

Graf č. 34 – Sociální služby poskytované společně s tísňovou péčí

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Tlumočnické služby

Celkový počet registrovaných tlumočnických služeb byl 35. Z toho byla tato služba 33x registrována OS (94%). Těchto 33 tlumočnických služeb poskytovalo 24 OS. Na jedno OS tak průměrně připadalo 1,4 tlumočnické služby.

4 OS (17%) poskytovala pouze tlumočnické služby, 20 OS (83%) poskytovalo tlumočnické služby v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými tlumočnickými službami 2,6 různé sociální služby. Celkově bylo s tlumočnickými službami poskytováno dalších 8 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 35).

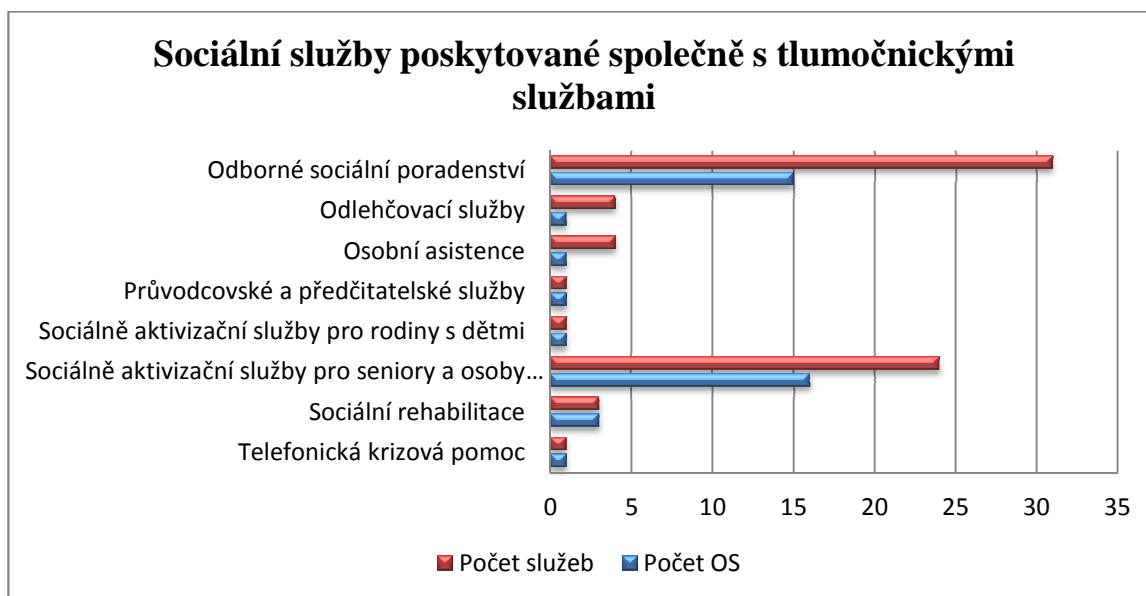
Z Grafu č. 35 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s tlumočnickými službami byly:

1. **odborné sociální poradenství** – 31 registrovaných služeb,
2. **sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – 24 registrovaných služeb,
3. **odlehčovací služby a osobní asistence** – vždy 4 registrované služby.

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu byly službami nejčastěji poskytovány s tlumočnickými službami:

1. **sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** – 16 OS (67%),
2. **odborné sociální poradenství** – 15 OS (63%),
3. **sociální rehabilitace** – 3 OS (13%).

Graf č. 35 – Sociální služby poskytované společně s tlumočnickými službami

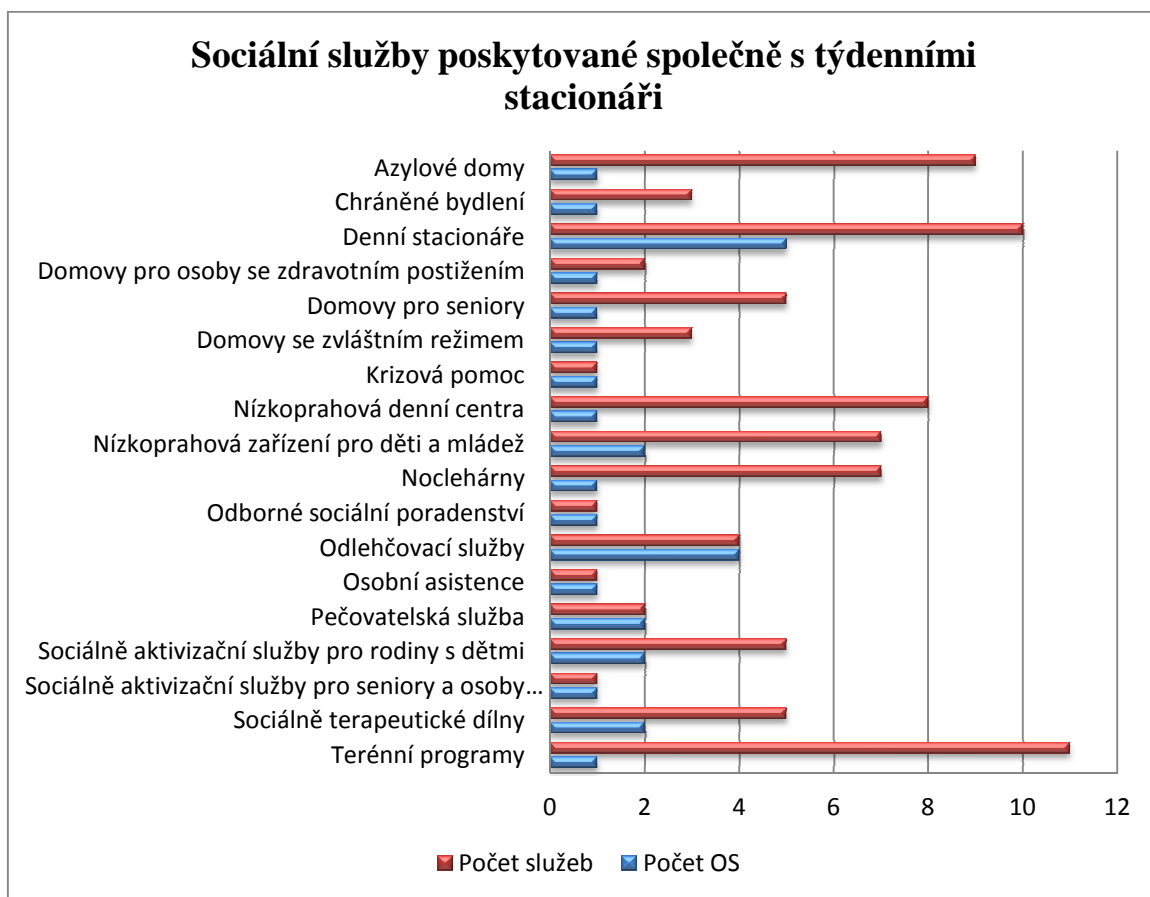
Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Týdenní stacionáře

Celkový počet registrovaných týdenních stacionářů byl 68. Z toho byla tato služba 9x registrována OS (13%). Těchto 9 týdenních stacionářů poskytovalo celkem 9 OS. Každé OS tak mělo tuto službu registrovanou 1x.

3 OS (33%) poskytovalo pouze týdenní stacionáře, 6 OS (67%) poskytovalo tuto službu v kombinaci s dalšími sociálními službami. Průměrně poskytovala OS s registrovanými týdenními stacionáři 4,2 různé sociální služby. Celkově bylo s týdenními stacionáři poskytováno dalších 18 druhů sociálních služeb (viz. Graf č. 36).

Graf č. 36 – Sociální služby poskytované společně s týdenními stacionáři

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://registr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Z Grafu č. 36 vyplývá, že službami nejčastěji registrovanými s týdenními stacionáři byly:

1. **terénní programy** – 11 registrovaných služeb,
2. **denní stacionáře** – 10 registrovaných služeb,
3. **azylové domy** – 9 registrovaných služeb.

Z pohledu počtu OS poskytujících sociální službu byly službami nejčastěji poskytovanými s týdenními stacionáři:

1. **denní stacionáře** – 5 OS (56%),
2. **odlehčovací služby** – 4 OS (44%),

- 3. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, pečovatelská služba, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a sociálně terapeutické dílny – vždy 2 OS (22%).**

4.3. Shrnutí výsledků a závěrů kvantitativního výzkumu

Výše prezentované výsledky odpovídají na 3 výzkumné otázky položené v úvodu této diplomové práce. V následujícím textu jsou prezentované výsledky shrnuty.

33% všech registrovaných sociálních služeb poskytují OS. Lze tak konstatovat, že OS mají mezi poskytovateli sociálních služeb velice významný podíl. Těchto 33% registrovaných služeb poskytuje celkem 627 OS. Celkově poskytují tato OS všechny druhy sociálních služeb, které byly ke dni datu sběru registrované (výjimku zde tvoří sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních, které nebyly registrovány žádným poskytovatelem), poskytují tedy 32 druhů sociálních služeb. Těchto 32 druhů sociálních služeb mají OS registrováno celkem 1827x.

Existují i sociální služby, kde je podíl služeb poskytovaných OS víc než 50%. Zde dominují tlumočnické služby s 94% zastoupením OS, dalšími službami s nadpolovičním zastoupením OS jsou: kontaktní centra (69%), služby následné péče (67%), terapeutické komunity (67%), telefonická krizová pomoc (64%), sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (63%), odborné sociální poradenství (60%), terénní programy (59%), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (58%), sociální rehabilitace (55%), raná péče (51%), nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (51%). Výčet těchto služeb uzavírá krizová pomoc (50%).

Na základě těchto údajů je možné konstatovat, že existují služby, které většinou zabezpečují právě OS.

Sociální služby z opačného konce pomyslného žebříčku zastoupení OS jsou: domovy pro osoby se zdravotním postižením (2%), domovy pro seniory (5%), pečovatelská služba (5%), domovy se zvláštním režimem (8%) a průvodcovské a předčitatelské služby (9%).

Obrázek č. 1 - Pořadí sociálních služeb dle zastoupení OS v těchto službách

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb <<http://iregistr.mpsv.cz>> (údaje k 27. 4. 2013), vlastní výpočty

Zastoupení OS v jednotlivých registrovaných službách znázorňuje Obrázek č. 1, a to od služby s nejvyšším zastoupením OS po službu s nejnižším zastoupením OS.

Není bez zajímavosti, že všechny vyjmenované služby se zastoupením OS nad 50% jsou služby sociální prevence a sociálního poradenství. Naopak všechny vyjmenované služby s nejnižším zastoupením OS jsou služby sociální péče.

Při pohledu na celkové zastoupení OS v základních druzích sociálních služeb je výsledek zastoupení OS následující:

- sociální poradenství²⁷ - 60% služeb registrovaných OS,
- služby sociální péče – 13% služeb registrovaných OS,
- služby sociální prevence – 53% služeb registrovaných OS.

Druhem sociálních služeb, který má nejnižší podíl zastoupení OS, jsou služby sociální péče. Z toho vyplývá, že služby často navazující na ty, které byly doménou do roku 1989, případně i začátku devadesátých let, tedy na celodenní ústavní péči a pečovatelskou službu (Matoušek a kol., 2007), nejsou hlavní doménou OS.

Naopak sociální poradenství a služby sociální prevence jsou oblastmi s nadpolovičním zastoupením OS v registrovaných službách. Lze tak konstatovat, že OS se v rámci poskytování sociálních služeb orientují především na předcházení sociálnímu vyloučení osob, „které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby“ (Zákon 108/2006, § 53). A na poskytování odborného sociálního poradenství, které poskytují „se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí“ a provozují také „sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností“, případně půjčují kompenzační pomůcky (Zákon 108/2006, § 37).

²⁷ V rámci sociálního poradenství je myšleno odborné sociální poradenství. Základní sociální poradenství je povinnou součástí každé sociální služby.

Z výzkumu vyplynulo, že nadpoloviční většina OS (56%) poskytuje alespoň 2 či více druhů sociálních služeb, průměrný počet druhů sociálních služeb poskytovaných jedním OS je 2,9.

Důležité je zde také zmínit fakt, že existují také velká OS, vyčnívající v počtu druhů i v celkovém počtu poskytovaných služeb nad ostatními. Největší počet registrovaných druhů sociálních služeb je 15 druhů v rámci jednoho OS, zároveň toto OS poskytuje těchto 15 druhů sociálních služeb v celkovém počtu 71 služeb²⁸. Pokud bychom si představili pomyslný žebříček tří OS s největším počtem sociálních služeb, v rámci počtu druhů služeb bude již zmíněného vítěze, kterým je Naděje o.s., následovala Armáda spásy v ČR s 10 druhy sociálních služeb a na třetím místě by byla Asociace pomáhající lidem s autismem – APLA Praha, Střední Čechy, o.s. s 9 druhy sociálních služeb. V rámci pohledu na celkový počet registrovaných služeb by se na druhém místě umístila také Armáda spásy v ČR s 52 sociálními službami a na třetím místě Fond ohrožených dětí s 44 sociálními službami.

Při bližším pohledu na jednotlivé druhy zároveň poskytovaných služeb se ukazuje, že často jsou společně poskytovány služby, které spolu souvisí či na sebe navazují.

Například 50% OS provozujících domovy pro seniory má registrovány také domovy se zvláštním režimem a 29% těchto OS má pečovatelskou službu. Dalším příkladem mohou být OS s registrovanými noclehárnami, kde 89% těchto poskytovatelů má registrováno službu azylové domy a 67% poskytuje nízkoprahová denní centra a terénní programy. Při pohledu na přehled jednotlivých služeb bychom našli mnoho takových příkladů toho, jak OS často řeší potřebu návaznosti služeb. Návaznost sociálních služeb, kdy služby jsou schopny reagovat na rozvíjející se potřeby klientů či potřebu určité péče v určité fázi, je přitom jedním ze základních požadavků na vybavenost území sociálními službami (Víšek, Průša, 2012).

Zároveň se se službami často pojí odborné sociální poradenství, které se tak jeví jako univerzální služba. 72% OS s registrovaným odborným sociálním poradenstvím poskytuje tuto službu v kombinaci s dalšími službami. Je tak možné usuzovat, že poskytovatelům často nedostačuje základní sociální poradenství, které je povinnou součástí každé sociální služby a raději volí odborné sociální poradenství.

²⁸ Jednu sociální službu může mít poskytovatel registrovanou vícekrát.

5. Občanská sdružení v sociální oblasti - specifika

Občanská sdružení poskytující sociální služby, stejně jako další poskytovatelé sociálních služeb, se musí denně vyrovnávat se situací, kdy jsou Vyhláškou č. 505/2006 Sb. stanovené maximální úhrady za poskytování těchto služeb, případně povinnost poskytovat tyto služby zdarma.

Stanovené maximální úhrady za sociální služby²⁹ však vedou k závislosti poskytovatelů sociálních služeb na poskytování dotací ze státního rozpočtu (Dohnalová, Průša a kol., 2011). Tyto dotace však jsou nenárokové, a ačkoliv se léta řeší nevhodnost takového systému financování sociálních služeb, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR do současné doby nevytvořilo vhodný nárokový systém financování sociálních služeb (Víšek, Průša, 2012).

Víšek a Průša vyslovují možné pochybnosti o nezávislosti neziskových organizací působících v sociálních službách, vzhledem k jejich závislosti na nenárokových dotacích ze strany státu a současně nerozvinutém donátorství (Víšek, Průša, 2012).

V oblasti sociálních služeb se tak jeví jako naprosto zásadní potřeba vícezdrojového financování³⁰, a tím pádem nezávislosti na jednom zdroji financí. Dohnalová uvádí v rámci vícezdrojového financování organizací občanské společnosti tyto příjmy:

- veřejné zdroje – např. dotace, veřejné zakázky,
- dárcovství – např. firemní dárcovství, podpora od jiných organizací občanské společnosti,
- vlastní příjmy – např. členské příspěvky, vlastní výdělečná činnost,
- zahraniční příjmy – např. evropské strukturální fondy (Dohnalová, 2010).

Také Molek hovoří o vícezdrojovém financování a zdůrazňuje jej jako charakteristický rys financování sociálních služeb. Obecně uvádí jako zdroje financování poskytovatelů sociálních služeb:

- „dotace ze státního rozpočtu,

²⁹ Stanovené maximální úhrady nedosahují průměrných celostátních nákladů na dané typy sociálních služeb (Víšek, Průša, 2012).

³⁰ Vícezdrojové financování je uváděno jako jeden ze základních cílů pro organizace občanské společnosti (Dohnalová, 2010), a stejně tak jako jedna ze základních charakteristik sociálních podniků (Dohnalová a kol., 2012).

- dotace z rozpočtů obcí, měst a regionů,
- prostředky z programu Evropských společenství,
- příspěvky zřizovatelů,
- úhrady od klientů (příjemců služeb),
- úhrady z veřejného zdravotního pojištění,
- dary,
- vedlejší hospodářská a mimořádná činnost“ (Molek, 2011).

Zároveň upozorňuje na rozdílnost mezi pobytovými, ambulantními a terénními sociálními službami, kdy pobytové sociální služby se opírají především o platby uživatelů, státní dotace a platby z veřejného zdravotního pojištění. Oproti tomu ambulantní a terénní sociální služby mají jako hlavní pouze dva zdroje financování, a to platby uživatelů a státní dotace. Jako společné další zdroje pro všechny typy sociálních služeb pak uvádí vedlejší hospodářskou činnost, příspěvek zřizovatele na činnost, dary, ostatní granty a příspěvky, ostatní zdroje (Molek, 2011).

Mezi důležité zdroje příjmů v rámci sociálních služeb patří úhrady od klientů (Molek, 2011). V tomto ohledu se jeví jako velmi důležitý krok změna ve způsobu výplaty příspěvku na péči, kdy by bylo zaručeno např. poukázkami na nákup služeb, že se tyto prostředky dostanou k poskytovatelům sociálních služeb (Víšek, Průša, 2012).

V rámci financování sociálních služeb je do budoucna třeba zrušit „cenovou regulaci“ výše úhrad za poskytované sociální služby, což by spolu s podmíněním výplaty příspěvku na péči čerpáním sociální služby mělo vést k nezávislosti poskytovatelů sociálních služeb na dotacích ze státního rozpočtu (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

Tato změna základních principů financování sociálních služeb je nezbytným předpokladem jejich rozvoje, který bude potřebný vzhledem k demografickému vývoji (Dohnalová, Průša, 2011), a zároveň umožní rozvoj sociálních služeb (Víšek, Průša, 2012).

6. Závěr

Pojem občanské sdružení v sobě nosí určitý negativní nádech vyplývající z nedůvěry vůči této právní formě, která je dlouhodobě zakořeněna. U občanských sdružení poskytujících sociální služby je určitým nástrojem zvyšujícím důvěru zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který přinesl do oblasti sociálních služeb prvky profesionalizace a standardizace.

K velikému počtu občanských sdružení působících v sociálních službách přispěl vývoj legislativy v 90. letech 20. století, kdy chyběla vhodná legislativní úprava oblasti sociálních služeb, a zároveň jednoduchost založení a provozování občanských sdružení.

Diplomová práce Analýza poskytovaných služeb občanskými sdruženími v sociální oblasti v ČR přinesla zajímavé informace o působení občanských sdružení v sociálních službách. Na základě závěrů kvantitativního výzkumu lze konstatovat, že občanská sdružení s celkovým 33% zastoupením na poskytovaných sociálních službách v ČR hrají v poskytování sociálních služeb velice významnou roli.

Poměr zastoupení občanských sdružení se různí u různých druhů sociálních služeb, největší podíl na poskytovaných sociálních službách mají občanská sdružení u služeb sociální prevence a sociálního poradenství, existují i sociální služby, které občanská sdružení zajišťují většinou. Práce přinesla detailní pohled na poskytování jednotlivých sociálních služeb občanskými sdruženími, stejně tak i souhrnné informace z této oblasti. V praktické části práce tak byly splněny první dva cíle, které byly položeny na začátku této diplomové práce. Došlo k analyzování služeb poskytovaných občanskými sdruženími i zmapování spektra sociálních služeb. V praktické části práce nalezneme také odpovědi na výzkumné otázky, které práce řešila.

Z výzkumu vyplynulo, že nadpoloviční většina občanských sdružení poskytuje 2 a více druhů sociálních služeb. Při bližším pohledu na druhy současně poskytovaných sociálních služeb lze vyzorovat také častou návaznost poskytovaných sociálních služeb v rámci jednotlivých občanských sdružení. Občanská sdružení tak jsou evidentně často schopna reagovat na různé a v čase se měnící potřeby uživatelů svých služeb a nabídnout jim službu, kterou zrovna potřebují. Stejně tak časté provozování služby sociálního

poradenství občanskými sdruženími naznačuje, že jsou tyto organizace schopné svým klientům pomoci také odbornou radou.

Třetím cílem bylo popsání a diskuze pozice občanských sdružení jako sociálních podniků v sociální oblasti, čemuž se věnovala teoretická část práce. Práce zde upozornila na prolínání se oblastí sociální ekonomiky a občanského sektoru. Na občanská sdružení poskytující sociální služby byla v teoretické části aplikována „jemnější“ definice sociálního podniku dle EMES. Veškeré charakteristiky ekonomické i sociální dimenze této definice lze aplikovat na občanská sdružení poskytující sociální služby. V teoretické části práce tak bylo konstatováno, že občanská sdružení poskytující sociální služby odpovídají definici sociálního podniku dle EMES.

Práce zároveň upozornila na specifikum cenové regulace sociálních služeb, které může bránit dalšímu rozvoji sociálních služeb. Existencí cenové regulace se zvýrazňuje nutnost vícezdrojového financování v oblasti sociálních služeb. Ačkoliv jsou úhrady za sociální služby cenově regulované a některé sociální služby jsou dokonce poskytovány zdarma, nezdá se, že by toto bylo rozhodujícím motivem pro občanská sdružení působící v sociální oblasti. Z výsledků výzkumu nevyplývá, že by občanská sdružení poskytovala sociální služby na základě možnosti získat za jejich poskytování úhradu od uživatele. O to více zde nabývá na významu téma sociálního podnikání, které může být pro občanská sdružení působící v sociální oblasti zdrojem vlastních příjmů.

7. Použitá literatura a zdroje

Literatura:

Anheier, Helmut K. 2005. *Nonprofit Organizations. Theory, management, policy*. London: Routledge.

Borzaga, Carlo, Jacques Defourny. 2004. *The Emergence of Social Enterprise*. London: Routledge.

Borzaga, Carlo, Giulia Galera. 2012. "The Concept And Practice Of Social Enterprise. Lessons From The Italian Experience." *International Review Of Social Research* 2 (2): 95-112.

Defourny, Jacques. 2004. *Social Enterprise in an Enlarged Europe: Concept and Realities* [online]. EMES European Research Network [cit. 20. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ces.ulg.ac.be/uploads/Defourny_J__2004__Social_enterprise_in_a_enlarged_Europe__concepts_and_realities.pdf>.

Defourny, Jacques, Marthe Nyssens. 2008. *Social Enterprise in Europe: Recent Trends and Developments* [online]. Licge: EMES European Research Network [cit. 20. 3. 2013]. Dostupné z: <<http://community-wealth.org/sites/clone.community-wealth.org/files/downloads/paper-defourny-nyssens.pdf#page=1&zoom=auto,0,849>>.

Deverová, Lenka. 2010a. „Ekonomické aktivity organizací občanské společnosti z právního hlediska“. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: 2010, s. 214 – 224.

Deverová, Lenka. 2010b. „Právo pro organizace občanské společnosti“. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: 2010, s. 166 – 213.

Deverová, Lenka. 2011. *Právní analýza podnikání občanských sdružení* [online]. Praha: Nová ekonomika, o.p.s. [cit. 1. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.fhs.cuni.cz/kos/kos_soubory/Pravni_posudek_os_def.pdf>.

Dohnalová, Marie. 2006. *Sociální ekonomika v evropském kontextu*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.

Dohnalová, Marie. 2010. „Financování organizované občanské společnosti v České republice.“ In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: 2010, s. 144 – 165.

Dohnalová, Marie a kol. 2012. *Sociální ekonomika, sociální podnikání. Podnikání pro každého*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

Dohnalová, Marie, Jaroslav Malina, Karel Müller. 2003. *Občanská společnost: Minulost – současnost – budoucnost*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana.

Dohnalová, Marie, Ladislav Průša a kol. 2011. *Sociální ekonomika*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

EMES. 2006. *Study on Promoting the Role of Social Enterprises in CEE and the CIS* [online]. UNDP-BRC, EMES [cit. 20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://europeandcis.undp.org/files/uploads/Social%20Enterprise%20Study_Final%20Draft_%20April%202006.pdf>.

Koldinská, Kristina, Hana Marková. 2001. *Sociální pomoc a právo*. Praha: Nakladatelství Orac.

Kozlová, Lucie. 2005. *Sociální služby*. Praha: Triton.

Massetti, Brenda. 2012. „The Duality of Social Enterprise: A Framework for Social Action“. *Review Of Business* 33 (1): 50-64.

Matoušek, Oldřich a kol. 2007. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2003. *Bílá kniha v sociálních službách* [online]. Praha: MPSV [cit. 1. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 2010. *Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči* [online]. Praha: MPSV [cit. 28. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9198/Analyza_fin_SS.pdf>.

Mertl, Jan. 2007. *Přístupy k hodnocení efektivnosti sociálních služeb v národním hospodářství*. Praha: VÚPSV.

Molek, Jan. 2009. *Marketing sociálních služeb*. Praha: VÚPSV.

Molek, Jan. 2011. *Řízení organizací sociálních služeb. Vybrané problémy*. Praha: VÚPSV.

Monzón, José L., Rafael Chaves. 2007. *The Social Economy in the European Union* [online]. Brusel: The European Economic and Social Committee [cit. 30. 5. 2013]. Dostupné z: <http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/executive-summary-for-publication_en.pdf>.

Müller, Karel. 2003. *Češi a občanská společnost. Pojem, problémy, východiska*. Praha: Triton.

Nešporová, Olga, Kamila Svobodová, Lucie Vidovičová. 2008. *Zajištění potřeb seniorů s důrazem na roli nestátního sektoru*. Praha: VÚPSV.

- Nyssens, Marthe. 2006. *Social enterprise. At the crossroads of market, public policy and civil society*. London and New York: Routledge.
- Pospíšilová, Tereza. 2010. „Česká občanská společnost – data, fakta a měření“. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: 2010, s. 113 – 143.
- Potůček, Martin. 1997. *Nejen trh: role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Potůček, Martin a kol. 2010. *Veřejná politika*. Praha: Slon.
- Průša, Ladislav. 2007a. *Efektivnost sociálních služeb: vybrané prvky a aspekty*. Praha: VÚPSV.
- Průša, Ladislav. 2007b. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI, a.s.
- Průša, Ladislav a kol. 2010. *Poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením*. Praha: VÚPSV.
- Putnam, Robert, D. 1993. *Making Democracy Work*. Princeton: Princeton University Press.
- Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. 2008. *SWOT analýza současného stavu neziskového sektoru v ČR* [online]. Praha: Rada vlády pro nestátní neziskové organizace [cit. 24. 11. 2012]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnno/koncepce-neziskoveho-sektoru/swot-analyza-36087/>>.
- Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. 2012. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací* [online]. Praha: Rada vlády pro nestátní neziskové organizace [cit. 24. 11. 2012]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/rozbor-financovani-nestatnich-neziskovych-organizaci-91858/>>.
- Salamon, Lester. 2010. „Putting The Civil Society Sector On The Economic Map Of The World.“ *Annals of Public and Cooperative Economics* 81 (2): 167 – 210.
- Salamon, Lester, M., Helmut K. Anheier. 1996. *The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision* [online]. Baltimore: The Johns Hopkins University [cit. 25. 3. 2013]. Dostupné z: <<http://www.proctiamuncii.ro/ro/incpo.pdf>>.
- Salamon, Lester, M., Helmut K. Anheier. 1998. „Social Origins of Civil Society: Explaining the Nonprofit Sector Cross-Nationally.“ *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 9 (3): 213 – 248.
- Salamon, Lester, M, Helmut K. Anheier et al. 1999. *The Emerging Sector Revisited (A Summary)*. Baltimore: The Johns Hopkins University.
- Skovajsa, Marek. 2010a. „Občanská společnost a demokratický stát“. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: 2010, s. 62 – 89.

Skovajsa, Marek. 2010b. „Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj“. In Skovajsa, Marek a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: 2010, s. 30 – 61.

Telec, Ivo. 1998. *Spolkové právo*. Praha: C. H. Beck.

TESSEA. 2010. *Principy sociálního podniku* [online]. Praha: TESSEA [cit. 25. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Spolecenska_odpovednost/Spolecenska_odpovednost/Prilohy/principy_soc_podniku.pdf>.

Vajdová, Tereza. 2004. *Zpráva o neziskovém sektoru v České republice* [online]. Praha: Rada vlády pro nestátní neziskové organizace [cit. 27. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/zprava_o_neziskovem_sektoru.pdf>.

Víšek, Petr, Ladislav Průša. 2012. *Optimalizace sociálních služeb*. Praha: VÚPSV.

Vlachová, Klára, Tomáš Lebeda. 2006. „Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě.“ *Czech Sociological Review* 42 (1): 11 – 34.

Elektronické databáze:

Registr poskytovatelů sociálních služeb [databáze online]. Praha: MPSV. [cit. 27. 4. 2013] Dostupné z: <<http://iregistr.mpsv.cz>>.

Seznam občanských sdružení [databáze online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/seznam-obcanskych-sdruzeni/Default.aspx>>.

Zákony:

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách v platném znění.

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (o nadacích a nadačních fondech), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

O autorce

Marcela Janotová vystudovala v letech 1999 – 2002 obor Sociální práce na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

Po krátkém působení v soukromé sféře se oboru sociální práce několik let věnovala a poznala díky tomu prostředí příspěvkové organizace i občanského sdružení.

Právě práce v občanském sdružení ji inspirovala pro magisterské studium oboru Studia občanského sektoru na Univerzitě Karlově v Praze, které zahájila v roce 2010.

V současné době se pracovně věnuje svému soukromému podnikatelskému projektu, do budoucna však věří, že své studium na Karlově Univerzitě v praxi využije.

Slovník důležitých jmen a pojmů

Občanská společnost

Občanská společnost je oblastí institucí, organizací a individuí, která se nachází mezi rodinou, trhem a státem, ve které se lidé dobrovolně sdružují za účelem prosazování společných zájmů (Anheier, 2005).

Občanské sdružení

Oblast občanských sdružení je upravena zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Z právního pohledu jsou občanská sdružení korporací (Deverová, 2010b). Užíván je také termín spolek. Spolek může fungovat jako vzájemně či veřejně prospěšný (Telec, 1998).

Občanský sektor

Občanský sektor je organizačním vyjádřením občanské společnosti (Anheier, 2005). Terminologie oblasti občanského sektoru je různorodá, což je způsobeno nejasnými hranicemi tohoto sektoru (Anheier, 2005). Často se používají termíny jako třetí sektor, neziskový sektor, nestátní neziskový sektor apod. (blíže k terminologii a výhodám či nevýhodám používání jednotlivých označení viz. Skovajsa, 2010b). Tato práce upřednostňuje používání termínu občanský sektor.

Organizace občanské společnosti

Terminologie oblasti organizací občanského sektoru je obdobně různorodá, jako terminologie občanského sektoru. Vedle organizací občanského sektoru se tak používají názvy jako neziskové organizace, nevládní organizace, nestátní neziskové organizace apod. (blíže k terminologii organizací občanské společnosti viz. Skovajsa, 2010b). Organizace občanské společnosti jsou velice různorodé jak v oblasti organizačních forem těchto organizací, tak v oblasti jejich aktivit (Anheier, 2005). Při aplikaci strukturálně – operacionální definice Salamona a Anheiera jsou v České republice jako organizace občanské společnosti identifikovány: občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, evidované právnické osoby církví a náboženských společností (Deverová, 2010b).

Registr poskytovatelů sociálních služeb

Poskytovatelé sociálních služeb musí jako podmínku poskytování sociálních služeb získat oprávnění k jejich poskytování, které vzniká rozhodnutím o registraci subjektu. Registr poskytovatelů sociálních služeb je veden v listinné podobě Krajským úřadem a v elektronické podobě Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (Zákon 108/2006, § 85). Registr poskytovatelů sociálních služeb je zdrojem dat výzkumu této práce.

Služby sociální péče

Služby sociální péče jsou jedním ze základních druhů sociálních služeb. Mají osobám napomoci k zajištění fyzické a psychické soběstačnosti, umožnit jim co největší zapojení do běžného života, případně zajistit jim důstojné prostředí a zacházení (Zákon 108/2006, § 38).

Služby sociální prevence

Služby sociální prevence jsou jedním ze základních druhů sociálních služeb. Mají napomoci zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy, a také zabránit ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby (Zákon 108/2006, § 53).

Sociální ekonomika

Sociální ekonomika se do značné míry překrývá s občanským sektorem, nejedná se však o zcela totožné oblasti. Podle normativního přístupu sociální ekonomika vzniká a rozvíjí se na konceptu trojí zodpovědnosti a prospěchu, a to ekonomického, sociálního a environmentálního. Podle právně/institucionálního přístupu jsou mezi subjekty sociální ekonomiky v České republice zahrnovány právní formy organizací občanského sektoru, družstva, obchodní společnosti, osoby samostatně výdělečně činné (Dohnalová, Průša a kol., 2011).

Sociální podnik

Pro oblast sociálních podniků existuje mnoho definic. TESSEA definuje sociální podnik jako subjekt sociálního podnikání, který naplňuje veřejně prospěšný cíl a funguje na základě tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního (TESSEA, 2010). Obdobně Masetti popisuje sociální podniky jako subjekty, které prostřednictvím tržní sféry řeší sociální a environmentální problémy (Masetti, 2012). Oblast sociálních podniků není v ČR legislativně zakotvena.

Sociální poradenství

Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách dělí sociální poradenství na základní a odborné. Základní sociální poradenství je součástí každé sociální služby a má za cíl poskytnout osobám informace, které mají pomoci řešit jejich nepříznivou sociální situaci. Odborné sociální poradenství se zaměřuje na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob a je např. poskytováno v různých poradnách (Zákon 108/2006, § 37).

Sociální služby

Tato práce vychází z definice sociálních služeb, která je uvedena v § 3 zákona č. 108/2006 Sb., kde se pod pojmem sociální služba rozumí „činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení (Zákon 108/2006, § 3).

Strukturálně – operacionální definice

Tuto definici vytvořili autoři Salamon a Anheier pro identifikaci organizací občanské společnosti napříč zeměmi. Podle této definice spadají mezi organizace občanské společnosti subjekty, které splňují tyto znaky: organizovanost, soukromý charakter a nezávislost na státu, zásadu nerozdělování zisku, samosprávnost a dobrovolnost (Skovajsa, 2010b).

Více zdrojové financování

V rámci vícezdrojového financování organizací občanské společnosti patří mezi příjmy veřejné zdroje, dárcovství, vlastní příjmy, zahraniční příjmy (Dohnalová, 2010). Vícezdrojové financování je charakteristickým rysem financování sociálních služeb (Molek, 2011), je jedním ze základních cílů organizací občanské společnosti (Dohnalová, 2010), a zároveň je jednou ze základních charakteristik sociálních podniků (Dohnalová a kol., 2012).

Rejstřík

A

Azylové domy, 34, 40, 45

B

Bílá kniha v sociálních službách, 29

C

Centra denních služeb, 32, 40, 47

D

Demografické stárnutí, 27

Demografický vývoj, 27

Denní stacionáře, 33, 40, 49

Domovy pro osoby se zdravotním postižením, 33, 40, 42, 51

Domovy pro seniory, 33, 40, 42, 52

Domovy se zvláštním režimem, 33, 40, 42, 53

Domy na půl cesty, 34, 40, 55

E

EMES, 15, 22, 23, 24, 94, 95

F

Financování sociálních služeb, 28, 90, 91, 95, 101

Ch

Chráněné bydlení, 33, 40, 48

I

ICNPO, 18, 96

Intervenční centra, 35, 40, 56

K

Kontaktní centra, 35, 40, 41, 57

Krizová pomoc, 35, 40, 42, 58

N

Neziskové organizace, 18, 20, 21, 96, 97, 99

Neziskový sektor, 16, 99

Nízkoprahová denní centra, 35, 40, 59

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, 35, 40, 42, 61

Noclehárny, 35, 41, 62

O

Občanská společnost, 9, 11, 13, 16, 95, 96, 99

Občanské sdružení, 9, 11, 13, 14, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 37, 38, 92, 93, 99

Občanský sektor, 11, 13, 15, 16, 17, 99

Odborné sociální poradenství, 31, 41, 42, 63, 101

Odlehčovací služby, 32, 41, 65

Organizace občanské společnosti, 9, 13, 18, 99

Osobní asistence, 32, 41, 66

P

Pečovatelská služba, 31, 32, 41, 42, 68

Podpora samostatného bydlení, 32, 41, 69

Poskytovatelé sociálních služeb, 9, 36, 100

Průvodcovské a předčitatelské služby, 32, 41, 42, 70

R

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace, 21

Raná péče, 34, 41, 42, 71

Registr poskytovatelů sociálních služeb, 14, 37, 38, 41, 97, 100

S

Scénář sociální reformy, 29

Služby následné péče, 35, 41, 72

Služby sociální péče, 32, 100

Služby sociální prevence, 34, 100

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, 35, 41, 42, 73

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, 35, 41, 42, 74

Sociálně terapeutické dílny, 36, 41, 76

Sociální ekonomika, 22, 23, 24, 100

Sociální podnik, 22, 23, 24, 100

Sociální poradenství, 31, 101

Sociální rehabilitace, 36, 41, 42, 77

Sociální služby, 9, 13, 26, 28, 31, 33, 36, 41, 78, 86, 95, 101

Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče, 33

Spolek, 20, 99

Strukturálně-operacionální definice, 19, 20

T

Telefonická krizová pomoc, 34, 41, 42, 79

Terapeutické komunity, 36, 41, 80

Terénní programy, 36, 41, 42, 81

Tísňová péče, 32, 41, 82
Tlumočnické služby, 34, 41, 83
Třetí sektor, 16, 99
Týdenní stacionáře, 33, 41, 84

V

Vícezdrojové financování, 24

Z

Základní sociální poradenství, 31, 42, 88, 101

Projekt diplomové práce
